

150 DIN
8 600102 660014

VREME

18. FEBRUAR 2010.

BROJ 998

EPISKOP ARTEMIJE

**SUSPENZIJA
NEDODIRLJIVOG
VLADIKE**

KRIMINAL I DRŽAVA

PRAVA SLIKA DARKA ŠARIĆA

FEST 2010 >> VODIČ ZA GLEDANJE

АБС МИНЕЛ

Трансформатори

Ауто трансформатор:
TR 400/400/80 MVA

Место инсталације:
ТС Обреновац

Разводно постројење ЕМС-а
220kV/420kV

ЗА ВЕЛИКА ДОСТИГНУЋА

Izdavač: NP "VREME" d.o.o.
Mišarska 12-14, Beograd

DIREKTOR
Stevan Ristić

POMOĆNIK DIREKTORA
Vojislav Milošević

FINANSIJSKI DIREKTOR
Daniela Vesic

GLAVNI UREDNIK
Dragoljub Žarković

ODGOVORNI UREDNIK
Filip Švarn

POMOĆNIK GLAVNOG UREDNIKA
Aleksandar Ćirić

SEKRETARIJAT
Mirjana Kalezić

REDAKCIJA
Dejan Anastasijević, Duška Anastasijević,
Aleksandar Anđić (foto@vreme.com),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Ćirić, Vera Didanović,
Jovan Dulović, Slobodan Gligorijev,
Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),
Andrej Ivanji (svet@vreme.com),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov (biznis),
Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić (medjuvreme@vreme.com),
Zoran Majdin, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Ana Radić,
Saša Rakezić (strip@vreme.com),
Tamara Skrozza, Vladimir Stanković,
Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov,
Dragan Todorović, Tanja Topić,
Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić,
Marija Vidić, Ljubomir Živkov

DOKUMENTACIJA
Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com),
Jelena Mrda (foto@vreme.com)

TEHNIČKA REDAKCIJA
Ivan Hrašovec (ur.),
Tanja Popović, Vesna Sribinović,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;

KOREKTORI:
Stanica Milošević, Marija Raković;
LEKTORI: Katarina Pantić,
Živana Rašković, Ivana Smolović;
DAKTILOGRAFI: Zorica Nikolić

INTERNET IZDANJE
http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

PRODAJA I PRETPLATA
(prodaja@vreme.com)
Nikola Čulafić, Milan Radović

RAČUNOVODSTVO
Slavica Spasojević

MARKETING
(marketing@vreme.com)
Goran Kosanović (direktor)
Aleksandar Aleksić

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

ŠTAMPA:
Rotografika, Subotica

OBRAĐA TIRAŽA:
Data Press

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

4 MEĐUVREME

7 LIK I DELO: Jožef Kasa

8 ZOOM: Afera Šarić

10 KRIMINAL I DRŽAVE: Prava slika Darka Šarića

12 BRANISLAV BRANO MIČUNOVIĆ:

Ime koje se ne izgovara

16 SRPSKA PRAVOSLAVNA CRKVA:

Pad nedodirljivog vladike

20 INVESTICIJE: Diplomacija i zidari

22 ZAKON O SKUPŠTINI:

Tapija na zdanje narodnog predstavništva

26 LIČNI STAV, DRAGANA BOLJEVIĆ:

Reforma nezakonitim postupcima

28 INTERVJU: Srđan Mihajlović, generalni direktor

Transnajte

30 INTERVJU: Ana Firtrel-Vlajić,

direktorka Saveta stranih investitora

32 NASILJE U ŠKOLAMA:

Ne pričaj s njim, nabodi ga

35 DODATAK: Vreme Beograda

43 NUSPOJAVE: Platani, špricer i kavurma

44 LJUDI I VREME

47 LISICA I ŽDRAL: Strasna sedmica

KULTURA

48 VODIČ KROZ FEST 2010: Predlog za gledanje

51 XI GITAR ART FESTIVAL: Vazdušne gitare

52 INTERVJU: Stefan Valdemar Holm, reditelj

SVET

54 KINA: Borba za prevlast Boinga i Erbasa

58 SAD: Novi ultradesni pokret

60 MERIDIJANI

MOZAIK

62 ČUVANJE MATIČNIH ČELIJA: Jednom u životu

66 IN MEMORIAM: Petar Borota

67 POŠTA

68 STRIP: Slučaj poništene poštanske markice

70 VREME UŽIVANJA: Inokosni organ

Primeri iz dvadeset zemalja: o budžetskoj nezavisnosti parlamenta, o tome u čijim zgradama rade, o platama i privilegijama poslanika. Šta donosi srpski zakon o Skupštini
PIŠE: MILAN MILOŠEVIĆ

"Dvojica dođu, kao gladijatori, pošibaju se. Ako bude gusto, uleti nas pedesetak i niko ne može da padne u muriju. Kako će da provale ko je od nas pedeset udario tog koji je malo žešće povređen"
PIŠE: JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Dnevno stigne do 120 kutija za obradu. Radno vreme traje dok se ne obrade svi uzorci koji stignu toga dana. Na pola puta između Brisela i Antverpena, dvadesetak kilometara od glavnog grada Belgije, nalazi se Krajo Sejv, najveća privatna banka matičnih ćelija u Evropi. Do sada je više od 120.000 ljudi iz celog sveta ukazalo poverenje ovoj instituciji, založivši u njoj budućnost svoje dece. Novinari iz Srbije su prvi imali privilegiju da prvi posete ovu "laboratoriju života"
PIŠE: JASMINA LAZIĆ

NOVOGOVOR

BLEJANJE

Scena noćna: Kao rosa mlada TV novinarka pita kao rosu mladog sago-vornika: "Koliko obično ovde blejite?" Mladić kaže da bleje tako, pola sata, četres'pet minuta, dok se okupi društvo, pa onda idu dalje. Iz konteksta se vidi da blejati valjda znači boraviti na nekom mestu ne radeći ništa, dosađivati se, čekati. U žargonu pre četrdeset godina blejati je značilo tupog gledati, blenuti. U prirodi izraz blejati ne govori o pasivnosti već o borbi za život. Jagnje bleji kad izgubi majku. Možda i to blejanje nove generacije ima zvuk, samo ga mi ne čujemo. No to je sve, kako bismo rekli mi matori, odraz u jeziku otuđenja mlade urbane populacije. Tako smo i mi bežali u okrilje noći iako nam je to škola zabranjivala, a i naša deca, koja su bila ostala bez svake kontrole, bežala su još dublje u noć, ali sad sve nas nekako hvata strah zbog učestalih vesti koje govore kako malo, malo pa grupe mladih, malo bleje, pa onda krenu da jedni druge bodu noževima. U uređenijim i organizovanijim društvima to noćno lutanje zabludelih sinova i kćeri više nije ostavljeno samo savesti roditelja, već se pribegava ograničenjima. U Nemačkoj je 2002. godine donet Zakon o zaštiti mladih ljudi u kome se deci (mlađi od 14 godina) i adolescentima do 16 godina zabranjuje odlazak bez pratioca u restorane i u vremenu od pet do 23 časa. Ista zabrana se odnosi i na diskoteke. Za same starije adolescente zabrana važi od 23 do pet ujutru. Maloletnički brakovi iz toga su, kažu, izuzeti. Za služenje alkoholnih pića deci ili adolescentima, prisustvo dece u restoranima, u kockarnicama, na javnim priredbama u pozne sate taj nemački zakon organizatorima pretili nekrivičnim sankcijama od 50.000 evra. Organizatorima koji deci prikazuju bilo koje nasilne sadržaje zaprećeno je kaznom zatvora do jedne godine.

Milan Milošević

POLITIKA, BUDŽET I STANOVİ

MALO SKROMNOSTI

M. MILENKOVIC

U utorak popodne, pred slanje ovog broja "Vremena" u štampu, šuškalilo se o ostavci ambasadorke Srbije pri Unesku Zorice Tomić. Vest da država Srbija na njen stan u Parizu mesečno izdvaja 7000 evra šokirala je najveći deo građana Srbije, dok su drugi posle proračuna i procena zaključili da to baš i nije skupo, bar kada je reč o Parizu, i o toj kvadraturi. Opet, prema informacijama iz okolnih zemalja, Srbija izdvaja mnogo više novca na svoje aktivnosti vezane za Unesko. Posle mnogo nagađanja kako je Tomićka u septembru prošle godine uopšte došla na taj položaj (da li preko školskog drugara i predsednika Srbije Borisa Tadića ili sopstvenim zaslugama), da li je bilo potrebno mnogo ubeđivanja i urgiranja da joj odobre toliku sumu za stan, i šta je ambasadorka od tada uradila za Srbiju, reakcija je stigla čak i iz predsedničkog kabineta u kom tvrde da predsednik nema nikakve veze sa stanom i da slučaj treba ispitati. U Ministarstvu spoljnih poslova na

novinarska pitanja odgovorili su detaljno: stan od 7000 evra je zapravo službena rezidencija, u celosti opremljena i koristi se u svrhe redovnih diplomatskih aktivnosti koje podrazumevaju prijeme, organizaciju različitih skupova, večera i sl. Tih 7000 evra pokriva, osim stana i nameštaja, i troškove u vezi sa uslugama za sve stanare zgrade (održavanje lifta, zajedničke troškove, troškove vode, centralnog grejanja i dr.). Osim toga, saznalo se i da je iz budžeta za prošlu godinu, za troškove zakupa i održavanja diplomatskih objekata izdvojeno oko 7.000.000 evra. Politički direktor Ministarstva spoljnih poslova Borko Stefanović objasnio je da je započeta revizija svih dosadašnjih zakupa i troškova diplomatsko-konzularne mreže u inostranstvu, uključujući i ovaj stan u Parizu. "Ono što je činjenica jeste da se u ovom slučaju sve uradilo po propisima, mada to ne znači da će ova

situacija ostati. Jer, kao što sam rekao, Ministarstvo će da proceni opravdanost svih troškova, ne govorim o nekom posebnom, već o svim, pa će doneti i odgovarajuće zaključke", objasnio je Stefanović. Vatroslav Vekarić, član Spoljnopolitičkog saveta Ministarstva spoljnih poslova Srbije rekao je za "Večernje novosti" da je "doza skromnosti poželjna", ali da se mora paziti i da "prostorije potrebne našoj diplomatiji imaju zadovoljavajući nivo". Svuda gde se može uštedeti neki dinar to treba da se uradi. Vesna Pešić, član skupštinskog Odbora za inostrane poslove i nekadašnja ambasadorka u Meksiku, tvrdi da iz ličnog iskustva zna da su "ambasadori skupi", ali nju "više zabrinjava argumentacija koja kaže da je našoj ambasadorici potreban stan za prijeme. Kakve prijeme? Fondovi za reprezentacije su mali, a Srbija je mala zemlja, na čije prijeme retko, ili nikako, dolaze važne ličnosti", rekla je Vesna Pešić.

M. Vidić

PRAMEN NADE

Ekipu serije "Selo gori, a baba se češlja", Minju Subotu, Daru Džokić, Mirku Vasiljević, rukometaše klubova Crvena zvezda i Partizan, Zoranu Pavić, Leontinu, Srđana Miletića, Nebojšu Glogovca, Anu Bekutu, Aleksandru Perović, Zvonka Markovića, Lenu Bogdanović, Marka Živića, Nadu Macanković i mnoge druge, mečava 13. februara nije sprečila da dođu do tržnog centra Delta siti u Beogradu, kako bi dali pramen kose u znak podrške deci oboleloj od raka. Nacionalno udruženje roditelja dece obolele od raka (NURDOR) organizovalo je, povodom Svetskog dana dece obolele od malignih bolesti akciju "Pramen nade". Akciji solidarnosti, održanoj pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravlja pridružili su se i ministar poljoprivrede Saša Dragin (koji je samo zbog toga doputovao iz

slučajeva u Srbiji su tumori kod dece. To su najvećim delom bolesti koje nije lako prevenirati, ali su rezultati lečenja poslednjih decenija veoma ohrabrujući.

"Na putu izlečenja ljubav, briga, pažnja i solidarnost pomažu više nego moderne terapije i lekovi", saopštilo je Udruženje NURDOR. "Drago nam je da smo akcijom uspeali da ostvarimo značajan medijski publicitet i postignemo prepoznatljivost u društvu, što nam daje solidnu osnovu za dalji rad Udruženja." Cilj ovog udruženja je da i dalje aktivno radi na prikupljanju novčanih sredstava koja će omogućiti što bolje uslove lečenja i rehabilitacije dece obolele od raka. Takođe, aktivno nastavlja sa radom na podizanju društvene svesti što će omogućiti da se o problemima priča otvoreno i da se oni što lakše reše.

Novog Sada) i dr Filgud (na slici). Našalivši se na svoj račun zatražili su poliranje i izmamili smeh prisutnih. Prema rečima Radinke Danilov iz NURDOR-a, "modeli" su se s poverenjem prepustili frizerima. "Svi su shvatili poruku i rado su seli u stolicu, dozvolivši frizerima da im odseku bilo koji pramen kose", rekla je Radinka Danilov za "Vreme". Atmosfera je bila sjajna, a poznatima su se pridružili i brojni građani Srbije. Akcija je animirala donatore i podstakla ih da podrže zajedničku borbu za kvalitetnije uslove lečenja. Oko jedan odsto svih novootkrivenih

Rukometaši klubova Crvena zvezda i Partizan podržali su akciju i time što su pred početak utakmica tokom vikenda nosili majice Udruženja. Kako je primetio Minja Subota, deci najteže pada to što ostanu bez kose. "Ako mi svojim primerom pokažemo da to nije ništa, onda ćemo i njih osloboditi tog šoka", poručio je slavni voditelj "Muzičkog tobogana". Neki su dali i više od pramena. Dušan Maksimović, Teodor Katić i još desetak učesnika doniralo je svoju kosu za izradu perika koje će biti poklonjene deci.

J. Lazić

VANZEMALJAC IZ AMBARA SENA

Jedan od najpoznatijih došljaka iz svemira, meteorit Marčinson, sadrži mnogo više vrsta organskih jedinjenja od kojih može da nastane život nego što ih ima na Zemlji. Nemački naučnici sa Instituta za hemiju životne sredine iz Nojberga, kod Minhena, prošle nedelje su objavili da ovaj kamen iz svemira sadrži više miliona različitih supstanci vanzemaljskog porekla, među kojima se nalazi čitava pregršt organskih jedinjenja velike raznovrsnosti.

U studiji objavljenoj u američkom časopisu *Proceedings of the National Academy of Sciences*, kojom je rukovodio doktor Filip Šmit-Koplin, nekoliko miligrama materijala sastruganog sa meteorita podvrgnuto je analitičkim testovima visoke rezolucije, na kojima je otkriveno oko 14.000 raznih supstanci. Među njima je nađeno i 70 amino-kiselina, jedinjenja koja su, inače, preduslov za izgradnju života. Ovo istraživanje nije pokazalo da ima i samog života na meteoritu, ali je otkrilo da se mnogo više organskih supstanci potrebnih za njegov nastanak nalazi u otvorenom svemiru, a sasvim je moguće da su neke od njih odatle stigle i na Zemlju. Kamen Marčinson je na našu planetu pao u dva minuta do jedanaest sati 28. septembra 1969. godine, nedaleko od gradića Marčinson u Australiji,

po kome je i dobio ime. Meštani su u tom trenutku videli bleštavu kuglu kako pada sa neba i potom se deli na tri fragmenta koji su udarili u tlo, ostavljajući za sobom trag dima. Manji komadi meteorita, ne teži od sedam kilograma, kasnije su pronalazeni na površini od trinaest kvadratnih kilometara, dok je jedan od njih, težak oko 600 gr, otkriven u obližnjem ambaru – svemirski kamen je udario u krov ambara, polomio ga i upao u seno.

Ukupna masa svih nađenih fragmenta iznosi oko 100 kilograma, koji su u naredne četiri decenije intenzivno proučavani. Zbog prisustva organskih molekula, Marčinson je jedan od meteorita koji su najviše proučavani. No, tek sada, nakon četrdeset godina, potvrđeno je da definitivno sadrži i molekule života.

Ovaj meteorit je stariji od 4,65 milijardi godina i nastao je pre formiranja Sunčevog sistema. Organske supstance koje su na njemu otkrivene verovatno potiču iz primordijalne supe od koje je solarni sistem kasnije nastao, što ukazuje da je raznovrsnost organskih jedinjenja tada bila veća nego na Zemlji danas. To bi moglo da pomogne i odgonetanju jedne od najstarijih zagonetki – kako je iz takve supe kasnije nastao život.

S. Bubnjević

Suvisli izveštaj

Znate ono, radite nešto na kompjuteru, kratak rok, prilično ste nervozni i onda mašina u nekom trenutku po-brljava, zamrzne se tako da morate da je resetujete i izgubite deo onoga što ste već završili. Kada biste znali koliko je boljih verzija ove rubrike tako stradalalo u bespućima sajberspejsa. Dakle, u trenutku kada vam se tako nešto desi, najradije biste razbili računar, mada je greška obično softverska i materijalni deo kompjutera uglavnom ništa nije kriv. Što nas dovodi do pitanja za ovu nedelju, a ono glasi: da li biste svom računaru stavili sopstveni život u ruke, ako se to tako može reći? Znam odgovor. Pozitivan je, vaš život je naveliko "u rukama" računara, i ne posreći se svakom.

Ovo pišem povodom aktuelne krize u Tojoti. Najveći svetski proizvođač automobila suočio se sa velikim problemima kada su vlasnici njihovih automobila u SAD počeli da se žale da ih vozilo "ne sluša". "Tojote" novije proizvodnje povremeno su same, bez volje vozača, dodavale gas. U nekoliko

navrata to se završavalo tragično, najgori slučaj je smrt jedne četvoročlane porodice. Njihovi poslednji sekundi života snimljeni su na traci jer su u panici zbog nemogućnosti da kontrolišu auto pozvali policiju. Tojota je tvrdila da je problem u otiračima koji zapinju za pedal gasa, ali su od te verzije morali da odustanu posle druge nesreće nakon koje je utvrđeno da je vozač tepisnice preventivno sklonio u gepek, ali to ništa nije promenilo. Ona se sumnjalo u sam oblik pedale, pa u bežični prenos komande koji postoji u nekim modelima. Potom su se svi okrenuli kompjuteru, to jest softveru kao verovatnom krivcu.

Između ostalih na tu mogućnost ukazao je i Stiv Vozniak, čovek koji je napravio Epl kompjuter i koji vozi "tojotu Prijus". Doživeo je da mu auto ubrza bez da je on to poželeo i na osnovu svog iskustva i poznavanja

računara on je ustvrdio da je u pitanju isključivo program koji "tera" "tojotine" kompjutere u kolima. U Tojoti nisu imali sluha za njega, niko mu se nije odazvao kada ih je ljubazno kontaktirao predstavljajući se ko je i šta je, pa se Vozniak obratio novinarima. Šteta po ugled Tojote, ogromna. Kompjuteri su u kola počeli da ulaze još osamdesetih, kada su se pojavili prvi računari dovoljno mali da stanu pod haubu. U početku su služili da prikupljaju podatke o vožnji i

automobilu i o tome obaveštavaju vozača koji je i dalje donosio sve odluke. Onda su počeli i sami da voze, na oštrim krivinama i na klizavoj podlozi, kada kompjuter proračunava koliko treba prikočiti i kako sprečiti proklizavanje i to sprovodi mimo volje vozača. Onda se pojavila automatizovana klima, pumpanje vazdušnih jastuka kada baš zagusti.

Sada se već razmišlja o automatskoj vožnji, uz pomoć senzora na putu ili čak u GPS-u. Već je razrađen sistem za sprečavanje sudara, proračunavanjem brzine vozila i uslova puta, nešto slično filmu *Suvisli izveštaj*. Uvođenje tog sistema bilo bi jeftinije od štete koja nastaje usled saobraćajnih nezgoda, ali se postavlja pitanje ko bi odgovarao u slučaju nekog propusta. Na primer, ako se sudar dogodi kada su oba automobila imala uključenu automatsku vožnju. Pri tome je jedan koristio Vindouz, a drugi Linux.

ICT Consulting • Services • Education

Milentija Popovića 9, Sava Centar, tel: 3111-527, 3111-824: www.cpu.co.yu

18/02/10 - 24/02/10

PROGNOZA VREMENA

16/02/10
<http://www.meteos.co.yu>

min°C	max°C	ČETVRTAK		PETAK		SUBOTA		NEDELJA		PONEDELJAK		UTORAK		SREDA							
BEOGRAD	3		10	5		14	8		16	2		6	0		10	5		11	4		8
VOJVODINA	2		9	3		11	6		14	1		5	-2		8	3		10	3		7
CENTRALNA I JUŽNA SRBIJA	3		12	4		15	8		18	4		8	-2		10	3		12	3		14

BROJ NEDELJE:

40

Srbija je, sa Italijom i Norveškom, na 40. mestu u svetu po broju podnetih patentnih prijava patentnom intenzitetu, koje meri Svetska organizacija za intelektualnu svojinu.

lgbt
SOS

(011)
3290 846

utorkom i četvrtkom 19-22h

OBRAZOVANJE

OBUČENI ZA
DIREKTORE

Direktori osnovnih i srednjih škola će, po novom zakonu, morati da polažu ispit za dobijanje dozvole za rad ukoliko žele da ostanu na svom radnom mestu. Za dobijanje direktorske licence treba da pokažu određeni nivo informatičke pismenosti, znanja stranog jezika i koliko poznaju zakonske normative. Istraživanje Unije sindikata prosvetnih radnika Srbije iz 2005. godine pokazalo je da su više od polovine direktora ovdašnjih škola nastavnici fizičkog vaspitanja, 20 odsto učitelji, četiri odsto pedagozi i psiholozi, a ostalo su nastavnici drugih predmeta.

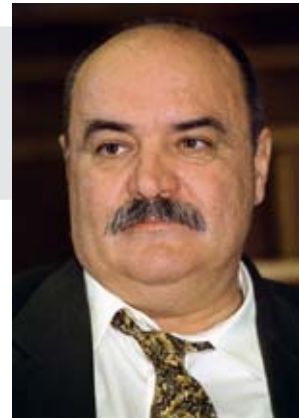
Kako je izjavio pomoćnik ministra prosvete Želimir Popov, onima koji su na čelu vaspitno-obrazovnih ustanova nedostaje i "neka vrsta socijalno psihološkog znanja". Na koji način će se proveravati ta vrsta znanja i kako će se direktori obrazovati za isto još nije poznato. Zanimljiv je primer iz Slovenije gde je sredinom devedesetih godina osnovana Škola za direktore, koja je obavezna za sve koji vode obrazovne ustanove. Tamo se u roku od godinu dana oni uče menadžerskim veštinama, uvođenju inovacija u nastavu, usavršavanju nastavnika.

Nakon vesti iz Ministarstva prosvete da će svi morati da polažu ispit, Društvo direktora škola Srbije, u kojem je za sada prisutno četrdesetak čelnih ljudi osnovnih i srednjih škola Moravičkog okruga, zatražilo je da direktori ostaju na svojoj funkciji do kraja profesionalne karijere. Kada već moraju da se obučavaju i polažu ispit, da znaju zašto to rade.

J. Jorgačević

JOŽEF KASA,

bivši počasni predsednik Saveza vojvođanskih Mađara,
sada nezavisni mislilac

DRAŠKO GAOVIĆ

Osnovni podaci: Rođen je 6. februara 1945. u Subotici. Tvrdi da su svi njegovi preci odatle. Mađari su u Subotici prisutni već 1100 godina.

Odrastanje i obrazovanje: Osnovnu i Srednju ekonomsku školu i Ekonomski fakultet završio je u rodnom gradu (apsolvirao je 1969, diplomirao je deset godina kasnije).

Odrastao u maloj i nacionalno homogenoj sredini jake patrijarhalne kulture.

Po nacionalnosti je Mađar, a protestant po verskoj opredeljenosti.

Jožef Kasa je oženjen. Ima kćerku i dva sina.

Poslovna karijera: Kasa je bio finansijski direktor u "Vodovodu", ITK "Bačkaprodukt" i "Subotičanki" pre nego što je završio fakultet. Potom je postao rukovodilac Odeljenja plana i analize u SOUR "Novogradnja". Bio je i član Poslovnog odbora za finansije HI "Zorka".

Nakon povlačenja iz aktivne politike zaposlio se u Agrobanci, gde je direktor.

Rotarijanac: Na reveru sakoa nosi pozlaćenu značku koja predstavlja točak sa paocima. Kod rotarijanaca zaštitni znak je točak s 24 zupčanika, šest paoka (poluge u zupčanicu).

Politička karijera: Kasa je politikom počeo da se bavi kao kadar Saveza komunista, pa je nakratko prešao u reformiste Ante Markovića, a zatim u Demokratski savez vojvođanskih Mađara, i na kraju je postao funkcioner, pa predsednik Saveza vojvođanskih Mađara.

Gradonačelnik Subotice je od 1989, a od 1990. triput je biran za narodnog poslanika Skupštine Srbije (izabran dok je bio član Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara). Bio je i poslanik u Veću republika savezne skupštine.

Nezadovoljan politikom koja je vođena u DZVM-u s grupom istomišljenika 1993. formira Savez vojvođanskih Mađara, čiji je predsednik od 1995. godine.

Osnivač SVM-a: Jožef Kasa je bio jedan od osnivača i dugogodišnji predsednik Saveza vojvođanskih Mađara. SVM je osnovan 18. juna 1994. u Senti kao udruženje građana, a u junu 1995. godine je transformisan u političku stranku. Na izborima 1996. godine je SVM uspeo da osvoji tri poslanička mandata u saveznoj skupštini i četiri mesta u Skupštini Republike Srbije. Na izborima 24. septembra 2000. godine SVM je sa koalicijom DOS uspeo da postane parlamentarna stranka, a njen lider, Jožef Kasa, potpredsednik Vlade Zorana Đinđića, a potom i kod Zorana Živkovića. Na parlamentarnim izborima u Srbiji 2003, SVM (u koaliciji Zajedno za toleranciju) nije uspeo da pređe cenzus, tako da je prvi put od 1997. ostao bez poslaničkog mesta u Skupštini. Na parlamentarnim izborima 2007. SVM osvaja tri mandata.

Nevin dva puta: Krivična prijava koju je protiv njega podneo UBOPOK zbog sumnje da je zloupotrebio položaj u vreme dok je bio predsednik subotičke opštine, odbačena je 2005. "Okružni tužilac je u istom predmetu po drugi put odbacio prijavu protiv mene.", rekao je Kasa.

Demisioniranje: Nakon trinaest godina na čelu Saveza vojvođanskih Mađara, Kasa je s proleća 2007. najavio povlačenje. "Bio sam političar devedesetih godina, kao opozicionar bio sam tenk, jurišnik, ponekad i nasilan prema Miloševićevom režimu. Došlo je drugo vreme koje traži ljude koji su po obrazovanju političari, dok sam ja ekonomista." Još preciznije i kraće: "Jednostavno, kod mene je došlo do zamora i prirodno je da posle 20 godina kažem: dosta."

Izbačen je 2010. iz SVM-a.

Ražalovani podoficir: Za vreme jugoslovenskih ratova Kasa je govorio da bi dobro porazmislio pre nego što bi se odazvao na poziv za mobilizaciju, a rezervne starešine su mu zbog toga 1992. oduzele čin starijeg vodnika.

Da li razmišlja o osnivanju nove stranke: "Ni na kraj pameti mi nije da osnivam novu stranku. Neću se ni priključiti nekoj partiji jer mi je to ispod časti. SVM sam formirao i nosio na plećima gotovo 20 godina. Sve više mi se dopada ideja da budem nezavisni mislilac, poput onih koji putuju po Evropi i svetu i pišu kolumne i komentare o tome kako SVM treba politički da deluje."

Dragoslav Grujić

Afera Šarić: Da li se švercer droge ili u nekom Gvantanamu

POTPUNO RAZUMEM SRPSKU VLAST KOJA BORBU PROTIV ORGANIZOVANOG
A ORGANIZOVANI KRIMINAL, AKO JE VEĆ TAKAV, SASVIM PRIRODNO PREUZIMA

Dvoglavi orao: Džoint u svakom kljunu

REĆI ĆU VAM nešto u poverenju, pod uslovom da ovo što pročitate nikom ne prepričavate: meni je ova priča o Darku Šariću dosadila! Neće valjda biti da, istina preko brata, vlasnik "Rudara" iz Pljevalja, dribla celu nacionalnu ligu i još protura kroz noge ovima iz američke agencije za borbu protiv narkotika.

Dosadila mi je i ona jedna i jedina slika pomenutog Pljevljaka sa srpskim državljanstvom koja se po medijima vrtela nedeljama, a na kojoj se on s tribine nekog stadiona isplazio u kameru, odeven od glave do pete u trenerku, mada se donji deo trenerke ne vidi, ali se oseća miris belih frotirskih čarapa.

Zato smo za ovaj broj obezbedili službeni portret, anfas, ne mrdaj dok slikamo, sad okreni profil, ali to je, profil, verovatno dopalo nekom drugom, a na toj slici monstruozi Šarić liči na nastavnika opšte-tehničkog obrazovanja i teško mi je da ga zamislim kao narko-bosa iz filmova koje sam gledao.

Ali, reći će čitalac da je to moj problem; loš izbor stereotipnih filmova, gde su likovi tipizirani kao u srednjoškolskim udžbenicima nacionalne istorije.

Sve mi se, dakle, čini, da kao tobož jurimo tog Šarića, a da je hajka na nekog sasvim drugog, nekog ko stoji iznad njega, nekog ko mu je dao dozvolu to da radi, nekog ko ga sada štiti, nekog ko je za njegov biznis vezao svoju politiku...

A prateći taj trag stižemo do Mila Đukanovića, premijera Crne Gore, koji, sudeći barem po medijskoj hajci koja se protiv njega vodi u Srbiji, na slobodi ostaje ne zbog nedostatka dokaza, već zbog sposobnosti da dokaze gura pod tepih. Odnosi između Srbije i Crne Gore dovedeni su do pucanja. Stereotipi o Milu dovedeni su do kraja: čak ga je i Koraks, pre neki dan u "Danasu", a preneo je i "Peščanik", nacrtao kako vitla zastavom Crne Gore, a dvoglavi

REUTERS/STIVO VASILJEVIC

orao sa zastave u svaki kljun gurnuo po džoint, dok u kandžama drži špric.

Milo Đukanović već rutinerski odgovara na optužbe da je mafijski patron i nema tog Jugoslava Ćosića koji bi isprovocirao duševnu uznemirenost premijera: uostalom, ovaj se nedelju dana pre najnovije serije optužbi slikao sa Hilari Clinton, u pozadini Džozef Bajden, a eksperti za američke prekogranične operacije upozoravaju da se politika i operativni planovi pojedinih agencija, posebno ove za borbu protiv trgovine narkoticima, ne moraju striktno podudarati s planovima Stejt departmenta, odnosno da se to događa i pretvara u odlučnu i jedinstvenu akciju samo onda kada se podudare u stavu da se profit iz tog posla koristi za podsticanje onog terorizma koji ugrožava interese SAD.

naveliko krije ispod kreveta Mila Đukanovića opisuje svoje dogodovštine

KRIMINALA STAVLJA U PRVI PLAN. NIKO NE VOLI KONKURENCIJU.

FUNKCIJE VLASTI I PODRIVA SISTEM IZNUTRA

Pozicija i opozicija:

Obostrano preterivanje

OTUDA, MA ŠTA se nama činilo, ovaj Šarić je interesantan samo nama, a mi smo mala slamka među vihorima što je dokazivo činjenicom da se s našim potencijama svako sprda zbog svojih interesa ili para, ma koliko se mi upinjali da budemo deo sistema međunarodne sigurnosti i borbe protiv organizovanog kriminala.

Ali, ono što Amerikancima može biti malo, neinteresantno, možda i potencijalno korisno za neke nevidljive a dugoročne ciljeve, ili im izgledati tek kao sredstvo za ostvarenje takvog cilja, nama treba da bude ogromno i od prvorazredne važnosti.

Potpuno razumem srpsku vlast koja borbu protiv organizovanog kriminala stavlja u prvi plan. Niko ne voli konkurenciju. A organizovani kriminal, ako je već takav, sasvim prirodno preuzima funkcije vlasti i podriva sistem iznutra.

Mislim zato da Vesna Pešić u svojoj radikalnoj kritici (zlo) upotreba "afere Šarić" nije sasvim u pravu. Naime, ona, u autorskom tekstu objavljenom na sajtu "Peščanika", između ostalog, piše:

"Od gospodin Šarića se traži da zakrpi sve rupe. Prva je ona klasična. Zar vlada nije obećala energičnu borbu protiv organizovanog kriminala, mita i korupcije? Jeste. Pa je l' to radi? Pa, naravno da radi. Uzgred, u Šariću leži uzrok opravdanog narodnog gneva. To je taj koji je prao novac od droge. On je odgovoran za loše privatizacije (kupovao je razne fabrike, zemlju, postrojenja, hotele i šta sve ne) zbog kojih narod sada pati, štrajkuje glađu, seče prste i blokira pruge. Slobodan Homen kaže da tog organizovanog kriminala ima koliko god hoćeš. Eto, kaže on, odeš u kafić da popiješ kaficu, a ono 70 odsto tih kafića je nekakvog šarićevskog, to jest kriminalnog porekla! Na pitanje šta su do sada radile "institucije sistema", dok je Šarić sve i svašta kupovao za kokainski novac, a i kafići se razmnožili, Homen kaže da je to bilo moguće zbog "mladosti naših institucija". Sada smo sazreli, država je jača od svakog pojedinca i svih organizovanih kriminalnih grupa. Svašta je bilo moguće ranije, institucije nisu radile zbog povezanosti Šarića sa politikom! Finansirao je neke stranke, pouzdano znamo. Zato ga, kaže Homen, niko nije pojurio, zbog korumpiranih političara. A to, valjda, svako zna.

Ali to nisu političari iz ove vlade. To su oni od pre ove vlade, oni od pre skoro dve godine. Tako kaže Homen."

Ova opoziciona kritika ne mora biti sasvim tačna, ne samo zato što je opoziciona. Jednoj demokratskoj vladi već se osvetilo potceunjivanje fenomena organizovanog kriminala i opasnosti od te vrste kriminala po stabilnost države. Drugo, niko ne misli da je tu Šarić najveći igrač i ceo postupak i medijska hajka liče pomalo i na "dimnu bombu", onu bombu koja se baca iz taktičkih razloga da bi se sakrio pravi manevar, mada učesnici u tom taktiziranju ne moraju baš uvek biti svesni svoje uloge.

Mogućno je, dakle, da je priča o Šariću predimenzionirana, ali opasnost od organizovanog kriminala sigurno nije. Šarić bi mogao biti dragoceni svedok o svemu i svačemu, ukoliko nije već u Gvantanamu, gde opisuje svoje kolumbijske i druge južnoameričke veze što je realnija pretpostavka nego da se krije pod krevetom Mila Đukanovića. Jeste on, Đukanović, visok, ali mu krevet nije baš toliko da ne bi virele one čarape s početka teksta.

Osim ako su svi oko i iznad njega zapušili nos?

Jedinstvena prilika:

Država povlači crtu

UKOLIKO OVA PRIČA o Šariću bude trajala koliko i televizijske sapunice, a kako je krenulo, izgleda da hoće, i interes inače povodljive javnosti biće skrenut sa jedne od tema koja je mogla Srbiju i njene službe da učini respektabilnim u svetu: dobro, nismo uhvatili Mladića, ali smo uhvatili dve i kusur tone kokaina!

Problem s ovom računicom, na koju se neki oslanjaju kao na jasan putokaz ka evropskim integracijama, sadržan je u prosto činjenici da je Šarić tu tek transporter, potrošna roba, zamenjiv deo u sistemu, karika u večnom lancu unosne trgovine, i da će jednom nerasčišćen odnos prema moći organizovanog kriminala, kao i posle limitiranih dometa "Sablje", izroditi nove Šariće i nove sprege novca i moći.

Ovde je reč o uspostavljanju mehanizma da se ovi naši ne iznenade baš uvek kad se prljav novac pojavi u zvaničnim tokovima novca i o tome da se šteta minimizira i onemogućiti da izborna volja bude u rukama kokainskih kartela udruženih duž balkanskog puta droge.

Država ima šansu da povuče crtu.

PRAVA SLIKA

Politička ekonomija kokaina složena je nauka. Ukratko: od siromašnog i terorisanog južnoameričkog seljaka koji gaji biljku koke, pa do japijevskih biznismena, estradnih zvezda i kriminalnog polusveta (ako tu ima neke razlike...) koji šmrču finalni proizvod, roba prolazi kroz razne faze i to je uglavnom jasno. Mnogo je zanimljivije kako veliki narko-dileri, grosisti i feudalni gospodari Latinske Amerike, njihovi savetnici i saradnici u tom lancu svoje ogromne profite pretvaraju u naizgled legalni novac. Slučaj Darka Šarića i njegove organizacije, da ne kažemo korporacije, tu je zgodan kao paradigmatična ilustracija

DARKA ŠARIĆA

KOKAIN I PRANJE NOVCA: Objekti osumnjičenih lica za povezanost sa Darkom Šarićem u Beogradu i Kragujevcu

P očećemo od anegdote: prisećajući se raznih detalja iz karijere Ive Pukanića neposredno pošto je ubijen, došao sam do tog nekog ličnog kurira Bila Montgomerija, ambasadora SAD u svim našim državama, kurira koji je Pukaniću donosio poverljive podatke stanice CIA u Beogradu, nekog Eskobara, ali nisam mogao da se setim njegovog krštenog imena. Poslao sam iz Zagreba SMS poruku jednom mom zaista dobrom izvoru, koji sve to zna: "Kako se ono zvaše onaj naš beogradski Eskobar?" Odgovor je glasio: "Pa, Darko Šarić, budalo!"

Priče o tome kako policija nije imala "dosije" (štogod ko pod tim podrazumevao) o Darku Šariću, dakle, ne stoji. Miloš Oparnica iz Nacionalnog biroa Interpolu u Srbiji izjavio je u nedelju uveče kod Olje Bečković da je Darko Šarić policiji postao zanimljiv još 2000. godine, ali – i to je veoma važno – po liniji pranja novca, a ne trgovine narkoticima. Po svemu sudeći, to zanimanje je konačno dovelo i do ove današnje situacije. Deset godina, kazaće neko, da to nije malo mnogo? Nije – ako imamo u vidu da je reč o čoveku očigledno veoma inteligentnom i spretnom, čoveku koji je godinama gradio svoju

korporaciju imajući u vidu poslovna iskustva svojih partnera i kolega, čoveku koji je stvorio prave veze i... hm, ovaj, kako da kažem... *investirao*, je li, u prave ljude. Izgleda da je samo u jednom detalju bio zakasnio: prekasno je zatražio crnogorsko državljanstvo. Dobro: taman je bio dobio nekakav čudan dokument u kome mu MUP Crne Gore "garantuje" da će dobiti državljanstvo čim se odrekne državljanstva Srbije, ali tada je bruka već bila pukla, pa je bilo kasno. E, sad: ne razumem se u crnogorske administrativne postupke; možda se to kod njih tako radi, ne znam; vidimo da je dobio i *placet* Agencije

za nacionalnu bezbednost i Ministarstva odbrane Crne Gore. Premijer Milo Đukanović, suočen sa tim pitanjem u intervjuu datom Jugoslavu Ćosiću, pokazao je znake nelagode (on nikada nije nervozan) i pozvao se – na šta? Na prezumpciju nevinosti, jer da organi u Crnoj Gori nemaju ništa zabeležno protiv Šarić Darka i šta sad? Posle je ispalo da Darko Šarić kod njih prolazi kroz evidenciju još od 1993. po raznim osnovama; da se gurao u politički život donacijama itd.

"SIGURNA KUĆA": Da je Darko Šarić bio dobio crnogorsko državljanstvo, kao tri njegova najbliža (kako čujemo) saradnika, >>

Ime koje se ne izgovara

U medijsko-operativnoj istrazi protiv klana Šarić došlo se do imena čoveka koji je prethodnih godina bio označen kao bog i batina svega na Balkanu

Kad ne možemo da nađemo potvrdu neke informacije, čak ni među anonimnim izvorima bliskim istragama, pozovemo se na čaršiju i na "ovde svako svakog zna" pravilo. Ovaj manir, koji se zapatio u medijima, nije umanjen činjenicom da su kazne za klevete i uvrede povećane i da bi zbog onoga što je izgovoreno ili napisano poslednje dve nedelje na temu klana Šarić neko mogao poprilično da se obogati.

Svi su pominjani, imena su se redala kao u TV novelama, gde se zaplet uvećava pukim pojavljivanjem novih ličnosti, osim Branislava Brana Mićunovića, koji se nekako podrazumevao. Tu se svaka sličnost sa balnim TV narativima završava, a počinje nešto što više podseća na *Lice s ožiljkom*.

Valjda bi svi trebalo da znamo na šta se misli i na koga se misli kada se kaže "nekrunisan kralj mafije", "jedan biznismen iz Crne Gore jači od Mila Đukanovića" i slično. Šta god da je istina, činjenica je da se zazire od pominjanja njegovog imena. Ono što je prepoznato je sledeće: Mićunović je "vlasnik podzemlja" na Balkanu, on vuče sve konce trgovine drogom, njegov novac stoji iza brojnih privatizacija, svojim autoritetom štiti odbegle iz Srbije i Italije koje traže tužilaštva za organizovani kriminal.

Novinari moraju da paze, ali je teško naći balans između onoga što "javnost oseća da je tako" i činjenica kojih je malo. Ako paziš previše, reći će da izbegavaš da saopštiš istinu, a mediji tome služe, a ukoliko te povuče osećaj, onda bi posledice u najboljem slučaju mogle da budu izražene u novčanoj odšteti određenoj na sudu.

Od trenutka kada su krenule priče o tome da je Crna Gora "švercerska Meka" ime ovog Nikšićanina se pojavljuje zajedno sa Milom i Acom Đukanovićem, Veselinom Barovićem, Ratkom Kneževićem, Stankom Subotićem i inima. U poslednjih nekoliko godina, u medijima, naročito onim koji nisu naklonjeni trenutnom premijeru Crne Gore Milu Đukanoviću, bilo je na desetine napisa koji su pledirali da objasne mrežu organizovanog kriminala koja drma Balkanom i šire. Gotovo svaki od tekstova ili priloga je Mićunovića stavio na mesto broj jedan u toj organizaciji predstavljajući ga kao čoveka od koga sve zavisi.

možda bi bio pozvan na informativni razgovor i onda pušten – kao i oni. Ovako mora da se krije. Ta trojica su, naime, puštena jer da srpsko tužilaštvo za borbu protiv organizovanog kriminala nije na vreme odgovorilo na "molbu za pružanje međunarodne pravne pomoći" i poslalo detalje o toku istrage protiv Šarića i drugova. A pošto su oni crnogorski državljani, je li, onda nema izručenja, ali ni razloga za držanje u pritvoru, jer te razloge nijesmo dobili, a poštujemo prezumpciju nevinosti. Tužilac Miljko Radisavljević onda je učinio nešto neubičajeno: rekao je, otprilike, da bi slanje tih detalja ugrozilo dalju istragu i da je tražio odlaganje dok se istraga ovde (i – pretpostavljamo – u još

nekim zemljama) ne završi. Drugim rečima, kad se to prevede na običan govorni jezik – ovi naši onima njihovima ne veruju ništa, da se ne foliramo.

Takav je skandal morao da pukne pre ili kasnije, kažu ljudi iz struke. Svi znaju da je Crna Gora postala sigurna kuća za čitav niz zločinaca koji su krivična dela, čak i najteža, počinili u Srbiji. Dovoljan je primer notornog ubice iz nevladine organizacije Jovice Stanišića, Željka Make Maksimovića, za koga svi znaju da se krije u Crnoj Gori; znaju i iz kojih se telefonskih govornica u Prčnju i Herceg Novom javlja. I šta? I ništa. Ima još takvih. A o vezama, poslovnim, prijateljskim i rođaćkim, crnogorskih i beogradskih

Kako je sam za sebe govorio u neretkim medijskim nastupima, Mićunović (57) dolazi iz one grupe "žestokih momaka" sa asfalta koji su se početkom devedesetih vratili u otadžbinu u nameri da pomognu ostvarivanje nacionalnih interesa. Oni su "mlade godine" proveli u zapadnoj Evropi baveći se raznim poslovima koje je Mićunović na jednom mestu opisao kao "zaštitu naših ljudi od kapitalista, ustaša i albanske mafije". On je bio pripadnik elitne 63. padobranske brigade nekadašnje JNA i student ekonomije u Novom Sadu. Pre deset godina bio je optužen za dvostruko ubistvo u Podgorici, ali je oslobođen zbog nedostatka dokaza.

Mada za sebe voli da kaže da je "Titovo dijete", ovaj Nikšićanin je bio aktivan u projektu osamostaljivanja Crne Gore. Ratovi u devedesetim i ono što ih je pratilo kod kuće obrisali su čitavu generaciju sa kojom je Mićunović drugovao: njegov prijatelj je bio Đorđe Božović Giška, koji je poginuo još 1991. godine kod Gospića, pa Željko Ražnatović Arkan, pa Ratko Đokić, pa Dugi Lainović, pa Čenta, pa Branislav Bata Šaranović poslednji u nizu nastradalih u uličnim obračunima.

U intervjuu podgoričkoj "Reviji D" prošlog marta, majka pokojnog Giške, Milena, označila je Mićunovića kao jedinog pravog prijatelja porodice, koji joj se uvek našao pri ruci, ali je naglasila da joj je jasno zašto on ne dolazi više u Srbiju.

"Ovdje bi ga odmah ubili, ne smije da dođe. Ima mnogo teških priča o njemu, ali on ljudima mnogo pomaže i mnoge želi da zaštiti", rekla je Milena.

Da voli da pomogne Mićunović je i sam govorio u intervjuima beogradskoj štampi.

Pomogao je FK "Sutjesku" da uđe u elitno takmičenje u doba SR Jugoslavije, dugo je važio za predsednika i vlasnika tog kluba, a on sam je rekao da tu ničega nije bilo nego da je samo izgubio novac. Iz tog perioda, iz perioda stolovanja na stadionu "kraj Bistrice", dolazi i priča o tome da je on "neformalni kralj srpsko-crnogorskog" fudbala, da kontroliše sve tokove novca u fudbalu bilo kroz klubove, bilo kroz Savez. Mediji su ga povezivali sa Zvezdanom Terzićem, nekadašnjim direktorom OFK "Beograda" i prvim predsednikom nezavisnog FS Srbije, što su obojica više puta potvrdili. Zbog tih odnosa se danas smatra da Mićunović i Terzića štiti i čuva u Crnoj Gori, dok u Srbiji i dalje traje istraga protiv njega.

Pre nego je proglašen za gospodara fudbala u Srbiji i Crnoj Gori, Mićunović se zvanično bavio ugostiteljstvom: imao je brojne klubove i kockarnice na Crnogorskom primorju, kroz koje su prošli mnogi lokalni političari i preduzetnici. Imao je pekaru, piceriju, kazina u hotelu "Crna

kriminalaca i da ne govorimo. Naravno da su ovi naši izgubili strpljenje, tim pre što je reč o velikoj akciji planetarnih razmera protiv korporacije koja raspolaže ogromnim novcima; takva se operacija ne dovodi u opasnost deljenjem osetljivih informacija sa jednom notorno nepouzdanom administracijom kakva je ova u Podgorici. Jedna ograda: to, naravno, ne znači da je Nebojša Medojević u pravu i da ga treba tek tako puštati da priča šta mu padne na pamet; on ima neke svoje ciljeve, ali ulaženje u to bilo bi mešanje u unutrašnju politiku susedne i prijateljske države, čega se valja kloniti.

GLISERI, CIGARETE I KOKAIN: Nego, vratimo se mi na temu: reč je o novcima

PRIJATELJSTVA I NEDOSTATAK DOKAZA:
Branislav Brano Mićunović na
sudenju za dvostruko ubistvo

FOTO: VJESTI

nezamislivo velikim, kao i u heroinskom poslu, ali kokainski posao je različit i – možda – čak udobniji. Pre svega, kokain je droga bogatih, dok je heroin droga siromašnih. Potražnja za heroinom je stabilna i – što je najvažnije – imperativna; zato heroinski ovisnik i osiromaši tako brzo. Potražnja za kokainom je fleksibilna i nije imperativna: kad nema – nema, i ljubitelji kokaina, koji je kao prvo statusni simbol i deo korporativno-japijevsko-džet-set kulture, a kasnije i psihološka ovisnost, ali manje intenzivna, mogu da izdrže duže. Čisto menadžerski gledano, dalje (ovu problematiku najbolje je posmatrati u hladno-neutralnim ekonomski-menadžerskim terminima, jer je tako gledaju akteri),

kokain ima specifičnu geoposlovnu crtu: raste s one strane okeana. To znači da se potražnja u bogatim državama gde se najviše traži mora podmirivati brodskim transportom, jer je avionski suviše rizičan, praktično nemoguć – osim u slučaju SAD, gde je moguće provlačiti male avione ispod radara i bez kontrole. Te dve specifičnosti – fleksibilna potražnja i nužno zapreminski krupni transporti – uslovili su i ovu priču. Dakle: brodovi, kontejneri, lažna dna itd. Dobro: pojedini sitni šverceri, “mazge” u žargonu, provuku nešto i avionima, ali to nije dovoljno. Donedavno su glavna tranzitna mesta za kokain bile velike atlantske luke u Evropi i Britaniji: Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen,

Gora” u Podgorici i u Maestralu u Pržnom. U Budvi je bio otvorio, kako se tad govorilo, najveću diskoteku na Balkanu – Trokadero.

U intervjuu “Reviji 92” iz 2008. godine, Mićunović je za sebe rekao da ne može da veruje šta mu se sve pripisuje i da se zapravo bavi “humanitarnim radom i zbrinjavanjem političkih izbeglica”. Prema njegovom svedočenju, on se u prethodnih petnaestak godina nije susreo samo sa pokojnim Slobodanom Miloševićem, a svi drugi su bar kafu popili sa ovim Nikšićaninom.

“Gadio bih se sam sebe kad bih okolo pričao šta sam za koga učinio i koga sam zaštitio. Najbolje to znaju oni koji su sa svojim problemima kod mene dolazili, iako su to odmah zaboravili čim bi se dograbili kakve bilo vlasti u Beogradu”, rekao je Mićunović.

Prijatelji iz Srbije, političari i intelektualci koje je Mićunović navodno štiti od Miloševićevog režima, poneli su se u najmanju ruku nekorektno, jer kada su preuzeli vlast u Srbiji nisu Crnoj Gori pružili prijateljsku ruku, nego je optužuju da je mafijaška država.

O vezama onih koji su osumnjičeni da su kolovođe najvećeg narko-kartela u Evropi, koji navodno ima svoje parcele koke u Kolumbiji i trguje u više milionskim razmerama, i političarima koji vode Srbiju i Crnu Goru još niko nije otvoreno progovorio, ali je pitanje da li tu postoji nešto novo što bi moglo da se utvrdi. Ako neko tvrdi da su kod njega bili na kafi svi vidljivi ljudi iz Srbije, njihov kredibilitet bi mogao da bude ozbiljno narušen. Opet, kada se govori o švercu duvana, za šta se svako malo u javnosti pojavi nova optužba protiv Mila Đukanovića, izgleda da je ta priča deo prošlosti, ali da ono što se u tom poslu rodilo kao mehanizam, kao način rada i funkcionisanja jednog sistema, koji se prebacio sa duvana na drogu, predstavlja nešto što zanima istražne organe od Lenglija do Banjice. U tom kontekstu poslednje akcije uperene protiv klana Šarić pokazuju da iza posla “nelegalne trgovine” pošiljkom kokaina od 2,2 tone stoji moćna organizacija koja možda nije ni načeta trenutnim istragama srpske BIA i Specijalnog tužilaštva za organizovani kriminal. Međutim, kao i do sada, pominjanje Mićunovića kao svemoćnog bosa, nalik na one sa Sicilije o kojima smo se naslušali priča i nagledali filmova i serija, još uvek pripada sferi nagađanja i pretpostavki koje ne mogu da potvrde za sada ni oni koji su direktno uključeni u celu istragu. Mićunović je uvek bio blizu svih, njegov prisustvo na raznim mestima, neformalna poznanstava sa velikim brojem važnih ljudi i poslovni odnos sa pojedinim delovima “elita” svrstao ga je na mesto sa koga se ne silazi bez velikog treska.

To znaju i oni koji ljuljaju granu.

✕

SLOBODAN GEORGIJEV

Hamburg, Bremen, Liverpool itd. odatle Joci nadimak Amsterdam. U međuvremenu su se policije, službe bezbednosti, obaveštajne službe, carinske i druge agencije opametile i šverc preko velikih atlantskih luka postao je rizičan. Heroin, s druge strane, ide koynom – jer može: gustina drumskog i železničkog saobraćaja između evropske Turske (to je najuže grlo) i Evropske unije tolika je da tih 90 tona čistog heroina koji godišnje uđu u Evropu prolaze sa sasvim dobrim šansama i malim rizikom. Sve i da dvadesetak odsto padne, biznismeni su i dalje na velikom dobitku: profitne su stope ogromne. Jedini način da se to dovede u razumno prihvatljive okvire jeste dobar obaveštajni rad >>

DA LI SE MOGU USKLADITI CRNOGORSKO I SRPSKO PRAVOSUĐE: Miraš Radović i Snežana Malović

tamo daleko, gde cveta limun žut: tamo gde su laboratorije iz kojih izlazi čisti heroin br. 4 (93 odsto), u dalekim istočnim carstvima. Na tome se, naravno, radi, ali to nije lako: previše novaca je u opticaju.

Slično je i sa kokainom: Amerikanci već godinama grade obaveštajne mreže u Latinskoj Americi, pokušavaju da lokalnim vladama daju više para nego što narko-dileri mogu, ucenjuju ih "programima pomoći", koji na kraju završe u džepovima korumpiranih lokalnih političara, troše doušnike uznemirujućom brzinom itd. Ali, nekih rezultata ipak ima. Nas sada zanima region: Sredozemlje je postalo nova "destinacija", kako kažu turistički poslenici, dakle odredište; Baltik ćemo ostaviti po strani, mada i njegov značaj raste od početka devedesetih godina.

Prvi jači slučaj bila je ona zaplena preko 600 kg kokaina 1998. u Rijeci: brod koji je pokušao da sakrije svoju pravu svrhu kružio je od Grčke do Kopra, pa do Rijeke, ali je tamo tovar otkriven. Ispalo je da je naručilac general Hrvatske vojske Ivan Andabak; proces se vukao, presude su bile ukidane i vraćane, ali je konačno pre nekoliko meseci Hrvatsko državno odvjetništvo poslalo čoveka u Ekvador i dokopalo se potrebnih papira, pa je general u neprilici. Onda je ona gđa Čočoroska iz Skoplja, pre toga Arkanova trafikantkinja u Erdutu, pokušala da uveze nekih 473 kg kokaina preko Bara; tovar je uredno ispraćen od Kolumbije do Bara, pa kamionom do Makedonije, gde je zaplenjen (Stanislava Čočoroska dobila je pravosnažnih 14,5 godina). To su bili samo veći slučajevi. Suština je u tome što su sredozemne i levantinske države nekako pogodnije za šverc dragocenih dobara sa visokom profitnom stopom; valjda korupcija igra ulogu.

Osim toga, preko puta Bara i Drača je južna Italija sa svojim nevladinim organizacijama već sviklim na šverc cigareta i povezanim sa ostatkom poslovnog sveta u Evropi. Jedan gliser kokaina od Drača ili Bara do Barija ili bilo gde u Pulji vredi najmanje dvadeset glisera cigareta. Carinski činovnici i policajci po istočnom Jadranu jeftiniji su od carinskih činovnika i policajaca u atlantskim lukama.

PUT NOVCA: Putevi kokaina, dakle, preusmeravaju se ovamo. Iz nekog razloga – valjda zato što je pametan – Darko Šarić je, kako čujemo, svoje profite od tranzita i posredovanja počeo da ulaže u proizvodnju, čime ih je samo uvećao i smanjio rizike. Trebalo je, dakle, zarađeni novac nekako pustiti u legalne tokove, jer je san svakog gangstera da jednoga dana plati porez i čista srca pogleda svojoj državi u oči kao častan i savestan građanin. Tu dolazimo na najdelikatniji deo priče: pranje, propiranje i zapiranje kriminalnog novca staro je koliko i moderni kapi-

tokove novca tako što će joj se dati neko dovoljno uverljivo zakonito poreklo. Ima tu čitav niz raznih načina; svi oni nešto koštaju (što više, to bolje); treba novce provući kroz dugačak niz pravih ili (češće) fiktivnih firmi, koje će te pare na kraju investirati kao nesporne tamo gde predstavnik pravog (i po pravilu nepoznatog) vlasnika kaže.

Je li sada jasno zašto je Darko Šarić prvo postao zanimljiv samo po liniji pranja novca? Čovek je, očigledno, vodio računa o svojim poslovima, ali pranje novca nije jednostavan posao: ovako ili onako, pre ili kasnije, nešto će izazvati pažnju. Istini za volju, od trenutka kad neki Darko Šarić postane interesantan, pa do trenutka kada ga se poveže sa stvarnim poreklom njegovih para, ume da protekne neko vreme; umetnici i njihovi savetnici su vešti i sve veštiji; nadležne agencije i službe kaskaju za njima; međunarodna bi saradnja mogla biti bolja i brža. Sada, kad su Darko Šarić i njegovi novci dovedeni u vezu sa njegovim kolumbijskim plantažama i pratećim kokainom, stvar se odmotava: gde je sve ulagao, osim u neke crnogorske lokalne izbore, ugostiteljske i hotelske kapacitete u Srbiji, poljoprivredno zemljište i ostalo što ćemo tek doznati – na našu veliku radost.

E, sad: s obzirom na sve moguće i poznate načina na koje se prljav novac pere, propira, ispira i zapira, treba biti nadasve oprezan pre nego što nekoga optužimo da se upetljao u poslove Darka Šarića. Taj novac – po prirodi stvari – javlja se kao nesporan i legalan; pa nisu se ljudi toliko trudili za džabe. Po pravilu, poslovni ljudi privučeni sasvim normalno u takve investicije i združene poduhvate ne znaju, niti su mogli ili morali znati o kakvom poreklu novca je reč.

I na kraju: jedini način da se ovakvim zlikovčkim poduhvatima stane na rep jeste pažljivo praćenje tokova novca, poređenje nećijih poreskih prijava i izvora prihoda sa njegovim stvarnim, vidljivim, bogatstvom, kontrola bankarskog poslovanja. "Pratite put novca!"; tako je čuveni izvor vašingtonskog "Posta" Duboko Grlo savetovao Vudvorda i Bernstina tokom afere "Votergejt"; tek danas znamo zašto je bio toliko u pravu: zato što je bio zamenik direktora FBI i znao je o čemu govori. Svako dete je čulo za Eliota Nesa, ali čak ni policajci kojih se to jako tiče ne znaju da Eliot Nes nije bio ni policajac, ni agent FBI; on je bio finansijski inspektor za takse i akcize i kao takav je doakao jednom Alfonsu Alu Kaponeu.

×

MILOŠ VASIĆ

>> JEDAN GLISER KOKAINA OD DRAČA ILI BARA DO BARIJA ILI BILO GDE U PULJI VREDI NAJMANJE DVADESET GLISERA CIGARETA

talizam, a ta prefinjena veština pranja usavršena je tokom prohibicije u SAD, dvadesetih godina prošlog veka. To vam je, inače, čitava nauka koja se izučava u odgovarajućim visokoškolskim ustanovama i stalno usavršava, jer umetnici stalno pronalaze nove načine kojima treba doakati. Ukratko, trik je u tome da se gotovina zarađena švercom kokaina polako i izokola infiltrira u legalne

Elektronska pošta bez granica

Napredno Microsoft rešenje bez značajnih ulaganja

Profesionalna tehnološka rešenja za razmenu podataka postala su apsolutno neohodan deo modernog poslovnja. Zbog toga, svako napredno rešenje koje doprinosi većoj efikasnosti ovakve komunikacije privlači veliku pažnju, naročito kada uvođenje nove tehnologije ne nameće dodatne troškove.

Iskustva većine svetskih kompanija, nezavisno od veličine o obima posla koji obavljaju ili njihovog rasta, svedoče da je Microsoft Exchange najpraktičnije i najpouzdanije rešenje za unapređenje sistema poslovne elektronske pošte i olakšavanje komunikacije među zaposlanima koji su u pokretu, bilo da koriste računare ili mobilne uređaje sa pristupom Internetu. Ova platforma uključuje sistem sveobuhvatne zaštite podataka i mogućnost da korisnici poslovnim e-sandučetu i dokumentima pristupaju bez ikakvih ograničenja. MS Exchange je efikasan i u smislu brze detekcije i korekcije eventualnih problema, čime je obezbeđena maksimalna sigurnost u radu.

U saradnji s kompanijom Microsoft, Telenor svojim korisnicima omogućuje korišćenje svih prednosti "objedinjenih komunikacija" MS Exchange Servera. Kroz novu Mail pro uslugu iz paketa Telenor E Office, pored navedenih prednosti korisnicima je obezbeđena i lokalizovana tehnička podrška, kao i mogućnost izbora mobilnih telefonskih aparata s podrškom za MS Exchange. Korisnici mogu da koriste sve mogućnosti programa MS Outlook na koje su navikli

i da putem mobilnog telefona razmenjuju poruke i druge podatke. Implementacija sistema je krajnje jednostavna, ne zahteva nikakva dodatna ulaganja u hardversku i softversku infrastrukturu (serve, dodatnu opremu, instalacije...) i omogućuje korišćenje ranije registrovanih domena, kao i preusmeravanje elektronske pošte sa drugih naloga i promenu broja korisnika bez ograničenja.

Bez značajnih inicijalnih ulaganja i troškova održavanja, uz minimalnu mesečnu pretplatu, Mail pro je pravi način da unapredite svoju poslovnu korespondenciju na najbolji način.

Microsoft email rešenje po meri vašeg biznisa.

Mail pro, kao deo Telenor E office paketa usluga, ne zahteva značajna ulaganja, a pruža visok kvalitet i pouzdanost, kao i potpunu prilagodljivost potrebama vašeg biznisa, bez obzira na njegovu veličinu i rast. Omogućite punu funkcionalnost MS Outlook okruženja i pristup e-mail-u na vašem mobilnom telefonu i računaru. Uz Mail pro Napredni i neki od biznis tarifnih paketa sa minimalnom potrošnjom ili pretplatom od 2000 dinara imate mogućnost kupovine HTC Snap uređaja po ceni od 1 dinar.

Kontakt centar: 063 9863 www.telenor.rs

Microsoft

HTC Snap
već od 1din.

Moli lepše. Vidi dalje.

telenor

PAD NEDODIR

Na pitanje episkopa Artemija nakon sednice Sinoda na kojoj mu je saopštena odluka o suspenziji, zbog čega se, baš uoči Velikog posta, sa tolikom žurbom sprovodi proces protiv njega, jedan od članova Sinoda odgovorio je da uopšte nije žurba: naprotiv, sve to traje već pet punih godina

Zbog mnogobrojnih uočenih nepravilnosti, nejasnoća i evidentnih zloupotreba "pojedinih lica i institucija" u Raško-prizrenskoj eparhiji, kao i nespremnosti da izvršava odluke Sinoda i Sabora, Sinod Srpske pravoslavne crkve razrešio je u prvo-stepenom postupku episkopa Artemija dužnosti upravljanja eparhijom, a za eparhijskog administratora postavio umirovljenog episkopa zahumsko-hercegovačkog Atanasija.

Posle sednice Sinoda episkop bački Irinej objasnio je novinarima da je vladika Artemije u prethodnom periodu pokazao nespremnost da izvršava odluke Sinoda i Sabora i da postoje problematične transakcije u poslovanju eparhije za koje je on posredno odgovoran, da će Sinod podneti krivične prijave za "neka lica iz okruženja vladike Artemija" koja su dovela do takvog stanja, ali i da Artemiju nije oduzet čin, da je i dalje episkop, ali da neće upravljati eparhijom dok Sveti arhijerejski Sabor, na redovnom zasjedanju zakazanom za kraj aprila, ne bude raspravljao o njegovoj eventualnoj kanonskoj odgovornosti. Prema odluci Sinoda, Artemiju će do tada biti dopušteno da boravi i bogosluži u nekom od manastira ili u drugom mestu na teritoriji Raško-

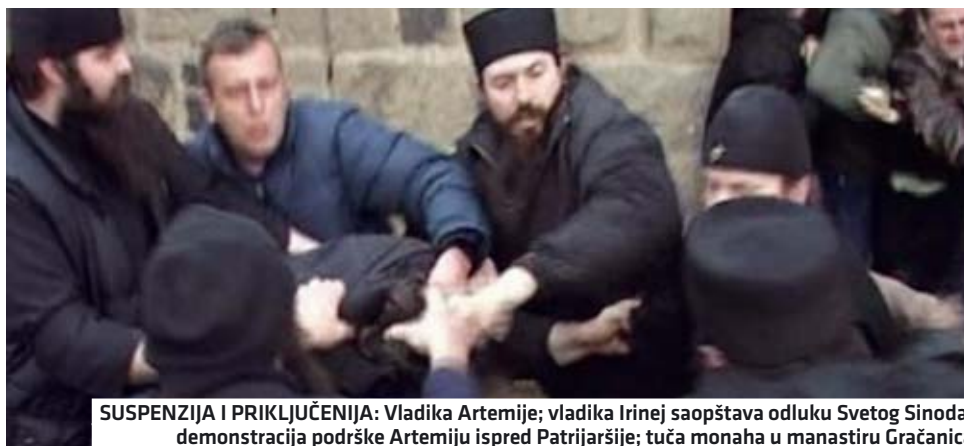
-prizrenske eparhije uz dogovor sa administratorom, ili van nje uz saglasnost nadležnog eparhijskog arhijereja.

Odluka o suspenziji vladike Artemija je napisana tako da mu je ostavljen širok prolaz da se časno povuče, da nije on taj koji je muljario, već njegovi saradnici kojima je širokogrudno i pun poverenja prepustio eparhijske poslove, u ovom slučaju krajcovanje

humanitarne pomoći, preusmeravanje redovnih državnih donacija na privatne račune, prisvajanje plata monaha koje se inače iz državnog budžeta uplaćuju i uopšte tako to.

PROLOG: Već poduže vladika Artemije gura prst u oko kako svetovnim tako i crkvenim vlastima, počev od protivljenja "memorandumu o razumevanju" potpisanom 2005. godine sa predstavnicima privre-

LJIVOGL VLADIKE

SUSPENZIJA I PRIKLJUČENIJA: Vladika Artemije; vladika Irinej saopštava odluku Svetog Sinoda; demonstracija podrške Artemiju ispred Patrijaršije; tuča monaha u manastiru Gračanica

menih institucija samouprave na Kosovu i UMNIK-a o obnavljanju crkava i manastira porušenih godinu dana ranije, preko problematičnog poslovanja privatno-eparhijske građevinske firme "Rade Neimar", krajnje sumnjivog raspolaganja humanitarnom pomoći i još sumnjivijih finansijskih transakcija koje neodoljivo podsećaju na operacije pranja novca, ali i kritika predsednika Srbije

Borisa Tadića, ministra odbrane Dragana Šutanovca i ministra spoljnih poslova Vuka Jeremića za izdaju, zalaganja da se uputi poziv Rusiji da uspostavi vojno prisustvo u Srbiji i pošalje dobrovoljce, do pozivanja na mobilizaciju i zatvaranja administrativne granice Kosova ka Srbiji... Spisak je poduži.

Još 2006. godine posebna crkvena komisija ispitivala je finansijsko poslovanje Raško-

Kumovsko neimarstvo

Preduzeće za građevinarstvo, trgovinu i usluge Eparhijski centar "Rade Neimar" d.o.o. Beograd osnovano je u leto 2003. godine, preduzeće istog imena, sa istom šifrom delatnosti, ali uz sufiks "manastir Gračanica - Episkopija" sa sedištem u Gračanici, osnovano je dve godine kasnije. Osnivač i direktor oba d.o.o. je Predrag Subotički, koji je u rođачko-kumovskim vezama sa arhimandritom manastira Banjska Simeunom Vilovskim, desnom rukom vladike Artemija.

Ovo privatno-eparhijsko preduzeće imalo je po Artemijevom blagoslovu apsolutnu prednost u dobijanju poslova gradnje crkava i drugih objekata na teritoriji Raško-prizrenske eparhije: ništa nije moglo da se gradi, čak ni popravi, ako Subotički ne ispostavi račun, po pravilu uvek veći od stvarne cene.

Prema podacima iz završnog računa, beogradski "Rade Neimar" je od 2005. do 2008. godine imao promet reda 124 miliona dinara sa neto prihodom nešto manjim od dva i po miliona, dok podaci za gračanički završni račun nisu ni izrađivani: preduzeće je od prošle godine u likvidaciji, a poslovne knjige, kako piše u zabeležbi Agencije za privredne registre "poverene su na čuvanje Petru Subotičkom".

Inače, arhimandrit Simeon je pred dolazak sinodske komisije u Gračanicu napustio Kosovo, ali se i vratio kada se komisija zaputila nazad u Beograd, da bi onog dana kad je Sinod doneo odluku o suspenziji vladike Artemija, opet otišao, najverovatnije u Grčku, gde navodno ima stan, kao i, opet navodno, pozamašan konto u tamošnjim bankama. O koliko novca je reč utvrdiće istraga, ali tek kad/ako bude dostupan. Inače, Vilovski ima i diplomatski pasoš koji mu je kao i vladiki Artemiju dat u vreme vladave Vojislava Koštunice.

prizrenske eparhije, te je na osnovu izveštaja Sabor "umolio" Artemija da ugasi eparhijski centar "Rade Neimar", kao i da u skladu sa kanonima i Ustavom SPC-a reši vlasništvo nad kućama u Beogradu, Sremčici i Banji Koviljači. Takođe, umoljen je i da razreši >>>

svih administrativnih i crkvenih dužnosti protosinđela Simeona Villovskog, nastojatelja manastira Banjske, tada Artemijevog ličnog sekretara i da protiv njega povede crkveno-sudski postupak zbog dosadašnjih prekršaja crkveno-kanonskog poretka i unošenja nemira među kler Eparhije raško-prizrenke. Takođe, umoljen je, mada ne zvanično, da "smanji doživljaj" kad je o svetovnoj politici reč. Uzalud: ne da nije razrešio spornog protosinđela već ga je unapredio u čin arhimandrita, jedna od kuća je i dalje "na njega", i dalje je ne baš biranim rečima komentarisao političke poteze svetovne vlasti. Takođe, ignorisao je da smeni i pred crkveni sud izvede "ašov-popa" – protojereja Branislava Peranovića, zbog batinanja štice-nika "Pravoslavno misionarskog i duhovno rehabilitacionog centra Crna Reka", već ga je proizveo u "eparhijskog savetnika za borbu protiv narkomanije". Istina, ni svetovne vlasti se u tom slučaju nisu iskazale.

Zašto bi Artemije bilo koga slušao: po članu 13 Ustava SPC-a episkop je u svojoj eparhiji neposredni poglavar, glavni predstavnik i rukovodilac sveg crkvenoduhovnog života i crkvenog poretka u eparhiji, što može da se tumači kao nedodirljivost. Međutim, po čla-

nu 70 stav 20 i 36b Sinod vodi nadzor nad radom arhijereja i sudi u prvoj instanci kanonske krivice arhijereja. Na taj član se Sinod i ranije pozivao, ali bez rezultata, pre svega zbog odsustva patrijarha, ali i dubokih i višestrukih podela u episkopatu, tako da ni kakva odluka nije ni mogla da se sprovede.

ZAPLET: Sa ustoličenjem patrijarha Irineja situacija se promenila, po Artemija dramatično: Sinod je ponovo uputio komisiju u manastir Gračanicu da ispita finansijsko poslovanje eparhije sa posebnim osvrtnom na trošenje sredstava koja se prikupljaju putem SMS-a u akciji "Jedan obrok za gladne na Kosovu i Metohiji". Episkop Artemije nije hteo ni da razgovara sa komisijom, ali je "knjige" ipak dao, mada tek posle patrijarhove intervencije.

Posle letimičnog pregleda dokumentacije, komisija je predložila Sinodu da do daljeg postavi eparhijskog administratora. Rečeno-učinjeno: poslednjeg radnog dana pred Veliki post, u zgradi patrijaršije Sinod je odluku o suspenziji saopštio Artemiju: odluka je stupila na snagu odmah, a episkop Atanasije je otišao u Gračanicu, gde su ga sačekali vikarni episkop lipljanski Teodosije sa grupom monaha iz manastira Visoki Dečani,

Zloupotreba imena

Pozivamo sve neobaveštene ljude u Eparhiji raško-prizrenskoj da ne podležu obmana pojedinih ili grupa i grupica, koje zlonamerno šire dezinformacije o odlukama Svetog sinoda i Sabora i klevete na Sveti sinod i Sabor, čime se direktno protive nadležnoj duhovnoj vlasti naše Crkve, i time pokušavaju da stvore raskol u ovoj napačevoj svetosavskoj i svetolazarevskoj eparhiji i šire u Crkvi.

Ujedno izjavljujemo da eventualno oglašavanje preko zvaničnog sajta Eparhije raško-prizrenske i Eparhije kosovsko-metohijske (www.eparhija-prizren.com) zloupotrebom ovog ili drugog naslova eparhije jeste nevažeće dok se ne uspostavi normalan rad Info-službe ove eparhije sa ovlašćenjem episkopa administratora.

www.spc.rs

arhijerejski namesnici, sveštenici, monahije i vernici te eparhije, kojima su pokazana i pročitana rešenja o Artemijevom razvlašćenju i Atanasijevom ovlašćenju na šta, kako kaže vladika Atanasije u svom izveštaju, "nije bilo primedbi, jer su ovdašnje sveštenstvo i narod odavno očekivali da u Eparhiji

Mi ne prodajemo osiguranje. Mi kupujemo vaš rizik.

Osiguranje nove generacije.

Kada stvari krenu nepredviđenim tokom, nemate razloga za brigu. UNIQA osiguranje je pouzdani oslonac vašeg biznisa, šta god se dogodilo. Naš biznis paket osiguranja, prilagođen svim specifičnostima vašeg posla, daje kompletna rešenja za potpunu sigurnost poslovanja, osiguranje imovine, zaposlenih i opreme.

www.uniqua.rs • Kontakt centar 011 20 24 100

Aleksandar Saša Đorđević
zastupnik lica UNIQA osiguranja

Iz drugog ugla

U subotu 13. februara, samo jedan sat nakon završetka sednice Svetog sinoda, na kojoj je odlučeno da se za administratora Eparhije raško-prizrenske postavi Atanasije Jevtić, on se već našao u sedištu episkopa Artemija i započeo svoj nasilnički pir. Kako je mogao tako brzo stići, osim ako odluka nije bila doneta već nekoliko dana ranije, a sama sednica od 13. februara bila obična predstava?

U pratnji se nalazio njegov verni poslušnik Teodosije Šibalić i nekolicina monaha Visokih Dečana, već poznatih po bezobzirnom i nasilničkom ponašanju, koji su u leto 2008. godine fizički nasrnuli na igumana manastira Banjske Simeona, nanevši mu teške telesne povrede. Jedan od njihovih glavnih zaštitnika tada i branilaca učinjenog bezakonja bio je Atanasije Jevtić. Odmah nakon upada u Gračanicu 13. februara, nekoliko sati pre dolaska episkopa Artemija posle sinodske sednice, započeli su lomljenje brava i obijanje privatnih prostorija episkopa Artemija, na užas i zaprepašćenje monaha koji su se tamo nalazili. Upadali su u monaške kelije i vršili premetačinu, kao najopakiji islednici. Sa kojim, međutim, ovlašćenjem, po kojim zakonu, na osnovu kojih kanona?

Premda je primopredaja bila zakazana za naredni dan, nedelju 14. februara, strahovita mržnja kojom su odisali pristigli izvršioци, nezadrživo se izlivala i lila portom svete Gračanice. Ovoga puta mržnja ne agarjanska i šiptarska, nego mržnja onih koji su se predstavljali za propovednike Ljubavi.

Tragično je da se sve pomenuto odigrava i sprovodi po blagoslovu Njegove svetosti patrijarha srpskog g. Irineja, kao i članova Svetoga sinoda, od kojih neki još uvek uživaju izvesni ugled u Srba.

U manastiru Gračanica i nad Eparhijom raško-prizrenskom spušta se još jedna noć puna zebnje, uznemirenja, brige... To je i najava duha koji će vladati eparhijom pod upravom Atanasija Jevtića i Teodosija Šibalića.

www.eparhija-prizren.com

raško-prizrenskoj konačno bude razrešeno teško stanje, stvoreno bezakonskim, nekanonskim i crkvorušiteljskim delovanjem Simeona Vilovskog i njegovih kolaboratera”.

“Po dolasku u Gračanicu”, piše dalje u izveštaju, “sinodskim ovlašćenjem, preuzeli smo odeljenje Info-službe, kao i odeljenje sekretara i blagajne iste eparhije i ušli u prostorije episkopije, ne dirajući ništa drugo i očekujući povratak Njegovog preosveštenstva episkopa Artemija. Preuzimanje pomenutih dvaju odeljenja izvršili smo odmah po našem dolasku zbog osnovane sumnje da može doći do zloupotrebe istih, pogotovu što se doznalo da je nekanonski postavljeni arhijerejski zamenik Simeon Vilovski prethodne noći tajno pobeo iz sedišta eparhije u Grčku.” Sledećeg dana, episkop Atanasije je uz sasluženje vladike Teodosija arhijerejskom liturgijom, formalno preuzeo vlast. Artemije nije sasluživao kako kanon nalaže, već se zatvorio u svoju keliju i odbio da komunicira sa bilo kim. Treba ga razumeti, i on je čovek: do juče je bio sve i svja, jedini pravi branilac svekolikog srpstva i pravoslavlja, a danas – šta je: muljator, raskolnik, šta li? Nije mu, mučeniku, lako, koliko god sve zaslužio.

Kako god, prema Atanasijevom izveštaju, liturgiji su prisustvovali svi koji su ga pret-

hodnog dana dočekali i dvestotinak vernika. S druge strane, prema pisanju Informativne službe Raško-prizrenske eparhije, na liturgiji monahinje manastira Gračanice nisu prisustvovala, sa izuzetkom njih nekoliko: “Verni narod je stajao oko hrama, ne ulazeći unutra, a snage KFOR-a održavale su ‘red’. U hramu, međutim, na liturgiji, bili su prisutni samo šiptarski Srbi, tj. Srbi koji su izašli na izbore koje je nedavno organizovao Hašim Tači, i koji danas, uz velike plate, učestvuju u šiptarskim institucijama.”

KULMINACIJA: Posle liturgije, na ulazu u manastirsku portu, sukobile su se dve grupe monaha, pristalica privremeno razrešenog vladike raško-prizrenskog Artemija sa jedne strane i sa druge monaha koji podržavaju novopostavljenog eparhijskog administratora: monasi iz manastira Banjska i Crna Reka su hteli da uđu u portu da bi “dobili blagoslov od svog vladike”, koji će za njih “ostati jedini duhovni otac, bez obzira na odluku Sinoda o njegovom razrešenju, koju ne prihvataju”, ali su ih monasi “s one strane kapije” u tome uspešno sprečavali. Posle prepirke obogaćene psovkaма počelo je prvo guranje, zatim koškanje, da bi na kraju pao i po neki udarac. Istini za volju, sa obe strane je bilo raspoloženih za tuču, ali i onih koji su umirivali strasti.

Nakon neuspelog pokušaja na glavnoj kapiji, grupa monaha iz Crne Reke preskočila je zid i sa unutrašnje strane otvorila sporedan ulaz kroz koji su ušli ostali i otišli u oduku “svog” vladike. Za šta su blagoslov tražili i da li su ga dobili nije poznato, ali vladika Artemije ih je nakon telefonskog razgovora sa patrijarhom Irinejom, posavetovao da se u miru razidu, jer “ceo događaj mu može samo naneti štetu”.

Za to vreme u manastirskom dvorištu okupio se i izvestan broj civila. Među njima je, prema izveštaju KiM radija, najviše bilo pripadnika “Pokreta 1389” i “Obraz”. Kako javljaju izveštači “s lica mesta”, veći sukob sprečili su vojnici KFOR-a koji obezbeđuju portu manastira i pripadnici Kosovske policije, sa naglaskom da se u sukob nisu mešali, već su samo pokušavali da razdvoje zavađene grupe.

“Nasilno provaljivanje u manastir Gračanica je bunt protiv Srpske pravoslavne crkve”, komentariše događaj vladika Atanasije. “Posebno monasi treba da znaju da je naša Crkva saborna i da je Duhom Svetim sabornojerarhijski uređena i rukovođena, te da svi mi podležemo kanonskom redu i kanonskim sankcijama – ako smo Crkva pravoslavna”.

RASPLET I EPILOG: I bi večer, bi jutro – dan sledeći: sretenjsku liturgiju služio je episkop Atanasije, ali ovog puta je pored vladike Teodosija sasluživao i Artemije: posle četvorodnevnog batrganja, prepustio se. “Episkop Artemije je dobar i čestit čovek, ali je poslove bio previše prepustio drugima koji su ga kompromitovali”, izjavio je posle svega patrijarh Irinej za Televiziju Čačak.

Veliki post traje sedam nedelja i za to vreme Artemije treba da odluči da li će na odluku Sinoda da se žali Saboru, ili da podnese molbu za umirovljenje. U prvom slučaju, ako Sabor ustanovi Artemijevu kanonsku odgovornost, može da bude i raščinjen. U drugom, ostaće episkop i član Sabora, ali neće imati eparhiju: ostatak života će moći da provede u nekom manastiru, najverovatnije onom u Crnoj Reci, gde je bio nastojatelj do rukopoloženja za episkopa raško-prizrenskog.

Po nalogu Višeg tužilaštva pokrenuta je istraga o finansijskim malverzacijama najbližih saradnika vladike raško-prizrenskog Artemija, a za očekivati je da se slične istrage, kako crkvene tako i policijske, pokrenu protiv još nekih arhijereja, odnosno protiv njihovih saradnika, jer možda su i oni, kao Artemije, u svojoj naivnosti “previše prepustili eparhijske poslove drugima”. ×

ZORAN MAJGIN

Diplomatija i zidari

Obe ambasade koje se grade u Beogradu – kineska i američka – povezane su sa NATO bombardovanjem SR Jugoslavije 1999. Kineska ambasada tada je razorena sa tri projektila, a američko predstavništvo gradi se na mestu gde je u bombardovanju srušena zgrada Maršalata

AKO SE UZME kao tačna tvrdnja da veličina ambasade neke države odražava važnost koju zemlja domaćin za nju ima, onda je Srbija za Sjedinjene Američke Države veoma važna. Naime, nova ambasada SAD imaće više od 40.000 kvadratnih metara, a u njenih sedam zgrada radiće oko 400 ljudi. Detalje oko veličine i broja zaposlenih u novoj kineskoj ambasadi, koja se takođe gradi na Dedinju, nismo uspeli da saznamo jer Ambasada Kine ne radi zbog proslave kineske Nove godine. Ipak, na prvi pogled je očigledno da će i to biti grandiozan objekat, u skladu sa izjavama srpskih zvaničnika da Peking postaje četvrti stub spoljne politike Srbije, uz Brisel, Moskvu i Vašington. Cinici, inače, kažu da su izgradnje ove dve ambasade trenutno i najveći investicioni poduhvati u Beogradu.

NOVA AMBASADA: Radovi na izgradnji nove američke ambasade su simbolično počeli 10. februara, kada je ambasadorica Meri Vorlik, uz prisustvo gradonačelnika Beograda Dragana Đilasa, ministra životne sredine i prostornog planiranja Olivera Dulića, i mnogih drugih srpskih i američkih zvaničnika, zabola lopatu u zemlju na placu u Buvaru kneza Aleksandra Karađorđevića.

Meri Vorlik je tom prilikom izjavila: "Danas pravimo zajednički prvi korak koji će ovo za sada prazno zemljište pretvoriti u najmoderniju i tehnološki najsavremenije opremljenu zgradu u regionu. Ova nova investicija biće od koristi gradu Beogradu, jer pre svega očekujemo da se više od 500 lokalnih radnika zaposli na gradilištu." Ona je dodala da će ova zgrada biti simbol privrženosti Amerike dugoročnom i živom partnerstvu između dve zemlje. Završetak gradnje očekuje se 2012, a navedeno je da će nova ambasada SAD, vredna 117 miliona dolara, biti građevina koja ispunjava najviše standarde zaštite životne sredine i štednje energije.

Zadovoljstvo zbog početka gradnje su izrazili i Oliver Dulić i Dragan Đilas. Dobro želje sigurno nisu na odmet, imajući u vidu sve ono što se oko američke ambasade dešavalo u prethodne dve decenije. Ambasada SAD

U IZGRADNJI: Kineska ambasada

je (uz Mekdonalds restorane) svuda u svetu meta demonstracija i napada onih koji se protive američkoj spoljnoj politici, a Srbija u tome nije bila izuzetak.

Mnogi bizarni detalji vezani su za lokaciju na kojoj se gradi nova ambasada. I da nema ničeg drugog, dovoljna bi bila činjenica da će nova američka ambasada nići na mestu nekadašnje zgrade komande gardijske brigade. Ta zgrada je srušena u vazдушnim udarima NATO-a 1999. godine, koje je predvodila Amerika. U traganju za lokacijom za novu zgradu ambasade posle 2000, Amerikancima je baš Maršalat zapao za oko. Prema navodima nekih medija, prva vlada posle 5. oktobra je Maršalat procenila na 28 miliona dolara, a američka strana je ponudila 15 miliona. Promenom vlasti 2003. ti pregovori su obustavljeni, ali se po ko zna koji put pokazalo da mali retko kada mogu dobro da prođu u cenkanju sa velikima. Ugovor o kupovini 4,2 hektara zemljišta na Topčideru za baš tih 15 miliona su 15. septembra 2006. zaključili tadašnji ambasador SAD u Srbiji Majkl Polt i tadašnji ministar za ekonomske odnose s inostranstvom Milan Parivodić.

STARA AMBASADA: I zgrada u Kneza Miloša, u kojoj se trenutno nalazi Ambasada SAD, imala je burnu istoriju. Pre Drugog svetskog rata bila je vlasništvo Đorđa

Nenadovića, profesora Pravnog fakulteta, apelacionog sudije i gradonačelnika beogradske opštine. Pogođena je i teško oštećena tokom savezničkog bombardovanja Beograda 1944. godine, a posle rata je promenila vlasnike, kao i mnogi drugi objekti u vlasništvu "predratne buržoazije". Mada je formalno-pravno prodana, naslednici Đorđa Nenadovića, od kojih je jedan i Milan St. Protić, bivši ambasador SRJ u Vašingtonu, i danas tvrde da je u pitanju bila otimačina. Zgrada je potom uknjižena kao opštenarodna imovina, a u martu 1950. je uknjižena kao vlasništvo vlade SAD. Kasnije je kompleks bio proširen zgradama u susednoj Sarajevskoj ulici, pa je zgrada američke vlade zauzela čitav blok između ulica Kneza Miloša, Vojvode Milenka i Sarajevske.

Verovatno je malo ko mogao tada da pretpostavi da burne godine za američku ambasadu u Beogradu tek slede. Tadašnji ambasador Voren Cimerman napustio je Beograd 1992, tokom ratova na prostoru bivše Jugoslavije, a osoblje Ambasade je znatno redukovano. Pred početak NATO bombardovanja, u martu 1999, Ambasada je potpuno napuštena. Od marta do juna 1999, dok je trajalo bombardovanje, Ambasada je demolirana gotovo svakodnevno. Simbolično je ponovo otvorena podizanjem američke zastave u

KAMEN TEMELJAC: Početak gradnje nove ambasade SAD

novembru 2000, posle promene vlasti u Srbiji, ali je pravo useljenje usledilo tek nekoliko meseci kasnije, pošto je zgrada renovirana.

I u narednim godinama je Ambasada bila meta nezadovoljnih. Više puta su se ispred nje dešavale mirne demonstracije porodica kidnapovanih i nestalih Srba sa Kosova, a u noći 17. marta 2004, kada su izbile demonstracije zbog sukoba na Kosovu i paljenja pravoslavnih crkava, polomljeni su prozori i oštećena dva službena vozila. Ambasada je tada privremeno zatvorena.

Posle mitinga "Kosovo je Srbija", koji je održan 21. februara 2008. ispred Narodne skupštine, više stotina demonstranata se, pošto su prethodno oštetili ambasade Turske, Belgije, BiH i Kanade, uputilo ka američkoj ambasadi. Skinuta je i zapaljena američka zastava i umesto nje okačena srpska, a zatim je zgrada zapaljena. Plamen je zahvatio prizemlje i prvi sprat, a kroz polomljene rešetke na prozoru je grupa demonstranata ušla u zgradu. U unutrašnjosti Ambasade se tada od dima ugušio demonstrant Zoran Vujović.

Američki zvaničnici su više puta istakli da preseljenje Ambasade iz Ulice kneza Miloša nema veze sa ranijim demonstracijama, već je razlog to što zgrada u ovoj ulici ne odgovara osnovnim standardima bezbednosti.

Vlasti SAD počele su da pojačavaju zaštitu svojih diplomatskih misija još posle bombaških napada na američke ambasade u Keniji i Tanzaniji 1998. godine. Preseljavanje ambasada dalje od centara gradova intenzivirano je posle terorističkih napada na SAD 11. septembra 2001.

Osoblje ambasade će se verovatno osećati bezbednije van centra grada, ali sigurno je da će i onima koji žive u susedstvu laknuti kada se ona preseli. Kao i po drugim mestima u svetu, američka ambasada u Beogradu liči na tvrđavu. Ulica vojvode Milenka potpuno je zatvorena, a specijalne dozvole za prolaz automobilom imaju samo stanari susednih zgrada, koji pritom ipak moraju da prođu kontrolu; čuvari sa automatskim puškama stoje ispred zgrade, "specijalne žardinjere" postavljene su prema kolovozu, blindirana stakla i rešetke su na svim prozorima. Uz sve to, komšije se žale da se i na njih, ni krive ni dužne, svaki put izlije bar deo besa demonstranata.

ČETVRTI STUB: Za razliku od američke ambasade, nova ambasada Kine u Užičkoj 25 gradi se bez ikakve medijske pompe. Na gradilištu je i ovih dana, i pored proslave nove godine, mnogo kineskih radnika. Svuda se može videti građevinski materijal koji, po oznakama, verovatno potiče iz Kine. Na

prvi pogled, deluje da kraj gradnje, bar što se tiče spoljašnjih radova, nije daleko.

Kineska ambasada u Beogradu imala je takođe burnu istoriju u poslednjih 11 godina, ali i za njenu sudbinu je bila odgovorna američka politika. Ambasada Kine u ulici Trešnjin cvet na Novom Beogradu je 7. maja 1999. godine pogođena sa tri projektila NATO. Tada su poginula trojica kineskih novinara, dok je vojni ataše ambasade zadobio teške povrede, kao i još dvadeset osoba.

Zvaničnici iz američke administracije, vojni i obaveštajni vrh, tvrdili su da je kineska ambasada bombardovana greškom umesto zgrade SDPR-a (Savezne direkcije za promet robe posebne namene). Bivši službenik CIA Vilijam Benet, koji je 2000. otpušten zbog "greške u određivanju mesta kineske ambasade u Beogradu", ubijen je 22. marta 2009. u blizini svoje kuće u Virdžiniji. U napadu su njegovoj supruzi Sintiji nanete teške povrede, a istraga je tvrdila da ovaj napad nije povezan sa Benetovim ranijim poslovima.

Kongres SAD je 15. decembra 2000. godine odobrio Kini kompenzaciju od 28 miliona dolara na ime odštete za štetu pretrpljenu bombardovanjem Ambasade, a žrtvama i njihovim porodicama je isplaćeno 4,5 miliona dolara. Bombardovana zgrada kineske ambasade je još uvek napuštena i zarasla u korov. Po međudržavnom ugovoru potpisanom posle bombardovanja, Srbija ne može prodati objekat ni dati zemljište u zakup pre nego što se konsultuje sa Kinom.

Izgradnju nove američke ambasade prate, s jedne strane, priče o stvaranju "operativnog i špijunskog centra za Balkan", a s druge, euforične izjave pojedinih srpskih zvaničnika. Kako stvari stoje, ni za paranoju ni za euforiju nema mnogo mesta. Teško da će se u novoj američkoj ambasadi raditi nešto što se u sadašnjoj ne radi i nije radilo, kako to biva u ambasadama velikih sila. Što se euforije tiče, nije lako razumeti reči ministra Dulića, koji kaže da će nova američka ambasada biti "ponos naše zemlje". Još manje je shvatljiva Dulićeva izjava da je procedura za izdavanje građevinske dozvole za novu američku ambasadu trajala samo dva meseca, "što pokazuje da je tako nešto u Srbiji moguće kada je projekat dobar". Bogatima i moćnima je uvek bilo lako da zidaju i dobijaju dozvole, i sa i bez "dobrog projekta", a nama običnima se valja nadati da u budućnosti neće biti razloga ni za bombardovanje ni za paljenje bilo čijih ambasada po Beogradu.

MOMIR TURUDIĆ

TAPIJA NA ZDANJE NARO

Primeri iz dvadeset zemalja:
o budžetskoj nezavisnosti
parlamenta, o tome u
čijim zgradama rade, o
platama i privilegijama
poslanika. Šta donosi
srpski zakon o Skupštini

IVKOVIĆ (GOVORI): *Draga braćo! Poverenje, iskazano mi danas, jasan je izraz vaše težnje da u narodnome predstavništvu budu iskreno zastupljene vaše rodoljubive želje za dobro i napredak naše otadžbine...*

JEVREM: *Gle! Gle! (čuje govor i čisto ne veruje, razvija svoju hartiju i prati Ivkovićev govor)*

IVKOVIĆ: *... Primajući iz vaših ruku i iz vaših duša to poverenje, ja polazim u Beograd sa čvrstom odlukom da te vaše težnje iskreno, istrajno i odlučno zastupam na ovome... (traži reč) na ovome...*

JEVREM (DREKNE): *... svetome mestu...*

(BRANISLAV NUŠIĆ:

"Narodni poslanik", komedija iz 1883)

Pogrešno je javljeno kako uskoro (zakon ulazi u proceduru ovih dana) treba da bude donet prvi zakon o Narodnoj skupštini, koji će uzdignuti ugled parlamenta. Istorija ipak ne počinje od Ovih: prvi zakon o skupštini donet je 28. oktobra 1858. godine, a na osnovu njega sazvana je Svetoandrejska narodna skupština, održana od 30. novembra 1858. do 31. januara 1859. godine u Velikoj pvari u Beogradu (437 poslanika, predsedavao major Miša Anastasijević). Tada je ozakonjena ustanova Narodne skupštine i udaren temelj predstavničkog sistema u Srbiji, koji još nije konsolidovan, a sve mane jednog mentaliteta su ostale.

Kao jednodoman parlament koji broji 250 poslanika biranih na slobodnim i tajnim izborima, Narodna skupština je nominalno ponovo ustanovljena Ustavom Srbije od septembra 1990. godine, a posle decenije teških političkih borbi i dve mirne smene vlasti nakon 2000. politikolozi Srbiju svrstavaju u zemlje parlamentarne demokratije, mada nekonsolidovane.

Za ovih dvadeset godina obnovljenog višepartijskog sistema srpska narodna skupština je ostala najpotcenjenija od svih institucija. Uzroci derogiranja ugleda Skupštine su inače različiti – neodgovornost i neobuzdanost poslanika; skandali i sukobi na otvorenoj sceni, prelasci poslanika, izloženost skupštine oku javnosti, veća nego kad su u pitanju druge grane vlasti; pa i udvorištvo medija prema izvršnoj vlasti u čije manipulacije sigurno spada i davanje miga za kampanje protiv parlamenta (mi radimo, a oni pričaju!)

MANDAT I PRAVILA: Skupštinski rad je do sada bio regulisan Poslovníkom, koji je

svaka nova garnitura menjala, a na koji se poslanici pozivaju i po 50 puta na dan – da bi pričali nešto drugo. Najavljuje se donošenje i poslaničkog etičkog kodeksa i novog poslovníka u roku 60 ili 90 dana, čim novi zakon vrati značaj Skupštini.

Za popravljjanje ugleda parlamenta nije, međutim, dovoljan zakon, mada on neće škoditi. Posebni zakoni o parlamentu postoje u Izraelu, Švajcarskoj i Švedskoj. Zakon o parlamentu nemaju: Albanija, Austrija, Belgija, BiH, Bugarska, Velika Britanija, Danska, Estonija, Italija, Kipar, Litvanija, Luksemburg, Makedonija, Norveška, Poljska, Rumunija, Rusija, Slovačka, Slovenija, Holandija, Finska, Hrvatska, Češka...

Šta donosi taj zakonski nacrt koji ove nedelje ulazi u proceduru?

Zapravo, ništa spektakularno novo: da će poslanici polagati zakletvu, što nije novost još od 1868, a i nedavno su se neki zaklinjali i u crkvi pred patrijarhom Pavlom, pa zakletve kršili; da će radi naglašavanja značaja parlamenta na početku skupštinskog

Poslaničke plate i dijurne

Izgledalo je da se taj zakon o Skupštini u Srbiji zapravo donosi zbog poslaničkih plata i dodataka. Međutim, predsednica Skupštine Slavica Đukić-Dejanović je u jednoj od izjava posebno istakla da zakon o skupštini ipak neće regulisati poslaničke plate i penzije, jer to pitanje, kako je objasnila, za poslanike treba da bude regulisano u skladu sa zakonskom materijom koja važi za sve građane. To je slučaj i u Austriji, Češkoj, Estoniji, Velikoj Britaniji, Litvaniji, Letoniji, Luksemburgu, Portugalu, Slovačkoj.

Jedan raniji zakonski predlog (21 poslanik DSS-a) predviđao je da poslanik u Srbiji ima pravo na naknadu troškova za zakup stana do visine dve prosečne mesečne zarade po zaposlenom u privredi Republike Srbije bez poreza i doprinosa; naknadu za odvojen život; naknadu troškova u vezi sa službenim putovanjima; naknadu dnevnih troškova u toku rada; naknadu troškova prevoza za dva putovanja mesečno iz mesta gde ima službeni, odnosno zakupljeni stan, do mesta stalnog prebivališta, i nazad; otpremninu povodom odlaska u penziju...

Plate poslanika u Bugarskoj su u visini proseka tromesečnih primanja u privredi. Posebni dodaci na platu kreću se od 50 odsto za predsednika Skupštine, do deset odsto za ostale poslanike. Poslanici čije su izborne jedinice udaljene 250 km od Sofije imaju pravo na maksimalno 40 povratnih avionskih karata godišnje, dok ostali poslanici imaju pravo na najviše 12. Isplaćuju se naknade za troškove smeštaja, adaptacije stambenog prostora, osiguranja. Internim aktom Skupštine određuju se dnevnice narodnih poslanika. Članovi Evropskog parlamenta iz Bugarske, kao i članovi parlamentarnih delegacija koriste prostorije Skupštine za svoj rad.

Bruto iznos mesečne naknade poslanika nemačkog Bundestaga je 2007. iznosio 7009. evra uz mogućnost dodatnih premija. Predsednik Bundestaga ima duplo veća primanja od poslanika, a potpredsednik 50 odsto veća.

DNOG PREDSTAVNIŠTVA

Vozni park

U proteklom periodu su se redale optužbe da poslanici bez sankcija potkradaju državu pomoću naduvanih putnih naloga, a jedna službenica je zbog zloupotrebe službenog automobila kažnjena zabranom napredovanja, a jedan vozač je izgubio posao. To je sporadično uzbuđivalo javnost koja izgleda deli mišljenje da njeni predstavnici treba da dele sudbinu birača, pa i da budu skromniji od njih. Najbrojniji vozni park poseduju parlamenti Izraela (200 automobila), Jermenije (77 automobila, četiri teretna vozila, tri minibusa) i Francuske (70 automobila). Veći broj parlamenata poseduje znatno manji vozni park i pravo korišćenja službenih automobila imaju samo predsednici parlamenta (Danska, Holandija). Prema informacijama istraživanja broj 729 Evropskog centra za parlamentarna istraživanja i dokumentaciju, vlastiti vozni park nemaju parlamenti Andore, Gruzije, Makedonije, Švajcarske. Oni za svoje potrebe koriste usluge transportnih preduzeća. Usluge vladinog transportnog servisa koriste parlamenti u Velikoj Britaniji i Hrvatskoj. Parlamenti Lihtenštajna i Švedske uopšte ne pružaju transportne usluge. U Italiji, pored sopstvenog voznog parka, parlament i iznajmljuje vozila za svoje potrebe. U Estoniji parlament obezbeđuje vozila za svoje potrebe na osnovu kupovine lizingom.

zasedanja biti intonirana himna, mada ovde postoji nepatriotska navika da se za vreme himne zviždi; te da će početak Skupštine pozdraviti garda – što je patetični pokušaj da se ispeglanom uniformom pojača poljuljani ugled narodnog predstavnništva, čemu bi se možda obradovao pokojni Milivoje Blaznavac.

Naravno, ponavlja se da narodni poslanik slobodno raspolaže svojim mandatom (koji po Ustavu može staviti na raspolaganje partiji), da se opredeljuje i glasa po sopstvenom uverenju, da ne može istovremeno da obavlja drugu javnu funkciju ili profesionalnu delatnost nespojivu sa >>

PREDMET ZAKONODAVNE RASPRAVE: Skupština Srbije

poslaničkom funkcijom, što do sada nije sasvim poštovano.

Prava poslanika su definisana klasično: podnošenje predloga zakona, amandmana na predloge zakona, učešće u raspravi i odlučivanja o predlogu zakona, podnošenje predloga za raspisivanje referenduma i podnošenje predloga za pokretanje istrage o pitanjima od javnog interesa. Narodna skupština ostvaruje kontrolu nad radom Vlade ili člana Vlade putem: poslaničkog pitanja, interpelacije, glasanja o nepoverenju i obrazovanjem anketnog odbora ili odbora za sprovođenje skupštinske istrage. To pravo interpelacije je, inače, duboko utemeljeno u istoriji srpskog parlamentarizma: u svom sazivu 1897–1900. godine Skupština je, kažu hronike, rešila 445 poslaničkih predloga, 217 interpelacija i više od 3000 molbi i žalbi građana. U novijoj istoriji, parlamentarne istrage, anketni odbori nisu dali očekivani rezultat.

Vidljiv je pokušaj da se pojačaju značaj skupštinskih odbora i kontrolna funkcija skupštine. Nadzorna funkcija bi se po tom zakonu obavljala i kroz nezavisnost funkcionisanja tela koje bira Skupština. Ta nezavisna tela za svoj rad bi odgovarala Skupštini, a izveštaje o radu trebalo bi da dostavljaju odborima.

A parking mesto?

Najveći broj parlamenata upravlja parkinzima koji su im dati na raspolaganje, odnosno koji su rezervisani za poslanike i zaposlene u parlamentu. Na primer, u Švedskoj parking je besplatan za poslanike, ali ne i za druge korisnike. U Sloveniji i Švajcarskoj parkingom raspolažu privatni operateri, kojima parlament plaća za njihove usluge. Od četiri parkinga koje koristi parlament Slovenije, on upravlja samo jednim. U Nemačkoj parkingom Bundestaga upravljaju privatni operateri, a parking Bundesrata pripada ovoj instituciji. Parlament Luksemburga nema poseban parking!

BUDŽETSKA SAMOSTALNOST PARLAMENTA: Najvidljivija novina je, ipak, najava da bi budžet Narodne skupštine bio poseban deo zakona o budžetu Republike Srbije. To liči na ustanovljavanje budžetske samostalnosti Skupštine u vreme kada izvršna vlast ostvaruje dominaciju, što i nije baš nevažna stvar. Budžetska samostalnost parlamenta i inače nije tako česta u parlamentarnim sistemima.

Evo šta su mr Marina Prijić i Ivana

Stefanović iz Odseka za informativno-istraživačke poslove, Odeljenja za informativno-istraživačke i bibliotečke poslove Skupštine Srbije uočile u komparativnom istraživanju o parlamentarnim zakonima koje obuhvata praksu u dvadesetak zemalja:

Parlamenti u većini zemalja koje su one analizirale nemaju finansijsku autonomiju. Budžet nemačkog Bundestaga, na primer, deo je ukupnog državnog budžeta – nacrt budžeta se dostavlja na razmatranje i usvajanje izvršnoj vlasti.

U Belgiji, Bugarskoj, Italiji, Finskoj, iako nemaju zakon o parlamentu, parlamenti imaju vlastiti budžet, koji je nezavisan od odluka nadležnih vladinih institucija. U Izraelu parlamentarni budžet je deo državnog budžeta, ali Ministarstvo finansija ne može odlučivati o budžetskim stavkama Kneseta.

U Belgiji, oba doma (Predstavnički dom i Senat) imaju vlastite budžete, koji su deo državnog budžeta, bez mogućnosti intervencije Ministarstva finansija ili revizorske kuće, ali u skladu sa budžetskom politikom u celini. Radna tela parlamenta donose odluke o svim putnim troškovima poslanika. Parlament ne snosi troškove koji se odnose

Neki to vole
u mraku

Drugi to vole
na svetlu

ISKUSNI SU UVEK SPREMNI

na izborne jedinice poslaničkih grupa.

U Bugarskoj Narodna skupština ima nezavisan budžet, koji se usvaja na predlog predsednika Skupštine, u skladu sa Zakonom o državnom budžetu Republike Bugarske. Italija nema zakon o parlamentu, a oba doma (Poslanički dom i Senat – *Camera dei Deputati* i *Senato della Repubblica*) imaju vlastite poslovničke o radu (*Regolamento Parlamentare*), uključujući i finansijsku autonomiju, u okviru izdvajanja iz centralnog budžeta.

U Francuskoj, koja nema poseban zakon o parlamentu, finansijska autonomija Skupštine se sastoji u mogućnosti te skupštine da pripremi nacrt budžeta bez intervencije vladinih institucija, u skladu sa ukupnom budžetskom politikom države. Nacrt budžeta priprema Kvesterus (*Questeurs*, ovlašćena služba) u saradnji sa predsednikom parlamenta, koji takođe odgovara za izvršenje budžeta.

ČIJA JE NARODNA SKUPŠTINA: Psihološki važno može biti i to što se najavljuje da će zakon propisati da Narodna skupština raspolaže imovinom koja joj je neophodna za ostvarivanje svojih nadležnosti.

Pored pomenute Velike pivare, srpske skupštine su u svojoj istoriji zasedale na različitim mestima: u Narodnom pozorištu; Kapetan Mišinom zdanju; u Kragujevcu, u zgradi Narodne skupštine, koja je sazidana po nalogu kneza Miloša 1859; u privremenoj zgradi Narodne skupštine kod današnjeg bioskopa Odeon (od 1882); na Krfu; u zgradi konjičke kasarne u Ulici kneza Miloša (1918–1928); u Manježu, danas Jugoslovensko dramsko pozorište (1931–1936); u Nišu; u Osnovnoj školi “Sveti Sava” kod Saborne crkve; u zgradi Oficirskog doma; u suterenskoj sali u zgradi u Ulici kralja Milana i sada, u Domu narodne skupštine (bivša Skupština Jugoslavije). Neki primećuju da se ton rasprava promenio kad su se poslanici preselili u tu zgradu.

Na osnovu informacija koje pruža istraživanje broj 883 Evropskog centra za parlamentarna istraživanja i dokumentaciju, nacionalni parlamenti raspolažu zgradom u kojoj su smešteni u Andori, Azerbejdžanu, Gruziji, Estoniji, Irskoj, Islandu, Kipru, Litvaniji, Lihtenštajnu, Makedoniji, Moldaviji, Norveškoj, Poljskoj, Portugalu, Rumuniji, Slovačkoj, Turskoj, Ukrajini, Finskoj, Hrvatskoj, Češkoj, Švajcarskoj, Švedskoj, Španiji. Za održavanje zgrade parlamenta u ovim zemljama su uglavnom zadužene posebne

PP – poslanik penzioner

U javnosti je poraslo uzbuđenje i kada su pominjani predlozi o privilegovanim uslovima za odlazak poslanika u penziju baš u vreme kada se pod pritiskom MMF-a i rupe u Pensionom fondu govorilo o pooštavanju uslova za pensionisanje običnih građana.

Posebni propisi koji uređuju penzijsko osiguranje članova parlamenta doneseni su u Danskoj, Italiji, Kipru, Rumuniji, Finskoj, Crnoj Gori, Švedskoj...

U Francuskoj poslanici su obavezni da svoja prava ostvaruju kroz Penzijski fond Narodne skupštine (*Assemblée nationale*), poseban vid osiguranja uspostavljen još 1948. godine. Fond se finansira odbijanjem od poslaničkih primanja i dotacija koje se isplaćuju iz skupštinskog budžeta.

Slično je i u Velikoj Britaniji, gde je ustanovljen posebni Parlamentarni penzijski fond, u koji članovi parlamenta mogu da ulažu određene iznose na osnovu kojih će im kasnije biti obračunavane godišnje prinadležnosti, a uplate u ovaj fond vrše se na dobrovoljnoj osnovi.

Poseban penzijski fond za članove parlamenta ustanovljen je i u italijanskom parlamentu. Poslanici Predstavničkog doma, donjeg doma italijanskog parlamenta, uplaćuju 8,6 odsto od svog bruto dohotka u poseban fond iz koga će im biti isplaćivane penzije. Nakon navršenih 65 godina života oni stiču pravo na penziju, a ova starosna granica može biti snižena na 60 godina zavisno od broja godina provedenih u parlamentu. Isplate iz ovog fonda se ukidaju ukoliko poslanik dobije mandat u Evropskom parlamentu ili Regionalnom savetu.

U Belgiji, poslanici kojima je prestao mandat imaju pravo na otpremninu u visini poslednje plate i to im se u celini oporezuje.

Poslanici u danskom parlamentu (*Folketing*) imaju pravo na penzijske povlastice u okviru posebnog penzijskog osiguranja. Uslov za sticanje prava na penziju jeste barem jedna godina parlamentarnog staža i najmanje 60 godina života, pod uslovom da je poslanički mandat istekao. Najveća penzija se ostvaruje nakon 20 godina poslaničkog staža, a poslanici stariji od 65 godina imaju pravo i na starosni dodatak. Takođe, danski poslanici imaju pravo i na lične penzije u skladu sa Zakonom o parlamentarnim izborima.

U Nemačkoj poslaniku s bar jednom godinom parlamentarnog staža, po isteku mandata, sleduje otpremnina koja se isplaćuje za svaku godinu staža, i takvih isplata najviše može biti 18.

U Crnoj Gori državni funkcioneri u koje spadaju i poslanici imaju pravo na starosnu penziju i pre ispunjavanja opštih uslova – ako je državnu funkciju obavljao najmanje u dva mandata i ima najmanje 20 godina penzijskog staža osiguranja i najmanje 55 godina života – muškarac, odnosno 50 godina – žena. Pravo na porodičnu penziju imaju i članovi porodica funkcionera preminulih pre donošenja tog zakona.

U Švedskoj, da bi član parlamenta ostvario pravo na penziju, potrebno je da u parlamentu provede najmanje šest godina i da ima navršenih 50 godina života. Pravo na punu penziju članovi parlamenta ostvaruju ukoliko je njihov mandat trajao najmanje 12 godina. Onima čiji su mandati bili kraći pripadaju dodaci na penziju.

službe parlamenta. U Hrvatskoj i Švedskoj održavanje zgrada parlamenta je u nadležnosti zajedničke službe za održavanje zgrada državne administracije.

U Litvaniji su zgrade u kojima rade državne institucije javno vlasništvo, a “Građanskim zakonikom” je uređeno pravo tih institucija da raspolažu i upravljaju imovinom koja im je data na korišćenje. U Poljskoj postoji poseban zakon o parlamentu i parlament ima status pravnog lica koje raspolaže imovinom u vlasništvu Državnog trezora, koji nominalno poseduje zgrade u kojima rade državne institucije.

Zgrade parlamenta su vlasništvo države u Austriji, Belgiji, Bugarskoj, Grčkoj, Danskoj, Italiji, Luksemburgu, Nemačkoj, Ruskoj Federaciji, Sloveniji, Francuskoj,

Holandiji. U Ruskoj Federaciji zgrada Dume, donjeg doma parlamenta, pripada Administrativnoj službi predsednika RF. U Sloveniji, iako država poseduje zgradu parlamenta, on ima pravo da izdaje u zakup imovinu kojom upravlja. U Grčkoj parlament radi u nekoliko zgrada od kojih su neke u državnom vlasništvu, a neke iznajmljuje od pravnih i fizičkih lica. U Danskoj, Italiji, Francuskoj i Holandiji postoje posebne vladine agencije koje se bave održavanjem svih zgrada u kojima rade državne institucije. Donji dom i Dom lordova su odgovorni za upravljanje zgradama u kojima se odvijaju aktivnosti parlamenta, ali zgrada parlamenta Velike Britanije je u vlasništvu kraljice...

REFORMA NEZAKONITIM POSTUPCIMA

Proizvoljnost u uređenju čitave grane vlasti bitno narušava ustavni poredak države i može biti rezultat ili velike nesposobnosti ili skrivenih namera svih koji su u tome učestvovali

PIŠE: DRAGANA
BOLJEVIĆ

NESPOorno JE DA je reforma pravosuđa u Srbiji bila neophodna. Zato su strukovna udruženja sudija i tužilaca i uložila samokritičnost, konstruktivnost i veliki trud kada su inicirala ili učestvovala u pripremanju niza reformskih rešenja (redovno vrednovanje rada sudija i tužilaca, početna i stalna obuka i njeno funkcionalno povezivanje sa vrednovanjem, sistem disciplinske odgovornosti, standardi etike, između ostalog).

Strategijom reforme pravosuđa, koju je usvojila Narodna skupština Republike Srbije sredinom 2006. godine, proklamovana su četiri reformska načela: nezavisnost, odgovornost, efikasnost i transparentnost. Da je, prilikom usvajanja Strategije, neko predložio i zakonitost kao reformsko načelo, svi bi mu se smejali. Međutim, reformski postupci koji su usledili bili su ne samo tajni već i nezakoniti.

Danas je surova istina da je tzv. reforma sprovedena uz toliko nezakonitih postupaka da bi gotovo sve moralo da se uradi iznova ukoliko se zaista hoće poboljšanje pravosuđa. Uz to je čitav postupak opšteg izbora, što je zvanični naziv za reizbor i razrešenje sudija i tužilaca, učinjen tajnim (poslovnica kojima su Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca uredili svoj rad).

OBRAZLOŽENJE I POVERENJE: Svaka odluka Visokog saveta sudstva (VSS) i Državnog veća tužilaca (DVT) o izboru na stalnu funkciju sudije/tužioca, kao i svaka njihova odluka o predlogu Skupštini kandidata za prvi izbor za sudiju/nosioca javnotužilačke funkcije, mora da bude obrazložena, saglasno čl. 50 stav 5 i 52 stav 4 Zakona o sudijama, odnosno čl. 82 stav 3 Zakona o javnom tužilaštvu. Da bi ove odluke uopšte bile donete, potrebno je da VSS pribavi podatke i mišljenja o stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata. Za kandidate koji dolaze iz sudova, obavezno je pribavljanje mišljenja sednice svih sudija suda iz koga potiče kandidat, kao i mišljenje sednice svih sudija neposredno višeg suda, u koje kandidat ima pravo uvida pre izbora (član 49 Zakona o sudijama). Slična obaveza propisana je i za DVT (član 80 Zakona o javnom tužilaštvu).

Navedene odredbe primenjuju se od dana konstituisanja VSS (čl. 107 Zakon o sudijama) i DVT (čl. 140 Zakona o javnom tužilaštvu), odnosno od 6. aprila 2009. godine kada su se oba tela konstituisala. Ili tačnije, kada su ova tela proglasila da su se konstituisala, pošto je i samo njihovo navodno konstituisanje takođe nezakonito. Od 11 članova koliko treba da ih ima u svakom od ovih tela i Ustavom tačno određenih društvenih struktura koje moraju biti predstavljene u njima, VSS je konstituisan bez tri člana (sudije, advokata i profesora), a DVT bez advokata.

I odluka o prestanku sudijske i javnotužilačke funkcije mora da bude

obrazložena, ako ne zbog suštinskih, a ono zbog formalnih razloga, saglasno istovetnim odredbama Zakona o Visokom savetu sudstva i Zakona o državnom veću tužilaca (sadržanim u oba zakona u članovima 17 stav 2), pošto je protiv takvih odluka predviđen pravni lek – žalba Ustavnom sudu (član 148 stav 2 Ustava i 99 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu).

VSS i DVT nisu, međutim, obrazložili nijednu od preko 3000 odluka koje su doneli u postupku tzv. opšteg izbora sudija i tužilaca. Nisu obrazložili odluke o (re)izboru sudija i tužilaca, niti one o predlaganju na prvu sudsku ili tužilačku funkciju, kao što nisu obrazložili ni one o prestanku sudijske funkcije. Ne(re)izabrani tužioci čak nisu ni dobili odluku o prestanku funkcije.

A na početku dugo najavljivane sveobuhvatne reforme pravosuđa, i kandidati koji su (re)izabrani i oni koji to nisu, a posebno građani, imaju opravdani interes da znaju zašto je svaki od sudija (re)izabran ili predložen za prvi izbor i zašto svaki od (ne)reizabranih nije. Jer je za "reformisano" pravosuđe neophodno uverenje i poverenje javnosti da je ovaj prvi, izuzetno značajan korak, dobro urađen i da će omogućiti bolje funkcionisanje pravosuđa.

NEZNANJE ILI LOŠE NAMERE: Umesto toga, nakon tajno sprovedenog postupka, iz javno datih izjava članova Visokog saveta sudstva – ministarke pravde Snežane Malović, predsednika skupštinskog Odbora za pravosuđe Boška Ristića i predsednice Visokog saveta sudstva Nate Mesarović, iz pisanih i elektronskih medija saznali smo da nije bilo potrebe da se daju obrazloženja za odluke donete u postupku (re)izbora, da je Savet "pogodio u 90 odsto slučajeva", da su u postupku (re)izbora korišćeni podaci BIA i policije do kojih je Savet došao od tužilaštva, da udari na reformu potiču od ljudi koji su tesno povezani sa organizovanim kriminalom, naročito sa trgovinom narkoticima. Čulo se od njih da se Savet, osim statistikom, bavio i dostojnošću kandidata, od kojih su se neki bavili porodičnim nasiljem, neki magijom, neki dopuštali advokatima da im plaćaju putovanja, izgradnju kuća, otplatu kredita, da su se družili sa licima kojima su sudili, i još mnogo goreg i crnjeg iz privatnog života sudija i tužilaca. Izjave predstavnika VSS-a i DVT-a često su bile međusobno oprečne. Štaviše, oni su, neretko, sami sebe demantovali. Sada je uvrštena konstatacija i kod drugih visokih zvaničnika da je (re)izborom presečena veza između organizovanog kriminala i pravosuđa.

Početkom februara, baš u isto vreme kada su predstavnici Međunarodnog udruženja sudija i tužilaca MEDEL i holandskog udruženja Sudije za sudije objavili svoje konstatacije o manama sprovedenog (re)izbora, VSS je obavestio ne(re)izabrane sudije da mogu da izvrše uvid u svoja dosijea. Što su, navodno, uvek i mogli da učine, samo nisu bili zainteresovani. Naivni koji su to pokušali suočili su se sa satima i danima zauzetim telefonima. A oni koji su se, nakon toga, iz mesta širom Srbije uputili

u Beograd, Savetu su prišli najbliže do belog telefona kod portirnice zgrade u Nemanjinoj 22-26, sa koga im je “omogućeno” da po čitav sat bezuspešno pokušavaju da dobiju nekog od zaposlenih u VSS-u. Retki “srećnici” koji su odranije dobili šansu da izvrše uvid, u svojim dosijeima su zatekli samo svoju prijavu na “izbor”, svoj lični list i statističke podatke o svom radu za 2006, 2007. i 2008. godinu. U podatke ostalih koji su konkurisali za isto mesto, tek da se uporede sa njima, nije im dat uvid.

Tako su svi podaci i za (re)izabrane i za razrešene sudije ostali nedostupni, bez mogućnosti da se uporede međusobno, kao i sa bilo kakvim prosekom (sudskim, regionalnim, za Srbiju), a rezultati takvih odluka proizvoljni. Proizvoljnost u uređenju čitave grane vlasti bitno narušava ustavni poredak države i može biti rezultat ili velike nesposobnosti ili skrivenih namera svih koji su u tome učestvovali.

KONSTATACIJE I PITANJA: Nije baš toliko teško da državne institucije funkcionišu. Naravno, ako za tim zaista postoji volja i sposobnost onih koji u njima rade. Ovu tvrdnju dokazuju dva relativno nova državna organa – poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitnik građana.

Zahvaljujući ažurnom i savesnom radu ova dva državna organa, sprovedeni postupak reizbora sudija naknadno postaje jasniji, transparentniji, što je jedno od četiri osnovna reformska načela proklamovana Strategijom za reformu pravosuđa.

Dve su važne konstatacije ovih organa koje omogućavaju rasvetljavanje onoga što se stvarno dešavalo u postupku (re)izbora, a u vezi sa korišćenim podacima.

Prva je konstatacija poverenika da *u dokumentaciji o radu Saveta ne postoji nijedan dokaz koji bi potvrdio sumnje Društva sudija Srbije da su u radu Visokog saveta sudstva, protivno Ustavu i zakonu, obrađivani podaci o ličnosti dobijeni od BIA. Druga je konstatacija zaštitnika građana da “BIA nije, zarad postupka razrešenja i izbora sudija, ni samoinicijativno niti po zahtevu drugih organa, preduzimala mere ili vršila druge poslove iz svoje nadležnosti, a posebno vršila poslove bezbednosne provere, niti je dostavljala podatke, mišljenja ili druge vrste akata o kandidatima za sudijske funkcije u postupku njihovog razrešenja/izbora” i da “on nikada nikome nije izjavio da u postupku izbora sudija nisu korišćeni podaci BIA”.*

Polazeći od ovih konstatacija za koje nema razloga za sumnju, logično se nameće više pitanja. Pre svega, kako je, u pet minuta za svakog kandidata koliko je VSS imao na raspolaganju, prema rečima njegove predsednice (“Radili smo savesno i temeljno preko 400 radnih sati i obradili 5020 prijava”, konferencija za medije povodom objavljivanja imena izabranih sudija od 17. decembra 2009. godine), bilo moguće uraditi sve to i još uporediti rad tih kandidata da bi se izabrali najbolji? A onda i kako je VSS (a slično je i sa DVT-om) “znao” za sve one napred navedene “podatke” kojih nema u dosijeima sudija? Kada je i kako Savet, navodno, dolazio

>> VSS I DVT NISU OBRAZLOŽILI NIJEDNU OD PREKO 3000 ODLUKA KOJE SU DONELI U POSTUPKU TZV. OPŠTEG IZBORA SUDIJA I TUŽILACA

do pritužbi, kako je proveravana njihova osnovanost, gde su te pritužbe sada? Kada su traženi, dostavljani, razgledani i vraćani predmeti u kojima su postupale “osumnjičene” sudije, gde su konstatacije o izvršenom uvidu? Kako je bilo moguće u tih pet minuta doneti pouzdane i uporedive odluke o (re)izboru? Posebno kada imamo u vidu izjavu predsednice VSS-a da nisu pravljene rang-liste (15. januar 2010, emisija Javnog servisa “Šta radite bre?”)

Naravno, logički se nameću i odgovori. A nema drugog osim onog da su VSS i DVT do navodnih podataka dolazili neovlašćeno, preko drugih izvora saznanja, koristeći ih u svrhu drugačiju od one zbog kojih su ti

podaci uopšte bili prikupljeni. I/ili, da je odlučivanje o (re)izboru bilo pod spoljnim, neformalnim uticajima. Da je reizbor sudija i tužilaca, iz tela koja je trebalo da ga obave uz sve garancije nezavisnosti, nepristrasnosti, pravičnosti i transparentnosti, bio izmešten na neka druga mesta.

U svakoj varijanti, jedno je uvek isto: sudijama i tužiocima nije data bilo kakva prilika da se izjasne o navodnim podacima o njihovom radu i životu. Primenjen je sistem mnogo gori od “kadija te tuži, kadija ti sudi”. Ovde nije bilo ni “tuženja” ni “sudeња”. Odmah presuda. I to bez obrazloženja.

EVROPA O REFORMI: O ovom i ovako sprovedenom postupku (re)izbora sudija i tužilaca stigle su i prve konstatacije stranaca. Međunarodnom udruženju sudija i tužilaca MEDEL i holandskom udruženju Sudije za sudije nije poznato da je u nekoj državi sprovedena reforma pravosuđa slična ovoj u Srbiji. Način na koji je to učinjeno – bez javnosti, bez učešća sudija i mogućnosti da se izjasne o eventualnim sumnjama, u nerazumno kratkom roku, bez obrazložene konkretne odluke za svakog i bez mogućnosti upotrebe efektivnog pravnog leka, za njih je, bez sumnje, suprotan evropskim pravosudnim standardima.

Pitanjem sprovedenog (re)izbora baviće se i druge međunarodne institucije i organizacije. Venecijanska komisija (telo Saveta Evrope koje daje mišljenje o usaglašenosti akata države članice sa evropskim standardima) zajedno sa Konsultativnim većem evropskih sudija (telom Saveta Evrope koje formuliše evropske sudske standarde) objaviće zajedničko mišljenje o kriterijumima za (re)izbor sudija i sprovedenom postupku (re)izbora već početkom marta. Konačno, pitanjem (re)izbora baviće se i Evropska unija pred čijim je Parlamentom već postavljeno formalno pitanje: Šta se to desilo sa pravosuđem u Srbiji?

Ipak, najbolje bi bilo kada bi se institucije u Srbiji, koja bi da postane deo zajednice uređenih i demokratskih evropskih država, pozabavile spoticanjem u primeni evropskih standarda i dalekosežnim štetnim posledicama pravosudnog reizbora. Posebno Ustavni sud, na kome je, zajedno sa Visokim savetom sudstva, najveća odgovornost za sve što se desilo i što će se desiti i u pravosuđu Srbije i u samoj Srbiji.

(Autorka je predsednica Društva sudija Srbije, koja nije prošla nedavni reizbor sudija)

Kako sačuvati ideju PEOP-a

Od Krka do Novog Sada imamo tehnički kapacitet provoza devet miliona tona nafte, a od Novog Sada do Pančeva šest miliona tona godišnje, ali koristimo ukupno manje od tri miliona tona, dakle oko 30 odsto projektovanog kapaciteta

JAVNO PREDUZEĆE TRANSNAFTA, koje gazduje onim delom nekadašnjeg Jugoslovenskog naftovoda koji je na tlu Srbije (154 kilometra), našlo se poslednjih meseci na poprištu različitih interesa u pogledu budućnosti projekta PEOP, to jest projekta Panevropskog naftovoda Konstanca-Trst, zbog povlačenja njihovog prirodnog partnera u takvom projektu iz zajedničkog preduzeća u Londonu – hrvatskog deoničkog društva JANAF u Rijeci. Tu su, zatim, i izvesne kontroverze oko ideje grupe stranih investitora Komik – da izgrade novu rafineriju nafte u Smederevu, što bi podrazumevalo produžavanje naftovoda od Pančeva do Smedereva, a posledično, i promenu trase PEOP-a, koji bi i inače, u novoj situaciji, možda, u prvoj fazi mogao da se gradi u zajednici samo sa Rumunima.

Sve su to povodi za razgovor sa Srđanom Mihajlovićem, generalnim direktorom Transnajte, koji je na tu funkciju, iz NIS-a, prešao pre godinu dana. Razgovor smo počeli direktnim pitanjem: kako on ocenjuje privremeno ili trajno povlačenje JANAF-a iz PEOP-a i da li se ta odluka mora posmatrati u kontekstu izvesnog pogoršanja međudržavnih odnosa Srbije i Hrvatske?

“Ja tu odluku posmatram, pre svega, kao odluku samog JANAF-a, koji je povlačenje iz zajedničkog preduzeća obrazložio nerazjašnjenim odnosima između svih potencijalnih partnera, od isporučilaca nafte do evropskih potrošača, pa i zemalja na samoj trasi potencijalnog naftovoda (Slovenije i Italije)”, kaže Mihajlović. “Rečju, to je zasad jedna biznis odluka koja, dakako, ne ugrožava naše tekuće partnerstvo i korisnike naših usluga.”

“VREME”: Ipak, ceo projekat PEOP je uzdrman. Kako komentarišete procene da se on u prvoj fazi može kako-tako održati gradnjom spoja Pančevo – Rumunska naftovodna mreža, o čemu se protekle sedmice sa predstavnicima Rumunije razgovaralo u našem Ministarstvu energetike?

SRĐAN MIHAJLOVIĆ: Mi pokušavamo da sačuvamo osnovnu ideju PEOP-a,

makar preko faznog pristupa, radi alternativnog pravca snabdevanja Srbije. Pokušavamo, dakle, da očuvamo ideju koja nije samo naša, već je ideja pet država i to već niz godina. Uostalom, ta ideja ni sada nije stavljena izvan osnovnog političkog koncepta tih država ili, jednostavnije rečeno, sve su to države sa evropskom orijentacijom.

Pri tome je logično što su srpska i rumunska strana, koje su trenutno ostale u projektu, proanalizirale mogućnosti da se obezbedi bar međusobno povezivanje naftovoda u dve susedne zemlje. Nakon analiza, zauzet je stav da postoji takva mogućnost. Naravno da pri tome moramo da vodimo računa da projekciju kapaciteta takvog spoja primerimo našim budućim potrebama. Mi, podsećam, od Krka do Novog Sada imamo tehnički kapacitet provoza devet miliona tona nafte, a od Novog Sada do Pančeva šest miliona tona godišnje, ali koristimo ukupno manje od tri miliona tona, dakle oko 30 odsto projektovanog kapaciteta.

Vidimo po novinama da je izvesna strana grupa Komik daleko odmakla u promociji projekta nove rafinerije nafte u Smederevu i da se, navodno, razmišlja o tome da se zbog nje menja i trasa PEOP-a. I Transnafta je sa ovom grupom nedavno potpisala memorandum o razumevanju, to jest o eventualnom

produženju naftovoda od Pančeva do Smedereva za 34 kilometra?

Tačno je da smo sa tom grupom potpisali memorandum o razumevanju, jer mi moramo da tražimo šire mogućnosti, ne samo u vezi sa novim pravcem snabdevanja Srbije sirovom naftom nego i radi boljeg korišćenja postojećeg cevovoda. Novi pravac snabdevanja bi nam omogućio i bolji pristup širem krugu isporučilaca različitih vrsta nafte, a sve to bi odgovaralo i NIS-ovim rafinerijama. A uza sve to, u daljoj perspektivi, Srbija bi išla u pravcu evropskih shvatanja otvorenosti unutrašnjeg energetskeg tržišta.

Pri tome se mora polaziti od ekonomskih realnosti i stvarnih tržišnih perspektiva. U tom smislu, i projekat Smederevske rafinerije mora biti dodatno analiziran, ali opcija gradnje nema razloga da ne bude otvorena.

Kakva je vaša procena, da li će taj projekat u Smederevu dobiti građevinsku i energetska dozvolu Vlade Srbije?

Na to pitanje nemam odgovor. Što se Transnajte tiče, mi smo pripremili određene analize i, naravno, da bi našoj firmi odgovaralo da do 2015. godine dobijemo još jednog krupnog partnera i povećamo efikasnost upotrebe kapitala s kojim radimo.

Već dugo ste u privredi, bili ste i u bankarstvu. Ne čini li vam se da je 250 miliona dolara, za koliko Komik tvrdi da bi izgradio

rafineriju godišnjeg kapaciteta od 4,5 miliona tona prerade, po evropskim standardima – suviše nisko postavljena vrednost investicije?

Prema našoj analizi, 250 miliona dolara za takvu investiciju u Smederevu deluje dosta malo. To, međutim, sada i nije najvažniji problem, nego je problem da se obezbedi regulativa koja bi, uopšte uzev, omogućila konstituisanje generalnog projekta nove rafinerije u Srbiji.

Glavni korisnik cevovoda Transnafte je Naftna industrija Srbije. Kakva su vaša prva iskustva sa novim menadžmentom NIS-a, koji je postavljen nakon što je Gasprom-njeft preuzeo većinski paket akcija u ovoj kompaniji?

Sve ono što je bilo dogovoreno mi smo ostvarili u okviru korektno poslovne saradnje. Novi menadžment NIS-a se, inače, nalazi pred složenim zadatkom očuvanja tržišne pozicije kompanije u Srbiji, dakle pred zadatkom očuvanja i povećanja NIS-ovog udela u konzumu, a u tom pravcu i mi smo zainteresovani da naš ključni partner bude uspešan. Drugim rečima, Transnafta je sigurno partner NIS-a koji je zainteresovan da ova kompanija modernizuje postrojenja, očuva nivo prodaje i stalno osvaja i nova tržišta derivata.

Rusi su nedavno, o tome su javljali i svetski mediji, na najvišem nivou postavili pitanje neregulisanog vlasništva NIS-a u Hrvatskoj, pa u tom kontekstu i pitanje šta je čije u nekadašnjem jugoslovenskom naftovodu. Kako gledate na taj potez?

Znam da postoji dokumentacija o tom pitanju, koje doista još nije razrešeno. Prema dokumentaciji, Republika Srbija je u toj nekadašnjoj jugoslovenskoj investiciji imala učešće veće od onih 154 kilometra tog naftovoda kojima sada gazduje Transnafta. Naravno, reč je o pitanju kojim bi trebalo da se bavi i Naftna industrija Srbije, kao nekadašnji investitor, i država Srbija, pošto je reč o međudržavnom pitanju.

Što se saradnje Transnafte i JANAF-a tiče, ona je u poslovno-tehničkom smislu korektna. Nedavno smo zaključili i memorandum u kome regulišemo pitanja raznovrsnih tehničkih i ekoloških rizika koji uvek prate transport nafte, a nameravamo da povećamo i komunikacijske sisteme o mogućim akcidentima. Jednostavno, mi sa JANAF-om imamo prirodan odnos partnerstva, koji negujemo i gradimo, jer obe firme rade na

jednom tehničko-tehnološkom sistemu koji je duboko povezan.

Transnafta je javno preduzeće, a taj oblik privrednih subjekata je danas u Srbiji pod paljbom raznovrsnih kritika, pre svega zbog toga što lavovski deo takvih firmi ostvaruje krupne gubitke. Kako je vaša firma pregurala prošlu, inače tešku godinu, koja je istovremeno i prva godina pod vašim rukovodstvom?

U godini koja je iza nas Transnafta je obezbedila poslovanje koje je bilo i planirano, to jest postigla je dobit nešto veću od planirane. No, ono što je ključno za ocenu našeg prošlogodišnjeg poslovanja jeste to da je na tržištu derivata Srbije, posle niza godina stalnog porasta, došlo do smanjenja konjunktura, što je, naravno, posledica pada privredne aktivnosti u zemlji. To se odrazilo i na naš rad, pa smo zabeležili smanjenje transporta sirove nafte za oko deset odsto, jer su rafinerije smanjile preradu. Znači, prevezli smo oko 2,5 miliona tona nafte.

Ipak, uspeali smo da održimo likvidnost i ekonomiju poslovanja, što znači da imamo nivo produktivnosti i efikasnosti koji može da izdrži šire poremećaje na tržištu. Mi na toj okolnosti gradimo i razvojni program koji bi proširio platformu za upotrebu kapitala s kojim radimo. Pojednostavljeno, obično se transporter nafte bave i skladištenjem, pa i nekim drugim poslovima koji spadaju u našu takozvanu kor delatnost – pa i Transnafta vidi u tom smeru svoje razvojne šanse.

Ipak, iako ste prošli dobro, da li i vi mislite da bi izvesno "otvaranje" javnih preduzeća prema privatnom kapitalu bilo podsticajno?

Naš monopol na transport sirove nafte, zbog čega je država i osnovala Transnaftu, nije sporan ni sa gledišta Evropske unije, pošto je reč o jednom infrastrukturnom sistemu koji mora biti otvoren prema svim korisnicima. Ipak, mi u perspektivi možemo ići u dva osnovna pravca, u pravcu strateškog partnerstva sa korisnicima naših usluga ili u pravcu nekog modela korporativizacije Transnafte, što bi omogućilo uvlačenje dodatnog kapitala za razvoj mreže cevovoda, produktovoda i skladišnih kapaciteta za svaku oblast poslovanja ponaosob. Transformacija Transnafte u akcionarsko društvo bi možda brže stvorila pretpostavke za razvoj naše mreže i razvoj skladištarskih poslova, što vodi i ka boljoj upotrebi državnog kapitala u firmi.

Naime, naši planovi za bolju valorizaciju kapaciteta u vezi sa mogućim produženjem naftovoda do Smedereva i izgradnjom produktovoda Pančevo–Novi Sad, a potom i do Sombora, na izvestan način aktuelizuju to pitanje – da li da ostanemo javno preduzeće ili da Transnaftu korporativizujemo? Pa i ulazak u biznis skladištenja, o čemu sam već govorio, traži vrlo vredne investicije koje naša firma trenutno ne može u potrebnoj meri da izvuče iz same sebe, a pitanje je da li i sama država za sva ta ulaganja može obezbediti potreban kapital u kratkom roku. ×

DIMITRIJE BOAROV

PRELEVIC LAW FIRM Podgorica, MONTENEGRO

www.prelevic.com

Vacancy Announcement

Lawyer to work in Podgorica

We are one of Montenegro's leading law firms with a wide range of international commercial and real estate clients. We seek engaging lawyers to support our commercial law and real estate law teams.

We require proven knowledge of Montenegrin commercial and real estate law. Accordingly you have acquired a Law Faculty Diploma in, either Serbia or Montenegro. The Bar Exam and/or past working experience in the field of commercial and real estate law will be considered a strong asset.

Further, you feel comfortable giving legal advice in English, may it be orally or in writing. Knowledge of German or Russian will be appreciated.

You suit our teams, if you are devoted to your task, capable to work independently and willing to cooperate with other team-members.

We offer the best working and remuneration conditions directly reflecting the contribution of our lawyers.

Please send your application with your CVs in English by 5 March 2010 to: dp@prelevic.com

Only short-listed applicants will be contacted.

Jasna i fer pravila štite ekonomske slobode

“Država kao preduzetnik ima mnogo više problema sa podizanjem nivoa produktivnosti. Odatle proističu problemi. Praksa je pokazala da kada se država odrekne sopstvenih monopola i otvori tržište za nove igrače, dolazi do privrednog rasta i boljitka za sve. To je najočiglednije u oblasti telekomunikacija”, kaže sagovornica “Vremena”

PREMA IZVEŠTAJIMA VIŠE međunarodnih organizacija objavljenim početkom godine, Srbija se po stepenu ostvarivanja ekonomskih sloboda u svetu nalazi na začelju. Tako prema najnovijem godišnjem istraživanju Heritidž fondacije za 183 zemlje, Srbija je na 104. mestu. U delu izveštaja o našoj zemlji piše da su reforme pomogle dostizanju makroekonomske stabilnosti, procedure za pokretanje biznisa postale fleksibilnije, a da je tržište rada relativno fleksibilno. Ipak, rashodi Vlade Srbije premašuju 40 odsto bruto domaćeg proizvoda, a neusaglašeni propisi i nejasna regulativa nastavljaju da koče privredni rast.

Srbiji se savetuju dalje reforme kako bi se smanjila birokratija, sprečila korupcija i poboljšao sudski sistem. Najzabrinjavajući podatak sigurno je položaj Srbije u odnosu na okruženje. Tako je od susednih zemalja lošije rangirana samo Bosna i Hercegovina, na 110. mestu. Alarmantno je i što je Srbija za godinu dana napredovala samo za pet mesta. Hrvatska se u odnosu na prošlu godinu rangirala za 27 mesta bolje, Crna Gora za 26, Makedonija za 22, a Albanija za devet pozicija više.

Merenje je deset kriterijuma ekonomskih sloboda: u biznisu, trgovini, poreskoj politici, vladinoj potrošnji, monetarnoj slobodi, investicionoj, finansijskoj, pravima u sektoru nekretnina, slobodi od korupcije i radnom pravu. O razlozima za ovako loš imidž poslovne klime u Srbiji i mogućnostima za poboljšanje, razgovarali smo sa Anom Firtel-Vlajić, izvršnom direktorkom Saveta stranih investitora (FIC).

“VREME”: Šta je najviše uticalo da Srbija bude svrstana u grupu “uglavnom ekonomski neslobodnih” zemalja?

ANA FIRTEL-VLAJIĆ: Ovaj izveštaj potkrepljuje stavove koje poslovna zajednica i strani investitori izražavaju već duže. Činjenica je da postoje ključni problemi na koje država mora da reaguje. Ukazala bih na tri kriterijuma u kojima se Srbija kotira daleko ispod

proseka. Prvi se odnosi na javnu potrošnju. Neophodno je da država aktivnije krene u podizanje efikasnosti javne uprave i smanji potrošnju. Drugi se tiče stepena birokratizacije poslovnog ambijenta i efikasnosti sprovođenja zakona. Tu isto ne zauzimamo slavno mesto i postoji prostor za napredak. Savet stranih investitora je u okviru Vladine akcije “Sveobuhvatna reforma propisa” dao 120 preporuka za izmene zakonskih rešenja koja se u praksi ne sprovode. U skladu sa iskustvom kompanija članica u zemljama sa modernim sistemom upravljanja, pokušali smo da ukažemo na to kako određene procedure mogu da se izmene tako da unaprede privredni ambijent. Predlozi se pre svega odnose na oblasti poreskog i carinskog postupka, radnog prava i telekomunikacija. Očekujemo da će državni organi ovom projektu pristupiti ozbiljno. Spremniji smo na dijalog i čekamo odgovor na predloge koje smo podneli.

Takođe, oblast u kojoj loše stojimo vezana je za korupciju. Heritidž fondacija svoje ocene, kada je reč o ovoj oblasti, bazira na istraživanju organizacije Transparensi internešnel. Korupcija je od pamtiveka prisutna svuda na planeti i nije izmišljena u Srbiji. Jedini način da se ona smanji jeste uvođenje jasnog i transparentnog pravnog sistema. On će

svakom fizičkom i pravnom licu da omogućiti da dođe do informacija o tome koja su njegova prava, obaveze i norme po kojima treba da se ponaša u poslovnom okruženju i društvu uopšte. Problem je što naš zakonodavni sistem ne ograničava u dovoljnoj meri diskreciona prava u administraciji, i to iz dva razloga. Prvo, imamo nova zakonska rešenja koja nisu dovoljno precizna i jasna. Dobar primer je novi zakon o planiranju i izgradnji. Čitav set podzakonskih akata, sa čijim donošenjem se kasni, treba da omogućiti da se on sprovede u praksi. Postoji opasnost da i ti akti budu nedovoljno jasni, što je plodno tle za korupciju. S druge strane, imamo na snazi neke stare zakone, za čije sprovođenje postoji veliki broj birokratskih pravila koja su često kontradiktorna. To je pogodno za malverzacije jer mogu da se tumače na jedan ili drugi način. Stvaranje jasnog i predvidljivog pravnog okvira nije magično rešenje, ali jeste ključ za borbu protiv korupcije. U interesu svih je da država osigura da svi koji krše zakone snose i sankcije za svoje ponašanje.

Susedne zemlje su u poslednjih godinu dana poboljšale svoj poslovni ambijent. Zašto kaskamo za njima? Da li postoji bojazan da će strana ulaganja planirana za Srbiju početi da se prebacuju u druge zemlje regiona?

SIEPA: Investicije rastu približavanjem EU

Prema podacima Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza (SIEPA), ukupna vrednost bruto ulaganja stranih kompanija u Srbiji od 2000. do kraja septembra 2009. godine iznosi 18,7 milijardi dolara. U SIEPA navode da se Srbija u regionu jugoistočne Evrope nalazi na četvrtom mestu po ukupnom prilivu stranih direktnih investicija. Iza Rumunije, Bugarske i Hrvatske. U Rumuniji je u prethodnih devet godina investirano oko 52 milijarde dolara, a u Hrvatskoj nešto više od 20 milijardi. “Naša iskustva pokazuju da ključni faktor većeg priliva stranih ulaganja predstavlja tempo evropskih integracija koji dovodi do smanjenja korupcije i boljeg funkcionisanja administracije. Uporedne statistike pokazuju da je u zemljama istočne Evrope vrednost stranih investicija značajno povećana nakon početka pregovora i posebno nakon formalnog pristupanja Evropskoj uniji”, izjavio je za “Vreme” Dragan Pejčić, savetnik za strana ulaganja SIEPA. On navodi primer Bugarske, koja je u periodu od 2000. do 2008. godine privukla 39,8 milijardi dolara stranih ulaganja.

MONOPOLI POSTOJE SVUDA: Ana Firtrel-Vlajić

To je najveći problem. Stalno se zaboravlja da se Srbija ne takmiči sama sa sobom, već sa celim svetom, a pre svega regionom. Ne treba zaboraviti da smo kasnije krenuli u reforme i kasnije od drugih zemalja ušli u proces tranzicije. S druge strane, u proteklih godinu dana, susedne države su period svetske recesije iskoristile da sa više energije i odlučnosti menjaju zakonodavni okvir. Zato su i više napredovale. Po Heritidž izveštaju, Srbija je napredovala za 0,3 poena, Makedonija 4,5, a Hrvatska 4,1. Svaki negativan signal, pa i slab plasman u Heritidž rangiranju, apsolutno negativno utiče na imidž Srbije među investitorima. Međutim, privrednici gledaju ne samo ram, nego i sliku. Onoliko koliko sprovođenje pravnog okvira bude efikasnije toliko ćemo privući novih investicija. Bilo je propuštenih prilika, ali treba gledati u budućnost. Tokom 2007. i 2008. godine postojala je značajna politička nestabilnost. Nakon toga je došla svetska ekonomska kriza. Mnogo je važnije da se okrenemo stvaranju ambijenta i poslovne klime koja će, kada recesija prođe, podstaći investitore da ulažu na ovo tržište. Ono što istraživanja ne uspeavaju da obuhvate jeste agilnost i sposobnost srpskog tržišta da iskoristi maksimum regulatornog okvira i radne snage. Kompanije koje su naše članice uložile su mnogo u podizanje kvaliteta radne snage. Zapošljavaju domaće radnike i kao društveno odgovorne kompanije veoma su konkurentne na ovom tržištu. Ono što bi unapređenje regulative donelo jeste smanjenje administrativnog tereta. Oblast radnog prava treba da se unapredi tako da reši praktične probleme i zakonodavca i zaposlenog. Prava radnika teško ćete zaštititi tako što ćete

sklapanje ugovora o radu na određeno vreme ograničiti na 12 meseci. S druge strane, svedoci smo i da određena preduzeća ne poštuju ugovorne obaveze i krše zakonski okvir. Očekujemo da država reaguje u takvim slučajevima i osigura da se zakon poštuje.

Da li će puna primena Prelaznog trgovinskog sporazuma sa Evropskom unijom imati uticaj na povećan priliv stranih investicija?

Postoje suštinski razlozi zašto je to dobro. To je prva ugovorna obaveza koju Srbija ima sa Evropskom unijom i jasan znak da smo krenuli ka evropskim integracijama. To sa aspekta privrede znači da smo na putu tržišnog sistema koji je poznat i jasan. U Evropi se zna po kom modelu i regulatornom okviru poslovanje funkcioniše. Druga bitna stvar je da ova tržišna liberalizacija podrazumeva i dijagonalnu kumulaciju. To znači da se roba koja se u Srbiji proizvodi od sirovina iz zemalja EU i CEFTA tretira kao domaća i ima povlašćen tretman prilikom izvoza. Ovaj sporazum podrazumeva i zajedničko praćenje napretka koji Srbija ostvaruje u oblasti antimonopol-ske politike, trgovinske liberalizacije, zaštite intelektualne svojine i kontrole državne pomoći. Veoma je značajno što će predstavnici srpske administracije i Evropske komisije zajedno nadgledati sprovođenje zakonskih rešenja iz ovih oblasti.

Prema izveštaju Svetskog ekonomskog foruma koji obuhvata 133 zemlje, Srbija se po efikasnosti antimonopol-ske politike nalazi na 130. mestu. Da li se investitori više žale na monopol-ski položaj države ili određenih preduzeća? Koliko državno određivanje cena utiče na loš poslovni imidž Srbije?

Stalno ukazujemo na to da država mora

da formira jednake uslove za sve. Monopoli postoje svuda, ne samo u Srbiji. Pitanje je da li se oni zloupotrebljavaju. Kada država drži monopol, ovo pitanje je još značajnije, jer ona tada ima dvostruku ulogu. S jedne strane, formira regulatorni okvir za tržište, a s druge strane, ima za cilj da pobedi konkurenciju. Pored toga, država kao preduzetnik ima mnogo više problema sa podizanjem nivoa produktivnosti. Odatle proističu problemi. Praksa je pokazala da kada se država odrekne sopstvenih monopola i otvori tržište za nove igrače, dolazi do privrednog rasta i boljitka za sve. To je najočiglednije u oblasti telekomunikacija. Ni politika kontrole cena ne može da se gleda kao pozitivna mera za podsticanje konkurencije. Jasno je da je državna kontrola cena deo socijalne politike. Da bi se ostvario veći stepen monetarnih sloboda, država mora da se povuče iz tog zastarelog protekcionističkog modela. Socijalna pitanja treba rešavati uvođenjem efikasnijih mehanizama zaštite socijalno ugroženih grupa. Postoje mnogo transparentniji i adekvatniji sistemi kojima se pomoć direktnije usmerava ugroženim građanima.

Mnogi domaći preduzetnici smatraju da su u nepovoljnom položaju i da se stvara privredni okvir koji pogoduje razvoju velikih multinacionalnih kompanija. Koje promene su uzrok ovakvih tvrdnji?

Srbija je nakon političkih promena u oktobru 2000. godine krenula u sprovođenje veoma hrabre politike liberalizacije tržišta, brzog menjanja regulatornog okvira i uvođenja savremenih standarda poslovanja. Zato danas imamo mnogo kvalitetniji privredni ambijent za sve privrednike, ne samo za inostrane. Otvaranjem tržišta, domaća privreda je morala brzo da se adaptira i podiže svoju konkurentnost kako bi odgovorila na nove uslove poslovanja. Rezultat toga je da danas imamo privatne srpske kompanije koje su ozbiljni regionalni igrači. Proces privatizacije je omogućio i da neka društvena preduzeća koja su imala nezavidnu tehnološku razvijenost budu kupljena od stranih kompanija, koje su značajno unapredile njihovu produktivnost. Multinacionalne kompanije koje posluju u Srbiji su zapravo domaća preduzeća osnovana stranim kapitalom. Samo stvaranjem jasnih i fer pravila u tržišnoj utakmici štiti se ekonomski integritet privrednika – i domaćih i stranih. Država mora da stvori mehanizme da sve netržišne i protivzakonite aktivnosti budu kažnjene, bez obzira na to ko pravila krši. ×

ANA RADIĆ

NE PRIČAJ SA NJIM,

“Dvojica dođu, kao gladijatori, pošibaju se. Ako bude gusto, uleti nas pedesetak i niko ne može da padne u muriju, kako će da provale ko je od nas pedeset udario tog koji je malo žešće povređen”

Pre nekoliko dana na svim televizijama, u svim novinama, videli smo snimke tuče monaha u manastiru Gračanica. Malo pre toga, glavna atrakcija na internetu bio je snimak napada da Velimira Ilića. Dan ranije, ministar za infrastrukturu ošamario je novinara. Samo u poslednjih nedelju dana odgledali smo u centralnim vestima najmanje tri tuče u kojima su učesnici oni od kojih bismo to najmanje očekivali. A gde su bila deca i šta su radila dok su se odrasli zgražavali i analizirali najnovije skandale sa političke i društvene scene?

Protiv maloletnog N. B. (16) iz Čačka, učenika Tehničke škole u tom gradu, podneta je prekršajna prijava zbog nošenja oružja u školi, saopštila je policija, dodavši da je školski policajac u Tehničkoj školi pronašao kod učenika N. B. bejzbol palicu i lovački nož. Maloletni učenik je po skraćenom postupku sproveden sudiji Prekršajnog suda u Čačku zbog izvršenog prekršaja po Zakonu o oružju i municiji, a protiv njegovih roditelja podneta je prekršajna prijava po Zakonu o javnom redu i miru.

Policija je uhapsila četiri maloletna lica, zbog učestvovanja u tuči u utorak uveče u Hilendarskoj ulici, preko puta Srednje trgovačke škole u Beogradu. Slobode su lišeni maloletni V. M. (1995) iz Beograda, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično delo teško ubistvo u pokušaju, kao i maloletni I. M. (1993), B. R. (1992) i L. C. (1992) zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično delo učestvovanje u tuči. Svi su uz krivičnu prijavu privedeni dežurnom istražnom sudiji za maloletnike Višeg suda u Beogradu. Osumnjičeni su učestvovali u tuči u kojoj je pet maloletnih lica zadobilo povrede ostrim predmetima, od kojih je jedan zadobio teške telesne povrede.

“Profesori koji su izašli sa nastave našli su jedno dete, učenika, tu blizu kafane Šumatovac, koji je bio dosta povređen. On je ležao i primetili su puno krvi. Pozvali smo hitnu pomoć. Za ostalu četvoricu smo saznali tako što nas je policija obavestavala o još jednom, pa još jednom... I tako, sve do deset uveče. Jedan od njih je stigao do Zelenog venca”, ispričala je direktorka Trgovačke škole Vesna Živanović-Babić.

Sudija za maloletnike Višeg suda saslušao je i odredio pritvor do 30 dana četvorici maloletnika koji su učestvovali u tuči ispred Srednje trgovačke škole. Kako je saopšteno iz Višeg suda, zahtevom za pokretanje pripremno postupka Višeg javnog tužilaštva u Beogradu, jednom od maloletnika na teret je stavljen pokušaj teškog ubistva, dok se ostala trojica maloletnika sumnjiče za učestvovanje u tuči. Maloletniku koji se sumnjiči za pokušaj ubistva pritvor je određen zbog zaprećene kazne za to krivično delo kao i zbog okolnosti pod kojima je delo izvršeno, dok je ostaloj trojici pritvor određen zbog opasnosti da bi mogli da utiču na svedoke i oštećene.

Prosvetna inspekcija utvrdila je da uprava beogradske Trgovačke škole, u čijoj su neposrednoj blizini pretučena petorica učenika, ne snosi nikakvu odgovornost za taj događaj. Inspekcija je odmah reagovala i utvrdila da je škola postupala u skladu sa propisima, uključujući i propise o bezbednosti učenika, rekao je pomoćnik ministra prosvete Bogoljub Lazarević. Pravilnici o bezbednosti učenika, koje imaju sve škole, predviđaju obavezu ustanove da obezbedi stalnu saradnju sa MUP-om, da bi deca bila zaštićena od agresivnih grupa i pojedinaca.

ZIMSKE ČAROLIJE: Da nije strašno, bilo bi zaista smešno, ali učenici srednjih škola sa

kojima je “Vreme” razgovaralo na temu školskih tuča i nasilja, kažu da ovoj pojavi na ruku idu i vremenske prilike. “Čim padne malo veći снег, znamo da će biti neke frke. Problem je u grudvanju, posle škole se zezamo, nekome se ne sviđa, pogodiš ga malo jače, ili on tebe, i eto. Krene prvo rasprava, pa koškanje i na kraju se pobiješ”, kaže V. N. (15), učenik Tehničke škole u Kragujevcu. Njegovu teoriju potvrđuje prošlonedeljna vesti iz Indije. Za samo dva dana u indijskoj tehničkoj školi “Mihajlo Pupin” zabeležene su dve tuče među učenicima. Najpre su se dvojica učenika potukla u holu, a sutradan druga dvojica na parking ispred škole dok su velike grupe učenika bile u ulozi navijača. “Krenulo je sa grudvanjem, a pošto jedan od aktera nije pogodio cilj, usledila je psovka, pominjanje majke, pa gađanje nekim čvršćim predmetom. Zatim je došlo do tuče, razbijeni su nosevi, odvezli su ih u Hitnu, srećom, težih povreda nije

NABODI GA

UVIĐAJ NAKON KRVAVE TUČE
UČENIKA TRGOVAČKE ŠKOLE:
Hilandarska ulica u Beogradu

ALEKSANDAR Jovanovic/CLE / PRESS

Za šta se dobijaju batine

“Najviše volimo da mlatimo one nafurane emo klince. Oni se okupljaju oko Prve gimnazije, sede tamo, bleje. Petkom uveče odemo, zaskočimo ih, pa idemo u grad. Što ih bijemo? Zato što su budale, bre, znaš da se oni seku, sami sebe seku žiletom po rukama. I izgledaju kao pederi.”

M. J. (17), TEHNIČKA ŠKOLA, KRAGUJEVAC

“U prvoj godini treba da se pokačiš sa nekim ko je jači od tebe. Po mogućstvu da poznaješ dosta ljudi iz škole. Ti dobiješ batine, ali taj jači kaže u sebi: ‘pusti ovog klinca’. I svi znaju da si hrabar. U svom odeljenju svi ste ortaci. Ali čačkaš ove iz drugih odeljenja.”

A. L. (16), ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA, ZEMUN

“Ne daj bože da neko prizna da je gej. Taj se više ne bi pojavio. Mučili bi ga do besvesti. Na kraju bi prestao da dolazi. Ko se j... u dupe dobiće po p... Imamo dosta ljudi iz pokreta ‘1389 i ‘Obrazu’. Imamo dečka koji je skroz isfeminiziran. Zezamo ga ponekad u okviru odeljenja, ali ga branimo od drugih. Ja sam jednom klincu lupio šamar kada je počeo da ga zeza.”

M. P. (17), “NIKOLA TESLA”, BEOGRAD

“Imamo debile koji ceo dan presede u klupi i razmišljaju kako da dođu kući do kompjutera. Kompjuteruše mučimo malo po odeljenju, lupamo packe. Ne može da se suprotstavi jer je u manjini. Dogovarali smo se da tučemo Matematičku gimnaziju jer su pobjegli u autobus kad su ih Hrvati prozivali na ekskurziji. Što na nas nisu naleteli, bilo bi svašta. Ipak otkazali smo tuču.”

V. R. (16), “NIKOLA TESLA”, BEOGRAD

bilo”, ispričao je jedan od učenika ove škole. A da su tuče mnogo češće zimi, potvrdio je i Nikola Spasić, direktor Tehničke škole u Indiji: “Tuče nisu stalna pojava. Češće su u zimskom periodu kad učenici retko izlaze, fizički su neaktivni i često tučama na pogrešan način usmeravaju energiju. Pokazalo se da tamo gde postoji veći radni angažman učenici nemaju vremena za nasilje. Najviše tuča ima među učenicima prvog razreda, valjda ih tada najviše trese pubertet, a najmanje među učenicima četvrtog.”

DRUGARSKO ŠIBANJE: Na temu porasta nasilja u školama urađeno je mnogo istraživanja, analiza i drugih pokušaja da se pruži odgovor na pitanje zašto se deca tuku i zašto su toliko agresivni. Ekipe “Vremena” pokušala je da odgovore pronađe na licu mesta, među srednjoškolcima. M. P. (17) učenik je Elektrotehničke škole “Nikola Tesla” iz Beograda. Ponavljao je razred, pa ga, kako kaže “zna cela škola”, a, po sopstvenom priznanju, tuče se gotovo svakodnevno: “Bijemo se dosta, ali više pravimo gluposti. Stavimo muzičku čestitku iza table i ona svira ceo dan. Profesoru kažemo da je neko iz druge smene to uradio, onda se on iznervira, pa ne može da predaje. A što se tiče tuče, kažnjava se to ako neko hoće na silu da bude kul. Gluma se ne prihvata, ili ako neko laže kada pokušava da se uklopi. Ljudi se međusobno mrze, ‘ponaosob’, ne među smenama ili odeljenjima. U odeljenju vlada fazon svi za jednog.” M. P. objašnjava da postoji i razlika u cilju i “kvalitetu” školskih tuča: ako se pobiju drugovi iz odeljenja – drugarstvo se učvrsti, ako su iz različitih odeljenja – do kraja srednje se gledaju ispod oka. Prema njegovim rečima, gotovo svaki konflikt se završava tučom, ali događaju se i tuče iz zabave: “Među sobom pravimo šutke. Skupimo se i krenemo da se bijemo. Drugarski, udara ko koga stigne. Podelimo se u dve ekipe, pa se šibamo.”

M. P. kaže da su uzroci tuča najčešće sitnice: “Zadnji put na terenu za fizičko, prišao mi je dečko koga sam greškom pogodio lopatom i pita me bezobrazno što sam ga pogodio. I ja ga pogledam, u fazonu, je l’ znaš ti ko sam ja?! Inače, poznajem celu školu, jer sam ponovio razred. A on je tu tek godinu dana, ne zna nikoga. Bilo da me prebije ili ja njega, opet će dobiti batine. Mršti mi se, unosi mi se u facu i ja ga šutnem u glavu. Uglavnom su razlozi tuče bezveze. Ili neka svađa zbog ribe, ili se zakače dvojica. Ili zezaš nekog novog, dođe mali, pa se ‘širi’. Ja ću >>

Međusobno zlostavljanje

- 23 odsto učenika doživelo je više puta da ih nastavnik uvredi, ismeje i udari
- 18 odsto učenika doživelo je zlostavljanje jednom ili dvaput
- 5 odsto đaka izveštava da su više puta ili svakodnevno bili zlostavljani
- 42 odsto učenika kaže da su njihovi drugovi bili agresivni prema nastavnicima
- 26 odsto odraslih smatra da su učenici zabrinjavajuće agresivni prema nastavnicima
- 17 odsto nastavnika kaže da su jednom bili ugroženi nasiljem
- 43 odsto učenika od petog do osmog razreda kaže da su svedočili pretnjama i vređanju nastavnika
- 10 odsto učenika je prisustvovalo fizičkom napadu na nastavnika

ZAVERA ČUTANJA U NASILJU: Gimnazijalci

njega da gurnem, pa da vidim šta će da kaže. On je nov, a iza mene je cela škola. Tako mu pokažeš da ne sme da se širi.”

Ovaj veteran u školskim tučama kaže da se sukobi češće događaju van škole. U blizini njegove škole nalazi se parkić sa tribinama. Otprilike na svaka tri meseca, stotinak učenika se tu okuplja: “Dvojica dođu, kao gladijatori, pošibaju se. Ako bude gusto, uleti nas pedesetak i niko ne može da padne u muriju, kako će da provala ko je od nas pedeset udario tog koji je malo žešće povređen.” Sukobi sa protivnicima iz iste škole nisu naročito popularni, jer su “jaka leđa” veoma važna: “Ako mi se neko izmršti u gradu, ja posle kažem ortaku iz njegove škole. On mu priđe dok su u školi i ispita ga šta si se mojim ortacima mrštio. Kad se biješ sa nekim iz svoje škole, tu su ortaci iz odeljenja, ali oni ne mogu mnogo da ti pomognu jer se svi znaju i neće da se mešaju. Ali zato se dovodi društvo iz kraja.”

Istraživanje Instituta za psihologiju rađeno za potrebe Ministarstva za sport i omladinu pokazalo je da veoma malo učenika (36 procenata) smatra da niko u njihovom odeljenju nije sklon nasilnom ponašanju. Trećina učenika misli da je jedan ili dvoje vršnjaka iz njihovog odeljenja sklono nasilju, 20 odsto misli

da je troje do petoro takvih učenika, dok 13 odsto misli da ih je i više od šest. Nema nijednog odeljenja u uzorku u kome učenici nisu identifikovali nekog nasilnika. Prema procenama učenika približno 13 odsto njihovih vršnjaka se ponaša nasilno.

STID OD TORTURE: I dok iz ugla onih koji tuku i maltretiraju sve ovo izgleda tek kao laka razbibriga, istraživanja pokazuju da njihovi školski drugovi i žrtve uglavnom čute o onome što svakodnevno doživljavaju. Oko 80 odsto učenika prisustvovalo je tučama, a više od polovine zastrašivanju, pokazalo je prvo veliko istraživanje o prisutnosti nasilja koje je sprovedeno među učenicima deset srednjih škola u Beogradu, Novom Sadu, Velikoj Plani i Smederevskoj Palanci. Oko 77 odsto učenika ne bi smelo da prijavi nasilje zbog straha od osвете, dok više od 81 odsto njih očekuje zaštitu od škole. O nasilju u okolini izveštava 20, dok o nasilju od strane drugih učenika govori oko 50 odsto učenika. Ocena 48,7 odsto ispitanika je da agresivnost nekih učenika ugrožava i njihov bezbednost, a 34 odsto govori o postojanju grupa učenika koji terorishu. Svega 75 učenika, od 1000 ispitanih smatra da je nasilnik bio kažnjen, a 160 da je maltretirana

osoba posle bila zaštićena. Rezultati istraživanja pokazuju da je prisutno i fizičko i verbalno nasilje od strane nastavnika, kao i da za većinu učenika ne postoji osoba kojoj bi poverili da trpe neki vid nasilja.

U okruženju koje čine pretežno pubertetlije i gde hormoni “divljaju” logično je, nažalost, da učenice budu izložene seksualnom uznemiravanju od strane vršnjaka. Istraživanje koje je sproveo UNICEF u okviru projekta “Škola bez nasilja” pokazalo je da je svaku desetu učenicu osnovne škole u Srbiji neko od dečaka dodirnuo na način zbog kog se osetila jako neprijatno. Devojčice u višim razredima dečaci dodiruju po grudima ili zadnjici, zbog čega one često i odmor provode u klupi kako bi to izbegle. Iako je ova pojava rasprostranjena, o njoj se u školama malo govori, pa ovakvi prestupnici uglavnom prolaze nekažnjeno, jer se i učenice stide da zatraže pomoć. Na pitanje da li ih je neko dodirivao na način koji im nije prijao, 5,9 odsto njih je reklo da im se to desilo jednom ili dvaput, a 4,1 odsto je priznalo da im se tako nešto ponavlja. Najčešće žrtve su učenice šestog, sedmog i osmog razreda koje dečaci u prolazu dodiruju po grudima ili zadnjici. Iako se zbog toga osećaju neprijatno i nesigurno, većina njih odluči da čuti. Dragana Koruga, koordinatorka istraživanja, rekla je da veliki problem predstavlja to što se deca odmalena vaspitavaju po stereotipima, roditelji kod dečaka forsiraju mačo obrazac, iz straha da ne postanu homoseksualci: “Razgovarala sam sa dečacima koji se i sami protive takvom odnosu prema drugaricama iz odeljenja, ali kažu da ako se ne ponašaju kao većina, onda nisu muškarci, a ako to rade, onda povređuju devojčice”, rekla je Koruga za “Blic”.

Ponašanje mladih, imajući u vidu sve ove podatke, reflektuje stanje u društvu, duh i mentalitet u kom živimo, stereotipe, predrasude, pritiske i očekivanja okoline sa kojima i odrasli teško izlaze na kraj. Razlika je u tome što je, u skladu sa njihovim životnim dobom, kod mladih sve to još intenzivnije, strastvenije i, samim tim, pogubnije. Možda je baš to rano životno doba nekakva uteha, jer još ima i nade i vremena za njih da postanu bolji. Ali, imaju li od koga da nauče kako, u zemlji gde i monasi, koji bi trebalo da budu oličenje smernosti i smirenosti – organizuju šutke?

JOVANA GLIGORIJEVIĆ
TATJANA GLUVAKOVIĆ
MIRKO RUDIĆ

POLJOPRIVREDA
BEOGRADSKI
“ZELENI PRSTEN”

Od ukupne površine na kojoj se Grad Beograd prostire, oko 68 odsto zauzima poljoprivredno zemljište, a od toga je nešto preko 210.000 hektara obradive površine. Beograd je okružen tzv. zelenim prstenom, područjem u kom postoje svi uslovi za razvoj voćarstva i povrtarstva. Na teritoriji grada ima preko 15.000 poljoprivrednih gazdinstava kojima je, na inicijativu gradonačelnika, namenjeno 100 miliona dinara u okviru programa podsticajnih mera za razvoj voćarstva i povrtarstva za 2010. godinu

U godini krize u Beogradu je bilo manje priliva novih investicija, ali se nisu povukli zatečeni investitori, smanjena je nezaposlenost za 4,6 odsto u odnosu na 2008. godinu i povećan je broj registrovanih malih i srednjih preduzeća, objašnjava za "Vreme Beograda" Stanija Višekruna, zamenica sekretara za privredu Grada Beograda.

U 2010. godini Grad Beograd stimulisaće, između ostalog, razvoj poljoprivrede, naglašavaju čelnici gradske vlade. "Planiramo da im pomognemo da započnu

Fond za poljoprivredno zemljište

Prema rešenju gradonačelnika Beograda, osnovan je budžetski fond za poljoprivredno zemljište grada Beograda, namenjen realizaciji Godišnjeg programa zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta na teritoriji grada. "Poljoprivreda je jedna od najvažnijih grana privrede, sa visokim potencijalima za razvoj i proizvodnju i mogućnošću plasmana ovih proizvoda u Beogradu kao velikom potrošačkom centru, pa joj se mora posvetiti znatno veća pažnja. U tu svrhu je i osnovan budžetski fond za poljoprivredno zemljište", rekao je mr Mileta Radojević, član Gradskog veća.

Sredstva za rad fonda obezbeđuju se aroprijacijama obezbeđenim u okviru budžeta za tekuću godinu i naknadama za promenu namene obradivog poljoprivrednog zemljišta, odnosno davanjem u zakup poljoprivrednog zemljišta ili objekata u svojini Republike Srbije. Ova sredstva koristeće se za uređenje poljoprivrednog zemljišta, dobrovoljno grupisanje parcela, odvodnjavanje i navodnjavanje, obeležavanje parcela državnog zemljišta, uređenje atarskih puteva, uređenje i opremanje protivgradne i poljočuvarske službe, poboljšanje kvaliteta obradivog poljoprivrednog zemljišta, melioraciju livada i pašnjaka i pretvaranje neobradivog u obradivo zemljište. Iz fonda će se finansirati i zaštita poljoprivrednog zemljišta (biološka rekultivacija), protiverozivne mere, podizanje vetrozaštitnih pojaseva, kontrola plodnosti i unetog mineralnog đubriva i pesticida u obradivo poljoprivredno zemljište, utvrđivanje postojanja opasnih i štetnih materija i studijsko-istraživački radovi u kojima se obrađuje problematika zemljišta.

delatnost, nabave plastenike i određene sertifikovane sadnice (grožđe, jagode, paradajz). Pravo da konkurišu za ova sredstva imaće poljoprivredna gazdinstva registrovana na teritoriji Beograda koja poseduju u vlasništvu ili zakupu poljoprivredno zemljište površine najmanje pola hektara, a grad će finansirati zasade voća na površini do 30 ari pripremljenoj po agrotehničkim uslovima i uslovima vodosnabdevanja. Nastavićemo sa dodelom subvencije, odnosno premije za nabavku i odgoj priplodnih grla stoke, ove godine su opredeljena veća sredstva i stvorena je mogućnost da se premira veći broj grla, isplaćivaće se premije za mleko određenog kvaliteta i pomoć za održavanje izložbi stoke, voća i drugih manifestacija", objašnjava naša sagovornica.

Kada je reč o poljoprivredi, voćarstvo i povrtarstvo su na prvom mestu. Osnovna ideja gradske vlasti je da stvori uslove u kojima bi Beograd sam sebe prehranjivao. U tom smislu, pružena je podrška poljoprivrednicima koji žele da se bave voćarstvom (uz primenu agrotehničkih mera i edukaciju) u snabdevanju Beograđana zdravim i kvalitetnim proizvodima. Ciljevi su i podsticaj jačanju izvoznih aktivnosti, modernizacija seoskih naselja i mogućnost većeg zapošljavanja. Poljoprivredni proizvođači i preduzetnici su prošle godine mogli da nauče kako da se udružuju u klastere ili zadruge (Obrenovac, Palilula), kako da nastupaju na sajmovima, a sada im je pružena šansa da započnu samostalnu delatnost, nabave plastenike, dobiju stručnu pomoć za podizanje zasađa i pripreme se za izvoz. "I dalje ćemo pomagati privrednim subjektima koji žele da nastupaju na domaćim i međunarodnim sajmovima tako što ćemo pokriti određene troškove. Prednost će, naravno, imati izvoznici", kaže Višekruna.

KONKURENTNOST I KVALITET : Grad Beograd je prošle godine sprovodio politiku podsticajnih mera za proizvodnju bezbedne i zdrave hrane i stimulisanje privrednih subjekata u cilju uspostavljanja konkurentnosti i usaglašavanja sa propisima EU. Prema rečima zamenice gradskog sekretara za privredu, 23 privredna subjekta čija je delatnost proizvodnja i promet hrane dobila su finansijsku pomoć za uvođenje sistema kvaliteta i bezbednosti hrane HACCP. "Prednost su imali vlasnici preduzetničkih radnji ili firmi koje dobro posluju, imaju veći broj zaposlenih radnika i zapošljavaju nove radnike." Iz budžeta ove godine izdvojena je duplo veća suma za stimulaciju privrednih subjekata za uvođenje međunarodno priznatih standarda – 20 miliona dinara, odnosno maksimalno 500.000 dinara po privrednom subjektu. Sagovornica iz Sekretarijata za privredu Grada Beograda objašnjava da se ova vrsta subvencije dodeljuje za sve vrste standardizacija i resertifikacija i da je mogu ostvariti i privredni subjekti različitih delatnosti (proizvođači lekova,

Šansa za voćare i povrtare

“Da bi se privreda razvijala i davala ekonomske efekte potrebne su brze promene i reagovanje, inovativnost, znanje, investiciona ulaganja i konkurentnost. Sekretarijat za privredu je, poštujući te principe i uz uvažavanje pozitivnih iskustava iz EU i okruženja, realizovao projekte koji podstiču razvoj malih i srednjih preduzeća i zapošljavanje. Neke od tih aktivnosti nastaviće se u ovoj godini. Iz budžeta grada je prošle godine izdvojeno 50 miliona dinara za finansiranje projekata za zapošljavanje i razvoj malih i srednjih preduzeća čija je realizacija u toku.

Nosioci ovih projekata su neprofitne organizacije ili opštine koje sprovode aktivnosti u cilju edukacije nezaposlenih lica evidentiranih u Nacionalnoj službi zapošljavanja i pružanju svih vrsta informacija i stručne pomoći u realizaciji njihovih poslovnih ideja. Posebno se obraćala pažnja na ciljnu grupu kao što su žene (preko 50 odsto njih je nezaposleno), invalidi i Romi, koji su imali prednost prilikom obuke. Implementacijom ovih projekata kroz pomoć izrade poslovnog plana, veliki broj nezaposlenih stekao je osnovna znanja i veštine za vođenje biznisa i otpočeo sopstvenu delatnost registrovanjem radnje ili firme.

Prvi put smo prošle godine započeli dodelu subvencija nezaposlenim licima koja se nalaze na evidenciji kod nadležne službe za započinjanje samostalne delatnosti. Bilo je mnogo zainteresovanih, ali je subvenciju ostvarilo 30 lica koja su dobila po 150.000 dinara. Svi oni koji su nam se obratili, pre toga su završili određenu obuku za započinjanje biznisa i imaju potrebno predznanje. Zajedno sa Nacionalnom službom za

zapošljavanje sprovodimo nadzor lica koja su dobila pomoć: moraju da registruju radnju i najmanje dve godine da obavljaju posao; subvencija se u suprotnom vraća. Grad Beograd je u 2009. godini davao subvencije i poslodavcima koji zapošljavaju nove radnike u iznosu od dodatnih 50.000 po zaposlenom radniku.

Ove godine ukupne subvencije za zapošljavanje uvećane su duplo – za 2010. godinu opredeljeno je 15 miliona dinara. Konkurs za dodelu subvencija za samozapošljavanje biće raspisan ovih dana i objavljen u dnevnim novinama. Pojedinačan iznos za dodelu subvencija povećan je na 200.000 dinara.

Posebno je značajno to što je u godini krize i otežanog privređivanja došlo do povećanja registrovanih privrednih subjekata – preko 52.000 malih i srednjih preduzeća, dok ih je 2008. bilo preko 48.000. Povećan je i broj aktivnih preduzetničkih radnji, smanjena je stopa nezaposlenosti za 4,6 odsto u odnosu na 2008, kada je iznosila 14,06 odsto. To nije tipično za ostale gradove u Srbiji, pa čak ni u Evropi.

Osnovano je nekoliko start-up centara u opštinama (u najavi je još nekoliko), a finansirali smo prvu i drugu fazu rada Biznis inkubatora na Tehnološkom fakultetu, koji je osnovan 2008. godine – rezultati su vidljivi, osnovano je nekoliko novih firmi koje zapošljavaju mlade. Mladi ljudi (apsolventi, ili svršeni studentima) stiču veštine o vođenju sopstvenog posla i menadžerske sposobnosti i pruža im se prilika da u prostoru “inkubatora” otpočnu delatnost uz potpunu podršku stručnjaka. Slično je i sa Start-up centrima gde

M. MILENKOVIC

se okupljaju zaposleni, menadžeri ili nezaposleni zarad sticanja znanja o upravljanju finansijama, ispitivanju tržišta, izradi poslovnog plana, mogućnostima i uslovima o kreditima, zajmovima, zakonskim okvirima poslovanja...

Dali smo finansijsku podršku i za osnivanje Privrednih klubova, mestima gde privrednici razmenjuju iskustava, uspostavljaju poslovnu saradnju, organizuju stručne seminare itd. Podržali smo obogaćivanje turističke ponude finansiranjem projekata kategorizacije privatnog smeštaj. Gostima Beograda biće omogućena kvalitetna, sigurna i ekonomski prihvatljivija smeštajna ponuda, a građanima dodatna zarada.

Odlukom gradonačelnika, Grad Beograd je prošle godine uplatio 32,7 miliona dinara na ime prve rate start-up kredita za 325 korisnika. U to vreme, ta preduzeća su zapošljavala oko 1459 radnika.”

nameštaja, opreme, mašina, restorani, magacini...), a ne samo proizvođači i distributeri hrane (naročitu prednost imaju izvoznici u arapske ili neke druge zemlje).

Sekretarijat za privredu predložio je subvencije za modernizaciju postojećih kapaciteta – proširenje, unapređenje i uvođenje novih proizvodnih procesa, kao pomoć privrednim subjektima (nabavka opreme), u iznosu od maksimalno milion dinara. “To će zavisi od visine ulaganja, broja zaposlenih i poslovanja samog preduzeća”, kaže Stanija Višekruna. “Stavićemo akcenat na izvoznike i one koji to žele da postanu.” Ukupna sredstava iznose 32 miliona dinara, a konkurs će biti raspisan sredinom

godine (jun), budući da se ova podsticajna mera odnosi i na privrednike koji su ulagali 2010. godine.

Vest o pretvaranju PKB-a u javno preduzeće obradovala je mnoge Beograđane koji su sa žaljenjem posmatrali propadanje ove, nekada uspešne firme. Potpisan je i osnivački akt između republičkih vlasti i malih akcionara Poljoprivrednog kombinata “Beograd”, što je prvi korak da se ovo preduzeće vrati Beograđanima. Drugi korak u tom pravcu, mogao bi da bude potpisivanje sličnog ugovora sa poljoprivrednim kombinatima “Voćarske plantaže” u Grockoj i “Dragan Marković” u Obrenovcu, ukoliko to bude u zajedničkom interesu.

ZAMENA PLATANA

Bolno, ali neminovno

Da li su platani, koji čine jedan od najlepših drvoreda u Beogradu, morali da se pretvore u drvenu građu? "Stvar je vrlo jednostavna – u periodu od 1995. do 1997. stabla su orezana nepravilno i nestručno i vrlo brzo se pojavila trulež", kaže profesor Čedomir Marković, entomologije na Šumarskom fakultetu

Najavljena seča platana u Bulevaru kralja Aleksandra izazvala je mnogu reakcija kod građana. Sredinom januara direktor Gradskog zelenila Radovan Draškić kazao je da je to šok za koji sugrađani moraju da se pripreme navodeći nekoliko razloga za tu odluku. Pozvao se tada na starost platana, od kojih neki imaju i devedeset godina, kao i na problem bezbednosti. Naime, postoji opasnost da usled nevremena drvo ili grana padnu i povrede nekog ili unište imovinu. Rekonstrukcija Bulevara kralja Aleksandra je već bila u planu, i po Draškićevim rečima, "kad se već sve radi i raskopava cela ulica, onda je to idealna prilika da posadimo nova stabla koja će u narednih pola veka biti drvoređ".

Postavilo se pitanje u javnosti kako je moguće da je jedan od najlepših drvoreda u Beogradu u takvom stanju i da li su oštre mere zaista neminovne.

Po pisanju ovdašnjeg dnevnog lista, ta stabla su doneta u periodu od 1920. do 1930. godine, i to na ime ratne odštete iz Prvog svetskog rata. Kao jedan od vidova reparacije, posađeno je zelenilo u različitim ulicama po sadašnjem centru Beograda. (Svako da ne datiraju svi primerci u Bulevaru iz tog doba, jedan broj je sađen kasnije.) Životni vek platana je čak i do 300 godina, ali je dokazano da je on drastično kraći u gradskim uslovima i da dostiže oko jedan vek.

Kada je u pitanju drvoređ u Bulevaru, stručnjaci šumarskog fakulteta procenili su da bi tamošnjim devedesetogodišnjim platanima ostalo još najviše deset do 15 godina života. U proteklo vreme, rađene su dve studije koje su imale za cilj da procene zdravstveno stanje više od 500 stabala koja će sada, po svemu sudeći, biti posećeni. Kako stoji na sajtu Gradskog zelenila, rezultati studija iz 2005. i 2008. godine pokazali su da je ovaj drvoređ najosetljiviji

u gradu. U prvoj studiji, koju su radili dr Nebojša Anastasijević i dr Vesna Vratuša, procenjeno je da bi najduži preostali period života platana iznosio deset godina i da bi ga za to vreme trebalo zameniti novim. Takođe, tada je predviđena i seča 32 stabla platana koja "zbog opšteg stanja u kome se nalaze predstavljaju opasnost za prolaznike, objekte, vozila i saobraćaj". Međutim, kada je stručna komisija izašla na teren da odobri seču, članovi komisije su utvrdili da je obim oštećenja stabala u drvoređu veći od onog koji je u studiji prikazan. Odlučili su da je neophodno obaviti detaljni pregled stabala u Bulevaru na potezu od Trga Nikole Pašića do Ustaničke ulice.

GREŠKE IZ PROŠLOSTI: Krivicu za tu seču "gangrenoznih" ekstremiteta beogradskih stabala, prema izveštaju koji potpisuje profesor Šumarskog fakulteta, snosi ekipa koja je ratnih godina nestručno održavala gradsko zelenilo. Ceh sada plaćamo. "Stvar je vrlo jednostavna, u periodu od 1995. do 1997. stabla su orezana nepravilno i nestručno i vrlo brzo se pojavila trulež. Kada smo pre dve godine radili našu studiju i videli u kom je drveće stanju, dogovor je bio da se uklone grane i skrate stabla. Međutim, ona su jako loše, a nisu ni sva podjednako oštećena. Onda bismo na kraju dobili stabla nejednake visine, čije bi krune bile od 1,5 do dva metra i to bi onemogućilo saobraćaj i smetalo ljudima," kaže za "Vreme" Čedomir Marković, profesor entomologije na Šumarskom fakultetu i rukovodilac projekta čiji je rezultat pomenuta studija iz 2008. prema kojoj se orijentiše Gradsko zelenilo. Kako je profesor Marković objasnio, pre petnaestak godina orezane su grane velikih prečnika. Na taj način su na stablima stvoreni veliki preseki, odnosno rane koje teško i sporo zarastaju. Problem je što one nisu nakon toga dezinfikovane i zaštićene efikasnim

STABLA PLATANA NAPADNUTA LARVAMA STENICA I GLJIVAMA :
IZ STUDIJE PROFESORA MARKOVIĆA

premazom i tako su stvoreni uslovi za masovnu pojavu gljive koja je ubrzo prouzrokovala centralnu trulež. Prema njegovim i rečima dr Dragana Karadžića, fitopatologa, na najvećem broju grana zdrava je samo rubna zona širine od tri do pet centimetara. Pošto se na tu usku zonu oslanjaju novoizrasle grane, čija je dužina i više od pet metara, postoji velika mogućnost obrušavanja. Takođe, masovna pojava truleži je duboko oštetila stabla.

“Zamena drvoreda može da se vrši sukcesivno, pa da malo po malo dobijete novi u narednih deset do petnaest godina. A postoji mogućnost da se to uradi odjednom što je u ovom slučaju lakše jer se već vrši rekonstrukcija cele ulice”, smatra Marković, dodajući da je mnogo lakše i obaranje stabala u takvim uslovima. Naš sagovornik takođe navodi da će premeštanje koloseka u srednji deo Bulevara ubuduće olakšati prilaz krošnjama.

Rekonstrukcija saobraćajnice podrazumeva i postavljanje ili menjanje različitih instalacija pa je moguće oštetiti korenje. Postoji i drugačiji način bušenja oko korenja, međutim, on nije isplativ ako bi se primercima iz Bulevara produžio život za samo jednu deceniju.

Prema informacijama iz Gradskog zelenila, planirano je da sadnja novog drvoreda okupi eminentne ljude iz struke koji bi se dogovorili šta je najbolje da se zasaди na njegovo mesto. U pitanju neće biti nove, mlade sadnice, već formirana stabla od sedam do deset godina. Sada se u razmaku od Vukovog spomenika do Ustaničke ulice nalazi 431 stablo. Od Batutove ulice do Ulice gospodara Vučića sačuvane se 48 stabala, koja su boljeg zdravstvenog stanja i čine celinu. Takođe, 54 mlada stabla biće izvađena sa korenem i presađena na zelene površine u blizini. Prema predviđenim planovima, biće posećeno 329 stabala, a zasađeno 591 drvo. Sadnice će biti visoke najmanje pet metara i prečnika deset centimetara kako bi drvored što pre “oživeo”. Po najavama Radovana Draškića, najverovatnije će biti zasađeni neki od srednjih lišćara čije krošnje neće moći da dotiču zgrade, semafore i kontaktne mreže.

Bulevar će nakon rekonstrukcije, kako najavljuju, biti sličan Nemanjinoj ili Ulici kralja Milana. Međutim, drvored će biti savremeniji jer se planira izgradnja sistema za navodnjavanje i zaštitnih kaseta, kojima bi se sprečavalo da korenje dotiče instalacije. (Poznato je i da se problemi

Bulevar će biti funkcionalniji

Rekonstrukcija Bulevara kralja Aleksandra počela je u subotu, 13. februara, bez obzira na sneg i led. U prvim danima radiće se geodetska merenja, ispitivanje stanja na terenu, uklanjanje kontaktne mreže, kioska, stubića i orezivanje bolesnih stabala platana, od Vukovog spomenika ka pijaci Đeram.

“Bulevar kralja Aleksandra od Vukovog spomenika do ulice Gospodara Vučića u dužini od oko 2,5 kilometara biće potpuno obnovljen. Zamenićemo svu podzemnu infrastrukturu, kolovoz, tramvajske šine i mrežu, trotoare i drvored. Tramvajske šine, koje su bile u veoma lošem stanju, biće preseljene na sredinu ulice, što će doprineti većoj protočnosti saobraćaja. Posao košta oko 1,7 milijardi dinara, što je za 200 miliona manje nego što je prethodno procenjena vrednost. Izvođač je prema ugovoru dužan da ovaj projekat završi do 1. septembra. Posle toga Bulevar kralja Aleksandra izgledaće mnogo lepše i, što je važnije, biće funkcionalniji tako da narednih dvadestak godina u ovoj ulici neće biti potrebne veće intervencije”, rekao je gradski menadžer Aleksandar Bijelić, koji je prisustvovao početku radova. Govoreći o novom drvoredu u Bulevaru kralja Aleksandra, Bijelić je rekao da će posle rekonstrukcije duž ove saobraćajnice biti posađeno oko 170 stabala više nego što ih ima sada.

se rastom korena ogledaju u oštećenjima na trotoarima i kolovozima, ali je moguće napraviti barijere koje usmeravaju rast korena naniže.)

Direktor Gradskog zelenila je govoreći o zameni drvoreda kazao da je svestan da će ona izazvati ljutnju Beograđana i da taj ogroman posao sigurno ne bi započinjali i navlačili gnev mnogih da nije “utvrđeno da je potrebno”.

Planirana seča će početi uskoro iako još mnogim građanima to teško pada. Potpisuju peticije i traže načine da odgode ili spreče seču stabala evropskog bulevara srpske

prestonice. No, po svemu sudeći, to je sada neminovnost.

Bitno je spomenuti za nauk nekoliko stvari.

Sve će se raditi u prisustvu stručnjaka jer kako je napisano u studiji iz 2008, imajući u vidu neka davna orezivanja: “Podučeni iskustvom koje smo do sada stekli, mišljenja smo da se svi radovi na sanaciji truleži u drvoredu moraju obavljati pod nadzorom stručnih lica ili institucija”.

Poznato je koliko je drveće bitno jer, ne samo da oplemenjuje već smanjuje saobraćajnu buku, rasprostiranje čestica prašine i čađi. Takođe, poređenja radi, temperatura vazduha iznad parka leti je za sedam stepeni niža nego iznad susedne ulice. Dražen Tica, direktor sektora održavanja u Gradskom zelenilu, kazao je da su “stabla živa bića, kao i čovek. I životni vek platana zavisi od uslova u kojima su rasli.” Otuda treba pažljivo čuvati neke buduće drvorede.

I trudnoća i puna plata

Prošle godine u Beogradu je podneto 4009 zahteva za ostvarivanje prava na jednokratno novčano davanje nezaposlenim porodicama, što znači da je za oko 3800 dece (blizanci, trojke) iz gradskog budžeta isplaćeno oko 152 miliona dinara. Takođe, mesečno je dotirano prosečno 2140 zaposlenih trudnica, a u toku 2009. godine ukupno je izvršeno 23.555 uplata trudnicama do pune plate

Kada je krajem prošle godine proglašena pandemija novog virusa gripa, na udaru su se našle trudnice (pogotovo zaposlene), porodilje i deca. U opštoj panici koja je zavladovala, buduće majke uglavnom nisu imale dilemu da li da otvore bolovanje ili da nastave da rade, naročito ukoliko su na radnom mestu bile izložene kontaktima sa strankama ili decom. Trudne Beogradanke mogu da računaju na pomoć iz gradske kase još od februara prošle godine, kada je Grad Beograd počeo da isplaćuje razliku do pune plate zaposlenim trudnicama sa prijavljenom adresom na teritoriji Beograda. Pomoć majkama ustanovljena je Odlukom o dodatnim oblicima zaštite trudnica i porodilja na teritoriji Grada koju su odbornici Skupštine grada Beograda usvojili 11.

februara 2009, a nastavlja se i ove godine.

Mnoge buduće majke ranije nisu koristile bolovanje, čak i kad su lekari na tome insistirali, zato što im se nije isplaćivala puna plata već samo 65 odsto. Poslodavci su različito reagovali na trudnice u zavisnosti od uspešnosti i ugleda firme. Direktori pojedinih beogradskih firmi pokazivali su razumevanje prema trudnim kolegicama tako što su im davali punu platu bez obzira na bolovanje ili skraćeno radno vreme i ukazivali svaku moguću pažnju i poštovanje, donosili jagode i podmetali jastuke. Ipak, činjenica je da je isto toliko (ako ne i više) onih direktora koji su trudnoću podređenih kolegica komentarisali pitanjem: "Šta, opet si trudna?!" Postoje i one trudnice koje ne mogu sebi da priušte smanjena trudnička primanja, rade težak posao i prinuđene su da ga nastave bez obzira na preporuke lekara.

Učiteljica iz Beograda, Snežana V., otišla je po preporuci lekara na trudničko bolovanje u oktobru prošle godine. Mada joj je bilo teško da svoje đake-drugake, na koje se tek navikla, prepusti drugoj učiteljici, nije imala izbora. "Kada sam ostala u drugom stanju, bila sam istovremeno presrećna i tužna što, uslovno rečeno, 'ostavljam' svoje đake. Ali, nisam imala izbora zato što je grip AH1N1 već počeo da kruži i uveliko se govorilo o tome da su trudnice ugrožena kategorija. Pogotovo trudnice u kontaktu sa školskom decom, koja su takođe proglašena rizičnom grupom. Ovo mi je prva trudnoća, nisam smela da rizikujem." Ispostavilo se da je bila u pravu – mnoga deca iz njenog razreda su bila zaražena virusom, čiji su nam simptomi poznati.

DOTIRANO PREKO 2000 TRUDNICA MESEČNO:

Za vreme trudničkog bolovanja učiteljici Snežani (koja u aprilu očekuje prinovu) isplaćuje se puna plata. "Mnogo mi znači to što dobijam celu platu, koja u prosveti inače nije visoka. Svašta nam treba za bebu, od krevca do benjike. Moramo sve to da kupimo jer nam je ovo prvo dete." Snežana planira da se vrati na posao čim beba malo odraste, možda kad prohoda. O tome će, kaže ona, da razmišlja kad za to dođe vreme. "Znam da Grad daje jednokratnu pomoć posle porođaja i unapred sam zahvalna na tome. Ne znam kako meni i mom mužu uspeva da živimo od naših plata, a još kad dođe beba...", kaže Snežana.

Kategorija zaposlenih trudnica po gradskoj odluci

Adaptiran vrtić "Biser"

Na Vračaru je prošle nedelje otvoren vrtić "Biser" u kome su završeni radovi na adaptaciji i sanaciji. U ovoj kombinovanoj dečjoj ustanovi, veličine 1970 kvadratnih metara, sada će u mnogo boljim uslovima boraviti oko 280 mališana. Za radove je iz gradskog budžeta izdvojeno oko 40 miliona dinara.

Nakon rekonstrukcije ovog objekta i saniranja krova u "Mići i Aćimu", počinje sanacija još jednog vrtića na opštini Vračar. Vračar je specifična gradska opština i ovde je teško obezbediti lokaciju za izgradnju vrtića. "Sekretarijat raspolaže lokacijom površine 1100 kvadratnih metara koja je, nažalost, u ovom trenutku uzurpirana bespravno izgrađenim objektima, ali smo na putu da problem rešimo. Obezbedili smo još dva objekta i kada oni budu opremljeni, lista čekanja na Vračaru biće prošlost", rekla je Ljiljana Jovčić, gradska sekretarska za dečju zaštitu.

dobija dopunu do pune plate, budući da naknada za trudnoćko bolovanje od RZZO-a iznosi 65 odsto, a Grad dotira 35 odsto do pune plate. Ovaj oblik zaštite mogu da koriste zaposlene trudnice sa prebivalištem na teritoriji Beograda, bez obzira na sedište poslodavca. Za trudnice koje to ne znaju, ova transakcija se obavlja bez podnošenja zahteva, a podaci se preuzimaju od RZZO-a. Dakle, nema papirologije i čekanja u redovima, sve ide po automatizmu.

U 2009. godini mesečno je dotirano prosečno 2140 zaposlenih trudnica, a ukupno je u toku godine izvršeno 23.555 uplata trudnicama do pune plate (za sve koje je RZZO dostavio podatke), odnosno iznos od 362 miliona dinara. Na godišnjem nivou, ukupan broj trudnica koje su koristile ovu vrstu pomoći mnogo je veći, s obzirom na to da trudnički status ne traje večno i da uvek ima novih trudnica.

“Sportiš” ide dalje

Jedna od izuzetno popularnih i uspešno realizovanih redovnih školskih akcija u Beogradu je “Sportiš”, program masovnih takmičenja beogradskih školaraca. Prema rečima Ace Kovačevića, gradskog sekretara za sport i omladinu, u akciji “Sportiš” svake godine učestvuje preko 130.000 đaka, što govori u prilog tezi da deca vole sport i žele da se bave nekim oblikom aktivnosti. Ova manifestacija održaće se u 2010. godini, a sredstva za realizaciju koja iznose 25.500.000 dinara, obezbediće grad Beograd. “Sportiš” je podeljen u tri kategorije: program od školskog do opštinskog nivoa, program na gradskom nivou i ostali programi školskog sporta. U 2010. godini preko Sekretarijata za sport i omladinu, Grad će sufinansirati aktivnosti

beogradskih sportskih saveza u 55 sportova, a ukupan iznos pomoći biće preko 108 miliona dinara. Grad je preuzeo obavezu plaćanja termina za trening sportskim klubovima, a na listi pomoći naći će se i oni sportovi koji tek stiču popularnost – softbol i kioku šinkai. Iz sekretarijata poručuju da očekuju još bolje rezultata na takmičenjima nego prethodnih godina. Prema rečima Nemanje Radovića, ova očekivanja se posebno odnose na plivače i stoga je Sekretarijat odlučio da ove godine pomogne plivački sport plaćanjem 300 termina beogradskim plivačkim klubovima. Nemanja Radović je, na konferenciji za novinare u Sportskom društvu “Partizan”, rekao da će ove godine po 300 termina biti plaćeno plivačkim klubovima “Partizan” i “Beograd”

u SRC-u “Tašmajdan”, “Crvenoj zvezdi” na Starom DIF-u, “11. aprilu” i “Svim staru” u SRC-u “Pinku” i “Vračaru” u SRC-u “Vračar”. Glavni cilj saradnje Plivačkog saveza Beograda i Sekretarijata za sport i omladinu je omasovljenje plivačkog sporta, naročito u kategorijama pionira, kadeta i juniora, i uspostavljanje sistema takmičenja. O uspehu ovog sistema takmičenja svedoči i podatak da je prošle godine oboreno 29 nacionalnih rekorda u pojedinačnim kategorijama i sedam u štafetama, kao i da je Beograd imao 45 šampiona Srbije. Na prošlogodišnjim manifestacijama Trofeju Beograda, Memorijalu “Ante Labaša” i Mitingu mladih plivača na Vračaru učestvovalo je više od 900 takmičara, od kojih je 100 došlo iz inostranstva.

Posle perioda iščekivanja prinove za Snežanu i druge trudnice počinje onaj drugi, mnogo lepši. Beba je rođena. Prva pomoć za pelene stiže od Grada, ček u vrednosti pedeset hiljada dinara.

Na osnovu posebnog zahteva, porodilje koriste drugi vid pomoći iz gradskog budžeta: jednokratno novčano davanje za svako novorođeno dete, bez obzira na broj prethodno rođene dece. To je, prema informacijama iz Sekretarijata za socijalnu zaštitu, u 2009. godini iznosilo četrdeset hiljada dinara za svako rođeno dete, a bonus je u ovoj godini za deset hiljada dinara veći.

“Ovo pravo ostvaruju nezaposlene porodilje sa prebivalištem na teritoriji grada Beograda prijavljene do 11. februara 2009. godine. To pravo ostvaruju i interno raseljena lica (porodilje) sa Kosova i Metohije sa prijavljenim boravištem do istog dana u februaru. Zahtev se mora podneti u roku od tri meseca od rođenja deteta, a po dobijanju rešenja nezaposlena porodilja sa ličnom kartom i rešenjem u ruci može da podigne novac sa namensskog računa (koji se otvara na licu mesta) u bilo kojoj pošti ili Poštanskoj štedionici”, kaže Vladan Đukić, sekretar za socijalnu zaštitu. Za decu rođenu 2010. godine, gradonačelnik je rešenjem utvrdio iznos uvećan za 25 odsto za novorođenčad – pedeset hiljada dinara. S obzirom na krizu, predviđeno je da u 2010. godini pravo ostvari oko pet hiljada nezaposlenih porodilja, a za te namene izdvojena su sredstva u visini od 250 miliona dinara.

Prema podacima iz Sekretarijata za socijalnu zaštitu, do kraja 2009. godine podneto je 4009 zahteva za ostvarivanje prava na jednokratno novčano davanje nezaposlenim porodiljama, što znači da je za oko 3800 dece (blizanci, trojke) iz gradskog budžeta isplaćeno oko 152 miliona dinara.

NASELJE MALI ZBEG DOBIL KANALIZACIJU

U paliluskom naselju Mali Zbeg završena je izgradnja fekalnog kolektora sa kućnim priključcima, saopštila je Direkcija za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda. U okviru ovih radova opremljena je i kanalizaciona crpna stanica i izvršena zaštita Zrenjaninskog puta u dužini od 900 metara. Na kolektor dužine 4200 metara sada može da se priključi oko 170 domaćinstava. U naselju Mali Zbeg do sada nije postojala izgrađena primarna mreža, tako da su za odlaganje otpadnih voda domaćinstva koristila septičke jame. Izgradnjom primarnog kolektora stvoreni su tehnički uslovi za dalje opremanje zemljišta sekundarnom infrastrukturom i priključenje celog naselja na gradsku kanalizacionu mrežu. Direkcija za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda finansirala je radove iz svojih izvornih prihoda sa 407 miliona dinara.

DONACIJA ZA "DOKTOROVU KULU"

U prostorijama opštine Savski venac danas je potpisan ugovor o donaciji za "Doktorovu kulu" između opštine i firme "Tehnikom". Kao najstariji zdravstveni objekat u Srbiji ova kula biće pretvorena u stacionar za decu obolelu od kancera. Ugovorom se "Tehnikom" obaveza da će za ovaj humanitarni projekat uplatiti 200.000 dinara, kao i da će u toku radova na "Doktorovoj kuli", koji treba da počnu u junu, donirati još 300.000 dinara. Današnja donacija je zvanično i prva u ovoj akciji koju zajednički, uz opštinu Savski venac, organizuju i Republički fond za zdravstveno osiguranje, Fond PIO, Zavod za zaštitu spomenika kulture Beograda, a uz podršku gradonačelnika Dragana Đilasa i odgovarajućih gradskih institucija.

ČETVRTI FILMSKI FESTIVAL ZA SLEPE

Opština Stari grad odobrila je novčanu pomoć Udruženju slepih "Homer" za održavanje i pokrivanje troškova Festivala adaptirane svetske kinematografije namenjene slepicima. Ove godine, od 28. aprila do 1. maja, održaće se Festival adaptiranog filma, četvrti po redu. Na Festivalu će učestvovati predsednici organizacija slepih iz svih republika bivše SFRJ. Svakog meseca u Podgorici, Subotici i Užicu održavaju se projekcije filmova namenjenih slepicima, dok se u prostorijama Udruženja "Homer", u Gospodar Jovanovoj 21, filmovi puštaju svakog ponedeljka.

NA ADI VIŠE OD 18.000 KLIZAČA

Najveće besplatno klizalište u prestonici koje se, kao i prošle godine, nalazi na Adi Ciganliji, i dalje radi punom parom. Od početka godine, kada je ledena ploča na Adi zvanično otvorena, to klizalište posetilo je više od 18.000 ljubitelja ovog sporta. JP "Ada Ciganlija" najavljuje da će klizalište nastaviti da radi sve dok to vremenski uslovi budu dozvoljavali. Tokom čitavog dana, za sve koji žele da ovladaju veštinom klizanja, organizovana je besplatna škola klizanja (ne naplaćuje se ni najam klizaljki) koju vode obučeni instruktori ovog sporta. Pored klizališta, na Adi Ciganliji je nedavno otvoren prvi teren za igranje karlinga i karlinga u kolicima u Srbiji. Svi koji žele da se okušaju u karlingu mogu da prođu besplatnu osnovnu obuku, dok su prava sportska obuka i treninzi besplatni za decu i osobe sa invaliditetom (karling u kolicima). Treninge vodi pet trenera sa sertifikatima Svetske karling federacije, a na terenu se organizuju i mečevi, turniri i prvenstva.

DODATAK PRIREDILA: BILJANA VASIĆ

KAMEN TEMELJAC ZA NOVU AMERIČKU AMBASADU

Gradonačelnik Beograda Dragan Đilas, ministar životne sredine i prostornog planiranja Oliver Dulić i ambasadorica SAD u Beogradu Meri Vorlik položili su kamen temeljac nove američke ambasade na Dedinju. Izgradnja kompleksa ambasade počeće na proleće i biće završena 2012. godine, a vrednost projekta je oko 117 miliona dolara. Glavni izvođač radova je američka firma Framako internešenel. Kompleks sedam objekata površine 13.900 kvadratnih metara nalaziće se na zemljištu površine 40.468 kvadrata i u njemu će raditi oko 400 zaposlenih. Pored glavne, tropospratne zgrade sa kancelarijama, tu će biti i radiionice, tehnička zgrada, objekat za smeštaj marinaca i tri ulaza – glavni, konzularni i servisni. Sedam odvojenih zgrada spaćaje zelenilo, što će pokazati opredeljenost Vlade SAD ka zelenoj gradnji i njenoj održivosti. U objektima će biti izloženi radovi savremenih umetnika iz SAD, Srbije i Amerikanaca srpskog porekla, koje će otkupiti i pripremiti Stejt department kako bi naglasio diplomatske i kulturne veze između ove dve zemlje.

BEOGRADU POTREBNO PET HILJADA TAKSISTA

Beogradu će u naredne četiri godine biti dovoljno 5000 taksi vozila, piše u "Programu potreba za auto-taksi prevozom u gradu Beogradu od 2010. do 2014. godine". Procenjuje se da se tim brojem zadovoljavaju potrebe građana za auto-taksi prevozom. "U Beogradu trenutno radi oko 7500 taksista, a naš cilj je da na beogradskim ulicama ne bude više od 5000 taksi vozila. Zbog toga u registar više ne upisujemo nove taksiste, izuzev onih kojima je presudom Ustavnog suda dozvoljen upis. Reč je o licima koja su se do decembra 2005. godine nalazila na takozvanoj listi čekanja za upis u taksi registar. Ukupno ih ima 1600, od kojih je zahtev za upis do sada podnelo njih 850", rekao je Aleksandar Đukić, pomoćnik direktora Direkcije za javni prevoz. Preostalih 750 vozača steći će pravo da rade kao taksisti samo ukoliko podnesu zahtev Direkciji za javni prevoz. Očekuje se da posle toga broj taksista u Beogradu počne da opada zbog odlaska taksista u penziju i drugih vidova prestanka radnog odnosa.

PLATANI, ŠPRICER I KAVURMA

Građani se na sopstvenoj koži uče životu u kapitalizmu.

To jest, uče da je taj život neprestana borba za javni prostor i javni interes

Demokratija je stvar dosta zgodna da se njome zakiti rever, ali je nevolja u tome što je neki građani i građanke shvataju isuviše doslovno, pa bi hteli baš za sve da se pitaju i baš u sve da se mešaju. Našli pa zašli! Ako vam ova tvrdnja zvuči cinično, to je zato što ona i jeste baš takva. A što, opet, ne znači da ne može da bude tačna. Baš kao što ni to što je neretko tačna ne znači da ipak nije odvratna... Komplikovano? Ma, nije to ništa. Idemo po redu.

Primeru radi, nedavno je u Varšavskoj ulici, u centru bratskog grada Zagreba, sedamdesetak "marsovski" opremljenih policajaca u gluvu doba noći rasteralo grupicu od dvadesetak najupornijih građana – među kojima i nešto vedeta tamošnje "civilnodružbene" scene – koji su dežurali na mrtvoj straži odbrane javnog interesa, po njihovom mišljenju ugroženog ambicijama lokalnog tajkuna – bliskog gradonačelniku Bandiću i njegovoj *squadri* – da baš tamo gradi podzemne garaže i slična čuda. To je deo šire priče oko stavljanja gramzivih tajkunskih šapa na Cvjetni trg i njegovu okolinu, a koje Zagrepčani, s punim pravom, doživljavaju kao jedan od estetsko-sentimentalnih belega svog urbanog identiteta; možete mi verovati na reč da je tako: na tom sam trgu i oko njega doživio neke od najlepših trenutaka u životu. Enivej, oko te se mutne policijske akcije podiglo dosta prašine u hrvatskoj javnosti, evo se čak i novoizabrani predsednik Hrvatske Ivo Josipović osetio ponukanim očitovati glede navedenog incidenta, i to tako što je rekao da nikada ne bi slao policiju na mirne demonstrante u Varšavskoj.

Baš nekako u isto vreme, u Beogradu se nadiglo nešto prašine oko namere nadležnih službi da poseku nekoliko stotina stabala ogromnih, impozantnih platana na Bulevaru revolucije (navodno se to sad službeno zove Bulevar kralja Aleksandra, ili tako nekako, što bi sigurno silno razveselilo i ganulo gospođu koju je Rahela Ferari igrala u "Davitelju protiv davitelja", ali pošto je njoj doakao rođeni sin Perica, ostalo je samo da se tome razveseli Čedomir Antić), navodno zato što su stabla stara i bolesna. Međutim – šta? Pokrenuta je inicijativa, kojoj se već pridružilo na hiljade ljudi (da se ne lažemo: što iz stvarne potrebe, što iz pomodarstva ili pukog *aktivističkog larpurlartizma*, kako to već biva) da se seča platana spreči, a da se umesto toga – pazi rime – drvo po drvo leči... I ovde imamo uglavnom posla sa estetskom i emotivnom argumentacijom: platani su bitan deo identiteta Bulevara, njegov zaštitni znak, ljudi su proživeli živote pod senkom njihovih krošnji...

Vlast je ustuknula za časak, mada od namere ne odustaje, samo će malko "bolje da je obrazloži". How yes no: ko je izabrao da joj ne veruje u ovoj stvari, taj joj neće verovati do kraja. Bez obzira što je ogromna većina zainteresovanih bez ikakvih stručnih znanja o drveću, dočim s druge strane iza odluke o "drvocidu" stoje eksperti sa Šumarskog fakulteta... Šta hoću da kažem – da je gradska vlast u pravu, a da prosvetnici nisu? Ne, jer to zaista ne znam, niti bih o tome da sudim.

Ovde mi je mnogo zanimljivije nešto drugo.

Osim ekološke i emotivne dimenzije, ova priča ima i društveno-ekonomsku dimenziju – ili bar u to tvrdo veruju mnogi protivnici seče platana. Baš kao i u onom zagrebačkom slučaju, radi se o (doduše, za sada nevidljivom i nejasnom, ali pojavio se taj kada sve bude gotovo i za sve bude prekasno...) interesu tamo već nekog, ko zna kojeg i čijeg Krupnog Novca za Nešto (nekakav slobodan prostor, šta li) na atraktivnim lokacijama Bulevara, a čemu sada, između ostalog, smetaju i famozni platani, pa ih zato treba ukloniti. Mada, naravno, to ne može da se uradi tek tako, bez obrazloženja, nego pod nekim slatkorečivim izgovorom, po mogućnosti sa "stručnim pokrićem". A to bar nije problem: ta, nije li Pesnik odavno ustanovio da mnoge intelektualce "koji važno vrte palce" možeš da "kupiš za špricer i kavurmu"? Osim što je cena u međuvremenu pala, pa može i bez špricera.

Pa dobro, da li je sve to baš tako? Rekoh vam već: nemam pojma; otud se pa ja razumem u procenu zdravlja stabala?! Ali je više nego indikativno da u to čvrsto veruju i mnogi inače razumni, pristojni i pametni ljudi (dakle, ne nekakvi dežurni paranoici i zaveromani). I da s tim i takvim uverenjem treba računati i ubuduće, u bezbrojnim zamislivim srodnim situacijama. Setite se, uostalom, "slučaja Peti park", koji po svoj prilici takođe još nije dobio epilog.

Šta nam sve ovo govori? Rekao bih, jedno je van sumnje: građani se na sopstvenoj koži *uče životu u kapitalizmu*. To jest, uče da je taj život neka vrsta neprestane, danonoćne borbe za javni prostor i za javni interes, strukturalno neprestano ugrožen od parcijalnog interesa zvanog Profit; baš onako kako je život u socijalizmu uglavnom bio neprestana borba za individualne slobode, neprestano ugrožavane totalitarom, monopolističkom interpretacijom "javnog interesa", kako su ga već proizvoljno tumačili Ovlašćeni Žreci.

I šta je najzanimljivije (a bogme i najciničnije) od svega? Uh, valjda baš to što se taj rat za javni prostor ili već bilo kakav javni interes, pri tome, uopšte ne može stvarno i trajno dobiti; mogu se dobijati (ili gubiti) samo pojedinačne bitke. Naime, "dobiti rat" značilo bi jedino detronizovati kapitalizam kao takav, a biće da to nije baš na istorijskom dnevnom redu (mada većini nas kapitalizam izgleda to ružnije što smo dublje u njemu), iz razloga žalosnog izostanka suvisle i održive alternative; uostalom, kroz to smo jednom već prošli, pa smo dobili... šta? Pih, one Žrece iz gornje rečenice.

Ima li hepienda, ili barem naravoučenijsa? Nema. Istorija je, po svoj prilici, priča bez poente. Postoji samo jedno što je uvek dobro i časno raditi: to je borba protiv siledžijstva partikularnog interesa zakamufliiranog demagogijom bilo koje kurentne sorte. Nekada su je predstavljali kraljevi i popovi, posle njih drugovi komesari, a danas... Danas je, biće, ponajčešće predstavljaju skockani japi-tipičici sa neograničenim resursima za kupovinu kavurme.

“U mojoj biografiji nikada nije bilo incidenata, nikada krivično nisam gonjen, a ispadoh najveći siledžija.”

VELIMIR ILIĆ,
lider Nove Srbije
("Glas javnosti")

Ana Ivanović,

teniserka, govori o svom momku golferu i o sebi: "On je profesionalni sportista, pa se razumemo. Njegov sport je dosta različit, ali to je mentalna igra možda više nego u tenisu. Mnogo sam od njega naučila. Najpre da budem strpljiva, jer oni moraju da budu strpljivi, a to je nešto što meni fali dok sam na terenu. I kao što sam rekla, jesam perfekcionista i želim sve odmah, odjednom, i da sve bude savršeno. Naučila sam da za neke stvari treba vremena i treba malo strpljenja." ("Blic žena")

Vuk Jeremić,

ministar spoljnih poslova: "Sastanci, ručkovi ili večere u rezidencijama ambasadora možda su najvažniji deo diplomatskog posla u Unesku." ("B92")

Nenad Okanović,

"popularni glumac" iz serije "Selo gori...", veliki je gurman: "Probao sam larvu svilene bube. Prijatelj me je naterao, jer to je njihov specijalitet. Uz dužno poštovanje, moram da primetim da ne liči ni na šta. Jede se tako što se zagrije čaura i isisa taj bljutavi sadržaj. Osim ovog specijaliteta, domaćin mi je naručio još jedan, kandžu pileta. Sitno seckane kuvane kokošije nogice. Prilično su hrskave i nisu mi se dopale. Posle ovog iskustva odlučio sam da se vratim tradicionalnim srpskim jelima." ("Gloria")

Ivana Pavlović Peters,

pevačica grupe "Negativ", razlikuje se od momaka iz njenog benda koji tezgare sa narodnjacima: "Pre bih se bavila slikarstvom, radila bilo šta drugo, nego što bih pevala narodnjake. Nije da ne volim neke stare koje pevaju Cune ili Hanka, to mi nije problem, ali nikako ne bih mogla novokomponovane. To su pesme bez duše, sve su na isti kalup, samo se štancuju." ("Alo")

Siniša Kovačević,

dramski pisac i član DSS-a, o inicijativi Velimira Ilića da se Vojislav Koštunica kandiduje za predsednika Srbije i nasledi Tadića, o svom predsedniku kaže: "Koštunica je čovek koji je bio idealan predsednik. A šta to Koštunicu hendikepira da bude na čelu države? Možda poštenje ili obrazovanje ili činjenica da je jedan od retkih renesansnih intelektualaca u Srbiji?"

Koji kapitalni objekat preči Srbiji: "U Srbiji više ne postoji selo, kao etičko, ekonomsko, bezbednosno uporište. Uskoro ćemo svi biti Beograđani, naročito ako se napravi ovaj idiotski most koji treba Kinezi da grade. To je nož u srce srpskom prosperitetu, jer će još 800.000 ljudi doći u taj 'treći Beograd'. Odakle? Iz Tunguzije, Turkmenistana? Ne, doći će iz Srbije i opusteti srpska sela."

Šta je strašnije od svega: "Strašno je što moram da lamentiram da je za vreme Broza bilo bolje, ali danas, ako niste član Demokratske stranke, ne možete ni na premijeru da uđete." ("Arena")

Bogoljub Šiljaković,

Ministar vera na proslavi Dana državnosti Srbije u Orašcu: "Mi treba da smo narod među svetskim narodima, sa svojim likom, i obrazom, narod uzvišen, a ne ponižen." (Beta)

Goca Tržan,

pevačica, na pitanje šta misli Eurosongu, našem predstavniku i muzici, uopšte, kaže: "Evrovizija nije festival koji pratim, niti su to pesme koje me zanimaju. Moj ukus je jako nezgodan, jer uglavnom slušam stranu, malo tvrdu muziku. Retko ko bi razumeo to što ja volim i zato ne bih da o tome pričam. Slušam ja razne vrste muzike – od Silvine do Nirvane, a od domaće muzike ima dosta interesantnog – Marija Šerifović, Aleksandra Radović, Jelena Tomašević... To su super pevačice, ali to nije muzika koju puštam u kolima. Pa, vidiš na kakve koncerte idem. Metallica, Rammstein..."

Šta joj je rekao fotograf sa kojim je nedavno sarađivala: "Pozvao me je i pitao: 'Ženo, pa gde ti je celulit, ne mogu da verujem da si ti jedina žena na estradi koja nema celulit'... Eto, nije morao mnogo da pegla, ali u svakom slučaju neke stvari se peglaju, pa fotošop je toliko normalna stvar danas." ("Skandal")

Zoran Kesić,

veoma popularan TV voditelj otkriva svoje strahove: "Bojim se da posle smrti nema ništa. Najviše bih voleo da je ovaj život priprema za ono što će tek doći, pa makar to značilo da se utopim u okean duša. Ne plašim se smrti, ali se plašim da ona označava kraj. Volim da pričam sa pripadnicima različitih

verispovesti jer me zanima kako se oni osećaju i na koji način doživljavaju svoju veru. Nisam religiozan. Verujem u Boga, u nešto što je odlučilo da budem živ, jer mi slučajnost nije dovoljan argument. Kada razmišljam o nastanku, najlogičnije mi je objašnjenje da je sve počelo iz ništavila i zanima me kako je stvorena ta čestica iz koje je sve nastalo po teoriji Velikog praska." ("Story")

Zoran Kostić Cane,

"pevač i frontmen legendarnog rok benda Partibrejkers", priča o svojoj generaciji: "*Scarface* je film koji je pokvario moju generaciju. U SKC-u je bio letnji bioskop i ljudi su ga gledali po pet puta zaredom. Mnogi su prestali da budu pankeri i počeli da bivaju mladi gangsteri, da se lože i pričaju u replikama. Zamenili su kožne jakne havajkama. Preko njih je najava nekog okrutnog vremena već bila u toku. Plus droga koja je ušla. Ljudi su počeli da se otimaju, ne iz stvarne potrebe, nego iz besa. U stvari, već posle Titove smrti je izgubljena nevinost. Odmah su nastali frka, nestašice, problemi na Kosovu... Čoban je bio glavni hipnotizer. I dan-danas, kada slušaš njegove govore, u fazonu si: šta ovaj lupeta? On je ljudima bio izgovor za sve. Bili su hipnotisani njegovim likom. I ono malo što je slušalo šta priča nije smelo da prigovori. Sve je bilo podređeno socijalnom miru. Pokornost ljudi se kupovala za dve nedelje na moru. To vreme je imalo svoju šizoidu koju su svi morali da prate, bila je frka razlikovati se." ("Maxim")

Danilo Ikodinović,

direktor vaterpolo kluba Vojvodina i suprug pevačice Nataše Bekvalac, govori o njoj: "Nataša ne vodi računa o ljudima iz svoje bliže okoline. Njen svet je pun lažnih prijatelja, malo je onih koji je zaista vole. Ona to zna, ali i dalje priča ono što ne bi trebalo i šali se tamo gde ne bi smela, a ti jedva čekaju da nešto čuju i prenesu dalje. Iz čiste pakosti. Nataša je za mene najlepša, najzgodnija i najbolja žena na svetu."

Zašto supruga ne ide sa njim u Pariz kada ide na operacije: "Ne želim da je maltretiram, jer je zbog svega mnogo propatila. Iako bih voleo da bude pored mene, Pariz nije baš bezbedan grad. Ne mogu da ležim u bolnici i razmišljam kako li je ona stigla do hotela." ("Gloria")

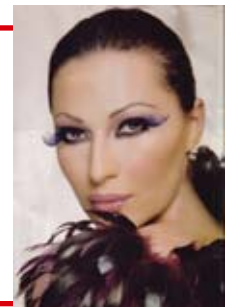

Vladimir Petrović,

nekada glumac, "koji se proslavio kao Boba – sin Žike Pavlovića u devet nastavaka legendarnog serijala 'Lude godine'", potpuno se povukao iz glume i danas se bavi marketingom, kaže: "Uloga Bobe mi je donela enormnu popularnost i slavu. Sećam se kad su mi u producentskoj kući pokazali jednu sobu koja je bila puna pisama za Rialdu i mene. Poštar, koji me zna odmalena, ređao je pisma po hodniku zgrade jer više nisu mogla da stanu u moje sanduče. Slava je imala i drugu stranu medalje – nisam mogao da upišem Fakultet dramskih umetnosti, što sam veoma želeo, jer tokom prve dve godine studija nije dozvoljeno da se snimaju filmovi." ("Press")

Svetlana Ražnatović,

"folk diva", otkriva svojim obožavaocima da sa svojim izabranikom ne razmenjuje materijalne vrednosti: "Ne, jer se ne opterećujemo poklonima. Naš odnos nije zasnovan ni na čemu materijalnom, niti će nam ikada za ljubav biti važne takve stvari. Lepa je pažnja te vrste, ali se naša veza ne bazira na tome." ("Story")

Dragana Mirković,

folk zvezda, nastanjena u Beču, prema pisanju štampe dobila je od supruga najnoviji model automobila "majbah", vredan pola miliona evra. Rezignirana tekstovima o svom imovinskom stanju, kaže šta je čini srećnom: "Dosta mi je priča u medijima o avionima, kamionima, dijamantima i briljantima. Iako to nije oteto, već je pošteno zarađeno, neprijatno mi je kada se u javnosti "razvlače" cifre koliko su ti pokloni plaćeni. Nije bitno ko šta vozi i koliku kuću ima. Najviše me čini srećnom kupovina papuča i čizmica, to su stvari za koje mi nije žao da dam mnogo novca" ("Press")

VREME

u štampanom izdanju
na ovoj stranici se nalazi reklama

STRASNA SEDMICA

Nelojalnom konkurentu vlasnik "Rada Neimara" uskratio nostrifikaciju

Bože blagi, šta se sve nije desilo za nedelju dana, pa neka bude i za dve! Ni biblijskih sedam plodnih i sedam sušnih godina nisu bile baš sve onako lepo razvrstane i nisu bile sve onako izrazite kao što su shodno faraonovom snu sa sedam debelih i sedam mršavih krava morale biti: neke od debelih godina i nisu bile baš toliko berićetne; u nekim pak godinama koje su knjižene kao mršave letina uopšte nije bila tako tanka, pojedine bismo godine iz jedne sedmoljetke mogli komotno zameniti godinama iz one druge, pa ipak, faraonov san i Josifovo tumačenje bili su obrazac u koji su stvarnost i istina imali da se uklope kako znaju i umeju. Prvih sedam godina bile su kao u bukvaru, jedni žito kose, drugi u isto vreme beru vinograd, dobro, kukuruza baš nije bilo, treći gologlavi seju proso, jer će narednih sedam godina biti suša i nerodica...

Tako je i za ovu priliku lepše sve naše sugrađane, našu braću u Hristu i naše što izabrane što imenovane predstavnike o čijem smo se jadu zabavili smestiti u jednu nedelju za koju već imamo ime: strasna sedmica. U crkvenom kalendaru ona znači bez sumnje nešto drugo, u novinarskom obuhvatiće evo šta: jedan šamar, dva bubotka na razmeđu plemenite veštine i prostodušnog hvatanja za gušu, pa sedam hiljada evra koji su potresli svet, ovaj naš, iste nedelje palo je i izricanje presude sekretarici i vozaču, kao da su Boni i Klajd, pa se glavni poverenik Svete matere za Svetu zemlju našao u nemilosti...

U Srbiji je neravnopravnost urođena. Novčana nagrada porodi-lji koja prva, po gregorijanskome doduše kalendaru, donese na svet bebu razvila je među pretendentkinjama takmičarski duh, u bitku za titulu uključili su se i ginekolozi te su neki porođaji do kojih bi došlo tek posle pola jedan obavljeni tačno u ponoć, carski rez je dušu dao da novi pripadnici čovečanstva stignu u željeni čas, te je darodavac pribegao amandmanu: u trku za novogodišnju nagradu ulaze samo bebe rođene bez carskog reza. Koliko neravnopravnosti tu imamo? Novorođenče koje tačno u ponoć i bez ikakve nameštaljke, neophodnim dakle carskim rezom, dođe na svet neće dobiti nagradu, a dobiće je beba koja je bez carskog reza rođena čitavih pet minuta docnije! Drugo, ili prvo, kad bi se novogodišnje bebe i dovele u ravnopravan položaj, šta ćemo sa decom prvorođenom po julijanskom kalendaru, da i ne pominjem porod u čijim će krštenicama biti upisani obični radni dani!

Neravnopravnost koja kači naše najmlađe obuhvata naravno i odrasle: kad ministar ošamari novinara on se izvini (mogao bi i novinar da se izvini: ministar ne prilepljuje šamare levo i desno tek tako nego je nečim bio potaknut), kad građanin udari

poslanika izvinjenju nema mesta, nasilnik odlazi u pritvor...

U neravnopravan položaj dovedosmo i Zoricu Tomić, ambasador-ku u Parizu, jer smo mislili da su kirije kao u Beogradu. Naspram koga je sve građanka Tomić diskriminisana? Pa naspram drugih državnih izaslanika o čijem onostranom životu ne znamo ništa! Gde nam je spisak rezidencija koje Srbija zakupljuje na svim meridijanima!? Koliko plaćaju druge države kojima isto ne cvetaju ruže? Dalje. I kad bi se nedvojbeno ispostavilo da je nužni smeštaj u Parizu skuplji od najskuplje rezidencije plaćene iz našeg budžeta, opet nije u redu da se protiv rekorderke, koja svog dometa nije možda bila ni svesna, u matici digne kuka i motika, jer je nemoguće da zakup bude istovetan u toliko različitim diplomatskim središtima – da nije najskuplja Zoricina rezidencija bila bi najskuplja neka druga! Kakva se još nepravda nanosi ambasador-ki? Mi zamišljamo kako lično Nj. ekselencija roze markerom zaokružuje samo oglase gde je kirija iznad pet hiljada evra, šta ako je neko iz MIP-a našao i najmio stan a gospođu Tomić stavio pred svršen čin! Zar neki funkcioner koga vidimo u audiju 8 (ne vidimo ga zbog zatamnjenih stakala, ali unutra je taj) luta po placovima i sajmovima da bi pokazao prstom na taj i taj auto, ili isto kao i ambasador-ka prigrli bez roptanja ono što mu je priroda dodelila?! Gde smo još naspram ambasador-ke ogrešili dušu? Od nje očekujemo nešto što većina od nas ruku na srce ne bi uradila – kad su joj pokazali vilu trebalo je da kaže: "Ljudi, ovo mora da je skupo kao đavo! Ili mi nađite nešto jeftinije, zabačenije, sa manje kvadrata i bez grejanja, ili ja odoh u Beograd!" U zakupljivanju vila za naše diplomate mi kao i ma koji drugi siromah dajemo sve od sebe da goste zadivimo baš onim što nam ne priliči, da, na radiju čujem glas Jovana Ćirilova, ne bi se, reče, izjašnjavao o toj kiriji, ljudi iz pozorišta su skromniji, dočim država hoće vazda nešto pomežno, docnije pročitam da je g. Ćirilov vršilac dužnosti nekog nacionalnog saveta za saradnju sa UNESCO, u kojem slučaju je imao pravo, dužnost i čast da kaže koju i o ceni. Zato se predsedniku Tadiću kao pravom starosti oteo uzdah: "Ljudi – skupo je". Slučaj je i samog predsednika doveo u neravnopravan položaj, jer je u pitanju njegova štitičnica: o državnom izdatku za nekoga koga nije lično on imenovao mogao bi g. predsednik, ravnopravno sa g. Ćirilovim, da izjavi: "Ja kao predsednik neću da se udubljujem u takve detalje".

Kod preduzimača Artemija najviše mi se sviđa što hram koji je izgradila nelojalna konkurencija nije hteo da osvešta, vlasnik "Rada Neimara" je nelojalnom konkurentu uskratio *nostrifikaciju*, zašto nelojalnom pa nelojalnom? Pa zato što se potonji bavi samo zidanjem, a sluga Božiji prima pomoć i za siročad, i za obnovu fresaka, i za otpor lažnoj državi Kosovu...

Kao i svake
godine, "Vreme"
vam i ovoga puta
predlaže deset
filmova koje na
predstojećem
FEST-u nikako
ne bi trebalo da
propustite

Pogled na program 39. FEST-a, koji će se od 19. do 28. februara održati u Sava centru, DKC-u i Kinoteci, u skladu sa svojim sloganom "Ohrabruje!" – zaista ohrabruje. U već ustaljenim programskim celinama ("Horizonti", "Evropa van Evrope", "Činjenice i slagalice", "FantAzija") biće prikazano ukupno 76 filmova, među kojima i nekoliko provereno odličnih ostvarenja, a sigurno neće izostati ni pozitivna iznenađenja manje poznatih autora, ali i pokoje razočaranje od strane prekaljenih majstora, poput Pitera Džeksona i Klinta Istvuda. Ono što pak ne ohrabruje jeste činjenica da će domaća igrana produkcija, za razliku od nekoliko prošlih sezona, na FEST-u imati predstavnika koliko i Gana na Zimskoj olimpijadi – jednog. Niskobudžetni diplomski rad *Flešbek*, mladog autora Aleksandra Jankovića, sve je sa čime izlazimo na našu najveću filmsku smotru. Istina, kvantitet poslednjih godina nije izrodio baš neki kvalitet, ali ako još i njega izgubimo, onda nam zaista neće ostati ništa. No, FEST je prilika da bar na nedelju dana zaboravimo na domaće "celuloidne" i sve druge muke i posvetimo se uživanju u ovom velikom prazniku sedme umetnosti. Kao i svake godine, "Vreme" vam predstavlja listu deset filmova koje na predstojećem FEST-u nikako ne bi trebalo da propustite:

MORFIJUM

> Režija: Aleksej Balabanov

> Uloge: Leonid Bičevin, Ingeborga Dapkunajte, Sergej Garmaš, Andrej Panin, Katarina Radivojević

Dve godine nakon što nas je obradovao filmom *Kargo 200*, najintrigantniji ruski autor današnjice donosi nam još jedan (i još bolji) mizantropski presek ruske *unutrašnjosti* u vreme nekog značajnog istorijskog sukoba. Socrealističko sivilo osamdesetih iz *Karga* zamenili su prelepi, snežni, gotovo bajkoviti predeli carske države, ali je život u

njima ništa manje depresivan, a lokalni stanovnici, odavno već utopljeni u sveopšte beznade, ništa manje sebični, primitivni i zli. Komunistička revolucija je u *Morfijumu*, baš kao i avganistanski rat u *Kargu*, u drugom planu, više kao nuspojava opšteg stanja u društvu, nego kao značajan faktor u samoj radnji. Fokus priče je na mladom doktoru Poljakovu, koji dolazi u neimenovanu zabiti da bi lečio ljude i pomagao im, ali u pomenutom okruženju, pre svega, mora da pomogne samom sebi. Pokušavajući da pronađe spas od nadolazećeg ludila, mladi lekar se opredeljuje za put koji Balabanov do kraja filma pokušava da nam opravda kao zapravo jedini mogući. *Morfijum* je u isto vreme i smešan i tužan, i veseo i mračan, i dinamičan i melanholičan. Konačno, ako se o tome već niste informisali iz domaćih tabloida, malu, ali dosta upečatljivu ulogu u filmu tumači i naša Katarina Radivojević.

KAKO SMO PREŽIVELI RAT

> Režija: Tod Solonc
> Uloge: Kiran Hajnds, Širli Henderson, Alison Džejni, Šarlota Rempling, Ali Šidi, Majkl Kenet Vilijams

Najznačajniji izdanak (uz Džona Dala) američke tzv. nezavisne produkcije devedesetih, nakon petogodišnje apstinencije, vraća se likovima i tematici, u kojoj se najbolje snalazi. Film *Kako smo preživeli rat* zapravo je direktan nastavak njegovog najuspešnijeg filma *Sreća* (samo sa promenjenom glumačkom postavom).

Bizarno-komični prikaz običnih ljudi, koji se suočavaju sa sopstvenim izopačenostima, seksualnim perverzijama, frustracijama, depresijom, ali pre svega osećajem tuge i usamljenosti, Solonc ovoga puta pojačava otvaranjem pitanja praštanja i pokajanja. Obilje genijalnih dijaloga i presmešnih situacija ne izostaje, kao ni onaj osećaj gleda

očeve nesigurnosti na samom kraju – da li smo se smejali likovima na platnu ili *sa njima*, ko su zapravo oni, a ko mi, i zašto smo se uopšte smejali? I, da ne bune zabune, rat iz naslova ne odnosi se ni na kakav konkretan oružani sukob, već više služi kao metafora za konstantno stanje ljudske duše i čovečanstva uopšte.

OZBILJAN ČOVEK

> Režija: Itan i Džozel Koen
> Uloge: Majkl Stalburg, Ričar Kajnd, Fred Melamed, Sari Lenik

Nakon izleta u dve krajnosti – *Spaliti nakon čitanja* i *Nema zemlje za starce*, iz porodične manufakture Koenovih stiže nam *Ozbiljan čovek* sa ozbiljnim potencijalom da se približi njihovim najboljim ostvarenjima – *Veliki Lebovski*, *Čovek koji nije bio tamo* ili *Fargo*. Film je smešten u sterilno-konzervativnu atmosferu američkog predgrađa pedesetih, konkretnije među njen jevrejski deo. *Ozbiljan čovek* iz naslova je Leri Gotnik, profesor fizike, koji se savršeno snalazi u beskrajnim mate-

matičkim formulama, ali mnogo slabije izlazi na kraj sa nepoznatima u sopstvenom životu. Žena ga ostavlja, jer se zaljubila u njegovog

najboljeg druga, deca ga ne poštuju, studenti ga u isto vreme i podmićuju i ucenjuju, prve komšije su mu militantni konzervativci sa jedne strane, te bogata i pohotna raspuštenica s druge. I, ma koliko on to želeo, niko ga ne shvata za ozbiljno, a on sam nema pojma gde je to pogrešio da su stvari tako brutalno izmakle kontroli. Od sve muke, za pomoć se obraća rabinima, što otvara otkačeno zanimljiv i duhovit, u najboljem smislu te reči – koenovski razvoj događaja sve do samog, podjedanko upečatljivog, kraja.

AKVARIJUM

> Režija: Andrea Arnold
> Uloge: Ketij Džarvis, Majkl Fasbender, Kirston Varing, Rebeka Grifit, Hari Tredavej

Drugo celovečernje ostvarenje "ženskog Kena Louča", kako Arnoldovu nazivaju pre svega zbog tretiranja likova sa društveno-socijalne margine, tematski se nadovezuje na njen višestruko nagrađivan kratkometražni film *Wasp*, samo što je sada centar pažnje pomeren sa nesrećne, siromašne i >>

samohrane majke na njenu stariju kćerku. Petnaestogodišnja Mia se oseća napuštenom, gotovo odbačenom od strane majke, usamljena je i ne snalazi se među vršnjacima i vršnjakinjama, a sve što sanja je da postane profesionalna plesačica. Njene infantilne fantazije surovo se razbijaju u dodiru (i bukvalnom) sa majčinim novim ljubavnikom Konorom. Iz njihovog pomalo mučnog odnosa Mia može da se izvuče samo putem preranog odrastanja ili će zauvek da ostane nesigurna, nesrećna i nezrela devojčica. Kroz čitav film, Arnoldova nas vodi na surovo realan, ali hrabar i beskrupulozan način, koji joj je i doneo nagradu za režiju na prošlogodišnjem kanskom festivalu.

TRAŽEĆI ERIKA

- > Režija: Ken Louč
- > Uloge: Erik Kantona, Stiv Ivets, Džon Hemšo, Stefani Bišop

Posle ženskog, ne bi bilo zgoreg pogledati i novi film *muškog* Kena Louča. Ovoga puta dodatni razlog je što se zaplet vrti oko misteriozne pojave nikog drugog do fudbalske legende – Erika Kantone. Glavni junak Erik Bišop tipičan je "loučovski" junak – siromašni poštari, slomljeni čovek sa dva propala

braka iza sebe, kćerkom koju ne viđa i malo ljudi koji ga poštuju. Jedino zadovoljstvo predstavlja mu gledanje fudbala sa kolegama i prisećanje na zlatnu istoriju Mančester junajteda. Ali, sve se menja kada mu u život (kao duh, halucinacija ili već tako nešto) dolazi legendarni Kantona. Iako ga arogantni Francuz u početku nervira svojim bizarnim savetima i metaforama, i to uglavnom na francuskom, što izaziva niz komičnih situacija, njihovo prijateljstvo pomaže Eriku da povrati veru u sebe i kontrolu nad sopstvenim životom, a film podvlači duhovitom optimističkom notom.

LIBAN

- > Režija: Samuel Maoz
- > Uloga: Joav Donat, Itaj Tiran, Ošri Koen, Mihael Mošonov, Zohar Straus

Na ovogodišnjem FEST-u, izraelska kinematografija zastupljena je sa tri filma u okviru posebnog programa "Zimske pomorandže", a najveću pažnju privlači osvajač Zlatnog lava u Veneciji – ratna drama

Liban, reditelja Samuela Maoza. U pitanju je još jedan izraelski film u poslednjih nekoliko godina koji se bavi preispitivanjem militarističke politike ove države, ali i suočavanjem sa zločinima počinjenim tokom višedecenijskih ratova sa okolnim državama. Kompletna radnja filma odvija se u tenku, u kome četiri mlada vojnika na zadatku spasavanja grupe padobranaca zalutaju duboko u neprijateljsku teritoriju. Sve što vidimo van tenka jesu prizori smrti i stradanja (kroz njihov teleskop), što dodatno pojačava osećaj klaustrofobije, kakav nismo imali priliku da osetimo još od kultnog filma *Das Boot* Volfganga Petersena. *Liban* možda i nije na narativnom nivou prošlogodišnjeg animirano-dokumentarnog ostvarenja *Valcer sa Bašmirom*, ali ostavlja dovoljno snažan utisak, pogotovo ovde, gde su teme suočavanja sa ratnim zločinima i strahotama, nažalost, i dalje veoma aktuelne.

ZATVORENO OSTRVO

- > Režija: Martin Skorseze
- > Uloge: Leonardo di Kaprio, Mark Rafalo, Ben Kingsli, Maks fon Sidou

Nakon što je sa leđa skinuo breme oskara, Skorseze je rešio da nas obraduje svojim možda i najboljim ostvarenjem u poslednje dve decenije. *Zatvoreno ostrvo* ima sve elemente savršenog trilera – klaustrofobičnu atmosferu psihijatrijske bolnice na malom ostrvu nalik na Alkatraz, glavnog junaka opterećenog prošlošću (ženina smrt i prizori koje

je video tokom oslobođenja logora Dahau), višeslojni zaplet i sumnju da se iza nestanka pacijentkinje krije zavera širih razmera, partnera kome u jednom trenutku više ne

može da veruje i odličnu glumačku ekipu, u kojoj se, pored Leonarda di Kaprija, ističu Ben Kingsli i Mak fon Sidou. Pažnja ne popušta ni za sekund, a film je toliko napet i uzbudljiv da vam neće smetati čak i ako razrešite misteriju pre samog kraja. Na sve to, Skorseze u *Zatvorenom ostrvu* otvara i neka etička i moralna pitanja, kojima se bavi taman onoliko koliko je potrebno da dobar tri-ler učini vrhunskim.

ANTIHRIST

- > Režija: Lars fon Trir
- > Uloge: Vilijam Defo, Šarlota Gensbur

Antihrist možda ne spada u najbolje Fon Trirove filmove, uz to definitivno ostavlja utisak preterane arogancije i samodovoljnosti (a kako drugačije od nadobudnog Danca?), ali je jednostavno previše intrigantan i upečatljiv da biste ga tek tako preskočili. Film počinje potresnom scenom u kojoj roditelji strasno vode ljubav dok im dete izlazi iz kreveta i ispada kroz prozor. Ono što sledi je nji-

hov beg od stvarnosti u izolovanu planinsku kućicu, gde u naletima ljubavi, mržnje, strasti i nasilja, pokušavaju da se izbore sa osećanjima izgubljenosti, bola i krivice. Njihov odnos i razgovori polako se pretvaraju u eksperimentalnu studiju suštine ženskog bića, koja će vam se u pojedinim trenucima možda učiniti dosadnom, pa čak i banalnom, ali po izlasku iz sale sigurno nećete propustiti priliku da na zadatu temu dobro prodiskutujete. Kasting Vilijama Defoa, naravno, direktno je povezan sa njegovom ulogom u *Poslednjem Hristovom iskušenju*, a da li je i sad u metaforičkoj ulozi božjeg sina ili njegove suprotnosti, moraćete ipak sami da prosudite.

PROROK

- > Režija: Žak Odijar
- > Uloge: Tahar Rahim, Nils Arestrup, Adel Benšerif, Reda Kateb, Hičem Jakubi

Dobar zatvorski film uvek vredi da se pogleda, a pogotovo kada je još nagrađen glavnom nagradom žirija u Kanu. Ukratko, *Prorok* je priča o 19-godišnjem napuštenom i nepismenom Korzikancu arapskog porekla, koji

biva osuđen na šest godina robije. Po dolasku u zatvor, Malik počinje da "radi" za vođu jedne od zatvorskih bandi – Cezara, a prvi zadatak mu je da likvidira gazdinog rivala. Nakon toga, on ubrzano napreduje na lestvici moćnika, ali paralelno odlučuje da nauči da čita i piše, verujući u moto svog cimera: "Glavna ideja je da iz zatvora izađeš malo pametniji." I upravo mu inteligencija i mogućnost

prilagođavanja predstavljaju glavno oružje u uslovima preživljavanja i opstanka. Dodatni kvalitet *Proroka* svakako je i odličan prikaz rasnih, kulturo-

loških i verskih razlika i tenzija u današnjoj Francuskoj, ali i dobrom delu Evrope.

CENTAR ZA PRANJE FILMOVA

> Režija: Srđan Knežević
> Dokumentarni

Iako u igranom delu programa imamo samo jedan film, svog predstavnika ima i naša, u poslednje vreme kvalitativno daleko dominantnija, dokumentarna produkcija. U pitanju je ostvarenje *Centar za pranje filмова* Srđana Kneževića, koji je nekako stidljivo najavljen u programu festivala, a bavi se upravo funkcionisanjem filmske industrije u Srbiji u poslednjih desetak godina. Mada se o mešetarenjima u našim filmskim insti-

tucijama, nameštenim konkursima i novcu iz državnog budžeta koji umesto za razvoj filma završava po raznoraznim džepovima, već godinama naširoko raspreda po kafanama i blogovima, niko se zapravo tom temom do sad nije ozbiljno bavio. Stoga Kneževićev film, ako ni zbog čega drugog, samom tom činjenicom zaslužuje da se pogleda. A nadamo se i da nas na još nekom planu pozitivno iznenadi, a možda i – ohrabri. ×

MARKO POPOVIĆ

XI GITAR ART FESTIVAL; AIR, Z. MANOJLOVIĆ, PAKO DE LUSIJA

De Lusijina masovna, stabilna publika, razgrabila je ulaznice i neskriveno uživala, a ovog puta oduševljenje u krcatoj sali Sava centra izazvao je spektakularni igrač Faruko. Flamenko je, ne zaboravimo, u osnovi plesna muzika

NAJDUŽE najavljivani događaj XI GAF-a svakako je prvo gostovanje francuskog dueta Air u Beogradu, pod kupolom džinovske Arene gde je prošle godine starački program doajena Morikonea ipak upleo neke gitaroške žice, makar "da se kaže". Air, međutim, s tim instrumentom imaju veze jedva nešto više nego Andrija Air Ojdanić – poimenično Nikolas Godin u nekim tačkama umesto matične bas gitare uzme da se prati na akustičnoj. No, GAF bar nema predrasuda prema bilo kojoj vrsti muzike, a primenjena elektronika Aira u stopu sledi onu (arhaično-analognu) našeg nedavnog gosta Ž. M. Žara, i za uzorima ne srlja dalje od ranog Pink Floyda (za-ključno s *The Dark Side...*). Pop potencijal, zna se, najbolje počiva na pitkim melodijama i toga su Air za petnaestak godina karijere nakupili dovoljno i za hit singlove, dok su kulturni status gradili muzikom za filmove Sofije Kopole, neobičnim saradnjama/čitanjima ital-pisca Alesandra Barika, art-instalacijama i pažljivim video-radovima. No kao da sve to nije dovoljno, GAF je pred njihov nastup počeo da dodaje podršku/zagrevanje: beogradski bend u usponu Svi na pod, pa privlačnu holandsku pevačicu Jane Šra, a najavljivana je i sveža britanska atrakcija Džordži Pringl.

DRŽANJE ZA VAZDUH: Vejavica nije sprečila preko 5000 uglavnom mladih posetilaca, s ulaznicama po ceni od dve do tri hiljade dinara, da se okupe i pristojno provedu. Jane uspešno predvodi sastav Room 11, ovde zapamćen po gostovanju 2008, a dok joj matična postava pauzira ona je pokrenula drugu ekipu

– Janne Janne – s kojom dopadljivo izvodi i prearanžirane numere Room 11. Donekle kabaretska mešavina stilova/uticaja dovoljno je zabavila prisutne, a onda smo prešli u "zvučne pejzaže" lagano zamazane romantizmom i psihodelijom. Već mesecima na promotivnoj turneji albuma *Love 2*, Air su nam se predstavili uz bubnjara koji je uglavnom pojačavao utisak ritam-mašine, dok su se projekcije velikog formata pretežno trošile na njihove likove i jednostavne grafike. Poetizovani Kraftwerk, možda, s dosta starih efekata među kojima je dominirao vokoder, obilat za glas klavijaturiste Žan-Benoa Dankela. Air su se, više instrumentalima, protegli od svog valjda najuspešnijeg ostvarenja *Moon Safari* ('98), kroz hitove kao *Kelly Watch The Stars* i *People In The City*, i odzviždanu *Alpha Beta Gaga*, pre koje je Godin duhovito pozvao da pevamo s njim ako znamo njihov maternji jezik. Bis počinje *Sexy Boy*, naravno. Prošli put kad sam zapravo slušao tehno/elektro-pop, ozbiljno i pametno na čelu su mu bili OMD/Orchestral Manoeuvres in the Dark, britanski tandem bas/klavijature. Već gotovo tri decenije nisu nadmašeni u tom svedenom izrazu.

GITARE & GATARE: Pravo niotkuda, tačnije s rada u Alemanji, na GAF-u se pojavio i jedan od ne(o)suđenih gitarskih heroja YU-roka, Zlatko Manojlović. Umesto da GAF iskoristi kao jedinstvenu priliku za demonstriranje svoje sviračke svestranosti, ali i zrelosti, još uvek (r. '51) markantna scenska pojava Z. Manojlović ostao je u skućenim gastarbajterskim okvirima zasenjivanja-rod-bine-u-starom-kraju. Gosti >>

su mu bili naše gore list Todor Todorović (u Nemačkoj vođa dugovečnih Blues Company), i bubnjar Dragoljub Đuričić. U sali Doma sindikata solidno popunjenoj – tipično – radiobeogradskom publikom, odvijao se estradni presek četrdesetak godina Manojlovićevog profesionalnog muziciranja, uz neizbežne najave “...koju sam tamo prodao u 800.000 primera-ka” i “...rado sviram i druge dobre kompozitore”. Nije bilo noćne ni moćne buke, nego umilnih instrumentala i mnogo samoushićujućih solaža, osrednjeg pratećeg benda, gudačke sekcije, gitara gotovo kao na ekspou, mehanicističkih bluzeva, autorski otužnih pokušaja u raznim stilovima, par hitova... A delovi u kojima su se zvezdi večeri na bini pridružili supruga i takođe brzoprsti sin Todor priliče možda *Sunčanim skalama*. Nadam se da je GAF ovim programom debelo zaradio, a pri tom ne mislim na ulaznice (1400-1900 dinara) nego na izvesnu kotizaciju.

Posle starinskih scenskih efekata za nategnuti bis, kad je deo posetilaca efikasno otišao a drugi još stajao u dvorani, Z. M. je pustio svoj karakteristični visoki rasparani vokal, a mi se setili da su Džimi i Dženis (pa i siroti Geršvin) umrli uzalud. Ako ne znate šta znači u ono vreme čest termin ego-trip, srpski prevod mu je – Zlatko Manojlović.

KANO GIBRALTAR: Najveći živi flamenko-gitarista i čest gost Beograda još od kraja sedamdesetih, Pako de Lusija (r. '47), je, kao i na prethodnih nekoliko turneja, privrženiji kulturno-umetničko-društvenom tumačenju flamenka, bližem izvornom, a daljem od postavke zvezda/solista + prateći svirači. Iako bih ga radije slušao kao nekad, komorno i akustično, samo uz podršku dvojice gitarista, odličan je i s postavom ak. gitara/bas gitara/udaljaljke/dva pevača/plešač i klavijaturista. Potonji beše diskretan s dir-kama kako sam se nadao, ali mu je dopuštena preterana količina i dužina deonica na hromatskoj usnoj harmonici, tj. elektronskom simulatoru iste, gotovo kao da sparinguje nesumnjivo besprekornom i inventivnom vođi. De Lusijina masovna, stabilna publika razgrabila je ulaznice (1800-3600 dinara) i neskriveno uživala, a ovog puta oduševljenje u krcatoj sali Sava centra (oko 3500 posetilaca) izazvao je spektakularni igrač Faruko (Farruco). Flamenko je, ne zaboravimo, u osnovi plesna muzika.

Rasviravanje ka kraju koncerta otkrilo je izvesnu neuigranost, pre oklevanje muzičara, ali Pako ostaje ogroman i neoboriv kao Gibraltar pod kojim je rođen u Alhesirasu, u španskoj pokrajini Kadiz.

INTERVIU: STAFAN VALDEMAR HOLM, REDITELJ

Poruka iz boce

“Društvo koje se ponekad ne povinuje dionizijskim principima je izuzetno opasno. Isto je tako i u našim životima. Naravno, podrazumeva se da je balans između principa reda i principa razuzdanosti neophodan... Grčko društvo je raspravljalo kakvi ljudi treba da budu, pa su među mnogim stvarima o kojima su pričali, pričali i o balansu između rakije i rada”

GOST NARODNOG POZORIŠTA je Stefan Valdemar Holm, švedski pozorišni reditelj, koji je, osim u matičnoj zemlji, režirao mnoge predstave i opere u Berlinu, Beču i Madridu, a njegove predstave su gostovale na scenama većine evropskih pozorišta. Takođe, bio je dugogodišnji direktor Kraljevskog dramskog pozorišta u Stokholmu, Dramatena, a uskoro će postati direktor Šaušpilhausa u Diseldorfu. Beograd je do sada video tri Holmove režije iz Dramatena: *Igru vatre* Augusta Strindberga, *Makbeta* i *Hamleta* Vilijema Šekspira. Njegov dramski tekst *Ptiče ili Pravda za Zigfrida* u režiji Anje Suše, igra se na Sceni “Raša Plaović”. Od

19. februara, Holmov evropski renome će biti dostupan proveriti i u Euripidovoj predstavi *Bahantkinje*, koju režira za Narodno pozorište.

“VREME”: Zašto *Bahantkinje*? Zna se da vam je Kokan Mladenović, nekadašnji direktor Drame Narodnog pozorišta, predložio ovu Euripidovu dramu zato što je upravo tada dobio njen prevod Aleksandra Gatalice, ali šta je bio razlog da prihvatite predlog? Uobičajen razlog za postavljanje klasičnog teksta pred savremenog Beograđanina je tema, najčešće politička, aktuelna i u današnjem vremenu, u *Bahantkinjama*, međutim, nema politike...

×
DRAGAN KREMER

ALEKSANDAR ANĐIĆ

bi napravili kao deo Dionisovog kulta. U *Bahantkinjama* me fascinira što je to predstava o osnovama pozorišta. Druga je *Hamlet*. U njoj je objašnjeno da nam je pozorište potrebno da ispriča priču. *Hamlet*, dok umire, kaže Horaciju koji hoće da se ubije: nemoj, ti moraš da živiš, da ispričaš moju priču. Da se Horacio ubio, *Hamlet* ne bi postojao. To znači da nam je pozorište potrebno da ispriča priču.

O čemu pričaju vaše *Bahantkinje*?

Dionis je bog iracionalnog, bog noći, halucinacija, bog ženskog aspekta života. Pentej je njegova suprotnost, on insistira na društvenim konvencijama. Po Euripidu, Dionis učini da žene Tebe "otkače" na planini. I to je divno. Mi svi moramo ponekad da poludimo, ne možemo stalno da budemo racionalni, društvo ne može da počiva samo na redu i zakonu. Društvo koje se ponekad ne povinuje dionizijskim principima je izuzetno opasno. Isto je tako i u našim životima. Naravno, podrazumeva se da je balans između principa reda i principa razuzdanosti neophodan. Ja, na primer, ovde u Beogradu, pokušavam da nađem balans između raki je i posla! Inače, o ovakvoj vrsti balansa raspravljali su i u staroj Atini – tako je ova tema i dospela do Euripida. Demokratija i pozorište su počeli istovremeno, što je interesantna slučajnost. Grčko društvo je raspravljalo kakvi ljudi treba da budu, pa su među mnogim stvarima o kojima su pričali, pričali i o balansu između raki je i rada.

Da li će publika morati da dođe na *Bahantkinje* sa predznanjem o grčkoj mitologiji i grčkom društvenom uređenju?

Dosta smo diskutovali o tome, jer ja ne znam koliko ovde ljudi poznaju staru Grčku. U Švedskoj, na primer, uglavnom ne bi imali pojma ni o čemu iz ovog teksta. Odlučio sam da odstranim malo mitologije kako bi se koncentrisao na osnovu drame, zato što hoću da komuniciram sa današnjom publikom, a i da ih zabavim. U predstavu sam ubacio i nešto pop muzike! Šalim se, naravno, ali pravi razlog prisutnosti pop muzike u antičkoj drami je Dionis. Dionis je moderan kvalitet u Atini, on je, rečeno današnjim jezikom, *sex, drugs and rock'n'roll*. Jednostavno, preveo sam neke osnovne tadašnje principe na moderan život kako bih komunicirao sa publikom. U pozorištu želim da budem iznenađen i zabavljen. To sam pokušavao da ostvarim i na probama.

Čulo se da je vaš rad s glumcima neuobičajen, da ste tražili da na prvu probu dođu s

naučnim tekstom, da ste već na kraju prve nedelje postavili predstavu što je njima omogućilo da, sagledavanjem celine, bolje odrede svoje likove...

Nastojim da uvek radim drugačije kako bi mi bilo zanimljivo. Potpuno sam sebičan, i ne želim da mi na probama bude dosadno, da zaspim. Režirao sam Vagnerov *Prsten Nibelunga*, to je predstava od 17 sati. Poslednji deo traje pet sati i 40 minuta, i ako to treba da uradite za šest nedelja, logično je da sve mora da bude pripremljeno unapred. Kad završite tu fazu, a to je 17.000 stranica, posle toga je sve lako. U *Bahantkinjama*, odlučio sam da glumce upoznam sa celinom kako bi svako mogao da stekne osećaj strukture, pa smo tek onda gradili nivo po nivo. Glumci su rekli da je to veoma čista i čvrsta struktura sa velikom i fantastičnom slobodom unutar nje. Hteo sam da se glumci u predstavi osećaju sigurno, ali slobodno. Hteo sam da tu slobodu iskažu. Pokušavao sam da im tu ideju približim scenom iz filma *Egzorcist* kad ono stvorenje u vama počne da priča kroz vas. Pominjao sam im i reči velikog i važnog nemačkog pisca Hajnera Milera, koji je, kada je pripremao Šekspira rekao: "Šekspir je transfuzija krvi." Ja sam hteo da ova antička drama uđe glumcima u krv, pa da ih odatle pokrene. Glumci su centar predstave, moraju da je razumeju i da se osećaju dobro u njenoj priči – moj posao je da im to omogućim. Mnogi glumci su mi govorili da im je čudno što ne vičem na njih. Morao sam da im objašnjavam da meni ne treba bič, moj bič je ono što ih zamolim da urade. Eto, to je moj koncept u radu s glumcima.

Šta biste predložili Narodnom pozorištu, kako da poboljša svoje predstave i organizaciju?

Mislim da Beograd ima veliku pozorišnu tradiciju, i da je poznat po tome a, naravno, i zbog Bitefa. Radite interesantne stvari, imate odlične glumce i reditelje, i ne morate ništa u vezi sa tim da preduzimate. Ali, pozorišta, pa znači i Narodno, mogla bi da budu modernije organizovana. Pomenuću samo jedan detalj: finansije se prekasno uplate na račun pozorišta. Ne može tako da se planira repertoar. Eto, to bi moglo da se promeni, ali umetnički nivo je na visokom nivou. Mi to nemamo, nemamo pozorište. To je problem i u Americi: imaju novac, ali i manjak srca. Kod vas je obrnuto, vi imate srca.

STAFAN VALDEMAR HOLM: Mislim da su *Bahantkinje* jedna od najboljih antičkih drama. Počeo sam da se bavim pozorištem zbog grčke drame, ali je sada prvi put režiram, što me, pretpostavljate, veoma uzbuđuje. U *Bahantkinjama* nema politike, s tim što u ovoj postavci želim da govorim i o njoj, ali na poseban način. Za mene, kao reditelja iz inostranstva, politički sadržaj u ovoj predstavi je kao poruka u boci: onaj ko je nađe u okeanu, protumačiće je na svoj način. Prilikom gostovanja *Dramatena s Makbetom*, ljudi su u njoj videli konotacije o Slobodanu Miloševiću i Mirjani Marković. Ja sam, naravno, u Stokholmu režirao *Makbeta*, a ne Slobu i Miru. Bilo bi izuzetno naivno s moje strane da sam pokušao da u *Bahantkinje* ubacim neki sadržaj iz vaše političke situacije i da tako osavremenim komad. Mislim da je to prilično dosadno. Ja jesam *zoon politikon*, ali ne želim da to budem u Srbiji – veoma je zbunjujuće. Istovremeno, *Bahantkinje* su i predstava o pozorištu. Da Dionis nije pobedio Penteja, kralja Tebe koji u Dionisu nije prepoznao božanstvo, mi danas ne bismo imali pozorište zato što ga Atinjani ne

NOVE PTICE N

Porudžbine aviona u svetu strmoglavo padaju, ali procenjuje se da će kineski avio-prevoznici potrošiti preko 400 milijardi dolara na kupovinu aviona u narednih 20 godina. Dok dve najveće avio-kompanije Boing i Erbas vode bespoštednu borbu na spasonosnom kineskom tržištu, Peking podvlači političke granice koje države čije kompanije hoće da posluju u Kini ne smeju da pređu

FOTOGRAFIJE: REUTERS

Prethodna godina bila je izuzetna za odnose na relaciji Vašington–Peking. Najbolje svedočanstvo o tome predstavljalo je kratko, ali znakovito javno spekulisanje bez presedana u zvaničnim krugovima na obe strane, o poželjnosti formiranja Grupe 2, koja bi funkcionisala kao ultimativni forum za rešavanje globalnih pitanja. Mnogi sada sa setom gledaju na vreme kada je ta diskusija najavljivala dalje približavanje dve, za globalne tokove, možda i najznačajnije države na svetu. No, vetar je naglo

promenio pravac i sve više pretilo da uruši odnose koje su dve strane strpljivo godinama gradile.

TURBULENCIJE: Iz kineske perspektive, bahate i nepromišljene akcije Bele kuće opasno drmaju temelje veze, koju pre svega karakteriše ogromna povezanost interesa, uz pokoji razliku. Nefleksibilni stav SAD tokom klimatskih pregovora i pravljenje “žrtvenog jarca” od Kine kao opravdanja za “slabašan” dogovor postignut u Kopenhagenu označili su tek početak turbulencija. One

su pojačane sve agresivnijim tonom Bele kuće glede kineske uloge u rešavanju iranskog pitanja i, sa kineskog stanovišta, tvrdoglavim mešanjem u unutrašnje stvari Kine. To se, pre svega, odnosi na debatu o političkim slobodama, koja je sledila “slučaj Gugl” i najavljeni susret predsednika Obame sa dalaj lamom, koji će sigurno još jedanput staviti problematičnu politiku Pekinga prema Tibetu pod lupu svetske javnosti. Ali kap koja je prelila čašu i podstakla Kinu, za koju su, inače, dobri odnosi sa SAD ključni faktor

A KINESKOM NEBU

ULAZAK U PRVU SVETSKU LIGU: Kineska aeroflota

spoljne politike, da razmisli o mogućim kontramerama bila je odluka američke administracije da pogura prodaju paketa oružja Tajvanu vrednog preko šest milijardi dolara, a koji uključuje 60 "blek hok" helikoptera, 114 "patriot" raketa i druge napredne odbrambene sisteme. Kao odgovor, Peking je odmah otkazao učešće u strateškom vojnom dijalogu i odlučio da pripreti udarcem tamo gde to zaista može da zaboli: u poslovnom sektoru. Peking je najavio sankcije protiv američkih kompanija koje su učestvovala

u proizvodnji ove vojne opreme – pre svega Lokhid Martina, Junajted tehnološkog, Rejtiona i Boinga. Avio-kompanija, sa razvijenim poslovima u Kini, je izgleda posebno na nišanu. Ako bude ostvarena, ova pretnja bi imala potencijalno poguban efekat na ovu kompaniju čije se poslovanje velikim, neki ovih dana tvrde i prevelikim delom, oslanja na Kinu.

KINESKO, A AMERIČKO: Boingovi avioni danas čine oko 55 odsto flote kineskih avio-kompanija. Pažljivi posmatrači su primetili

Odmeravanje snaga

Na najavu predsednika SAD Baraka Obame da će Amerika Tajvanu prodati oružje u vrednosti od preko šest milijardi dolara, Peking je reagovao neobično oštro. To je "grubo mešanje u unutrašnja pitanja Kine", glasilo je saopštenje Ministarstva spoljnih poslova. Ugroženi su "kineska nacionalna bezbednost" i "pokušaji mirnog ponovnog sjedinjenja, sa "posledicama, koje niko ne želi". Na veb-sajtu lista Komunističke partije Kine "Narodne novine" stajalo je, da ova odluka Vašingtona "povređuje osećanja kineskog naroda". To pokazuje "duple standarde" i "licemerje" Amerike, kada je reč o ključnim interesima Kine.

Ovakvim odgovorom kineska vlada želi da stavi do znanja, da je spremna da zamrzne odnose sa Amerikom, ako misli da su ugroženi njeni interesi u Tajvanu. KP Kine na Tajvan, koji želi da se osamostali, gleda u sklopu politike "jedinствене Kine" i pre ti vojnom intervencijom, ukoliko bi se vlada Tajvana usudila da proglasi nezavisnost. Ako bi Amerika isporučila oružje Tajvanu, Vašington ne bi mogao da računa na podršku Kine pri rešavanju drugih međunarodnih problema, kao što je pritisak na Iran koji predvode SAD, jasno je stavio do znanja Peking. Postavlja se pitanje, da li je Obama zaista spreman da rizikuje dobre odnose sa Kinom i čak ugrozi poslovanje američkih kompanija u Kini. U svakom slučaju, došlo je do odmeravanja snaga na globalnom nivou, pri čemu će se videti koliko daleko je ko spreman da ide, i ko od koga u ovom trenutku više zavisi: jedina svetska supersila ili zemlja sa najvećim privrednim potencijalom na svetu.

da ovaj uspeh kompanija pre svega duguje prioritarnoj želji Pekinga da uspostavi dobre odnose sa Vašingtonom tokom poslednjih dvadesetak godina. Naime, dilovi su po pravilu bili potpisivani sa kineske strane u periodima koji su prethodili važnim političkim inicijativama ili susretima najviših delegacija i imali su za cilj da odobrovolje Belu kuću u danima kada su mnoge po Kinu ključne odluke, među njima i zeleno svetlo za pristup Kine Svetskoj trgovinskoj asocijaciji, zavisele od jedine svetske velesile.

Međutim, danas je još važnije mesto koje Kina i njeno tržište zauzimaju u predviđanjima koja se tiču budućnosti avio-poslovanja. Porudžbine u svetu padaju strmom glavom brzinom od 2008. kao posledica svetske finansijske krize i smanjenog broja avio-putnika, kao i konsekvencijalnih najavljenih smanjenja kapaciteta avio-prevoznika. Međutim, to se ne odnosi na Kinu, čija je ekonomija nastavila da cveta i tokom 2009.

godine. Procenjuje se da će kineski avio-prevoznici potrošiti preko 400 milijardi dolara na kupovinu aviona u narednih 20 godina, i tako od Kine napraviti najveće pojedinačno tržište na svetu. Otuda i ne čude insajderski izveštaji koji kruže u specijalizovanim publikacijama i internetom, doduše tek delimično zvanično potvrđeni, da se u sedištu Boinga u Čikagu ozbiljno razmišlja o premeštanju dela upravljačkih funkcija i daljih

proizvodnih kapaciteta upravo u Kinu.

Boing takođe nabavlja veliki deo avio-delova od kineskih partnera, a na svoj kineski "ogranak" kompanije se oslanja i za dizajnersko-tehničku podršku. Prema portparolu kompanije u Pekingu Vang Ju Kaijua: "Kineski dobavljači danas učestvuju u proizvodnji svakog modela 'boinga'." On naglašava da je Boing potrošio preko milijardu i po dolara na delove i usluge iz Kine u poslednjih 30 godina. Reč je o uzlaznom trendu, i po Boing je pogotovo nezgodno što kineski kapaciteti igraju veoma veliku ulogu u proizvodnji njegovog glavnog aduta za budućnost, modela "drimlajner 787". No, upravo ovaj priliv Boingovih novčanica u kinesku privredu navodno daje nadu kompanijinom menadžmentu da embargo na njegovo poslovanje i nije opcija koja se zaista razmatra u Pekingu.

UPOZORENJE: Da je Boing na klimavim nogama u Kini govori i prošlonedeljna objava Er Čajna, kineske državne kompanije, o kupovini 20 novih Erbasovih aviona. Mada je sigurno da se ovakvi poslovi ne sklupaju preko noći, tajming ostavlja malo mesta sumnji da je reč o kalkulisanom upozorenju Pekinga Beloj kući i možda prvom koraku ka ostvarivanju pretnji o sankcionisanju američkih preduzeća umešanih u vojni dil sa Tajvanom.

Globalno rivalstvo američkog Boinga i evropskog Erbasa, sa sedištem kompanije u Tuluzu, možda se intenzivnije nego igde drugde odvija baš u Kini, gde Erbas sve agresivnije traži svoj deo ovog velikog kolača. Ova dva avio-giganta praktično imaju "duopol" nad kineskim tržištem, sa oko 90 odsto učešća u civilnoj floti. Gotovo 20 odsto Erbasovog profita dolazi iz Kine i sigurno je da će ova kompanija raširenih ruku dočekati bilo kakve komplikacije koje bi mogle da ugroze poslovanje Boinga u Kini. Veoma povoljni uslovi pod kojima je ovaj poslednji posao zaključen upravo to i sugerišu.

Erbas je poslednjih godina osigurao znatno veći broj narudžbina za naredni period od strane kineskih kompanija nego Boing. Upućeni to pripisuju spremnosti evropske firme da omogući tehnološki transfer i "podmaže" poslovanje kapitalnim i dugotrajnim ulaganjima u Kinu. Erbas je 2008. uz fanfare otvorio svoje proizvodne kapacitete u Tjendinu i upravo to mnogi vide kao razlog njegovom sve uspešnijem poslovanju u Kini, gde politički faktori očigledno igraju veliku ulogu i u avio-biznisu. Ovakva investicija, sa

C919 – Kineski avion za novu eru

"Razvijanje velikog putničkog aviona je strateška odluka kineske vlade i jedan od glavnih programa za promovisanje ekonomije orijentisane ka inovacijama", rekao je nedavno kineski vice-premijer Džang De Điang, a prenela agencija Sjinhua. Najavljeni model "C919" upravo simboliše nastojanja Kine da postane više od "svetske radionice" jeftine potrošačke robe i u budućnosti "osvoji" tehnološki zahtevne industrije. Planiran je kao kineski adut za globalno tržište komercijalnih aviona na kojem dominiraju Boing i Erbas i biće direktna konkurencija modelima "boing 737" i "erbas 320". Prema izjavama glavnog dizajnera Vu Guang Huija, aerodinamične karakteristike, nova generacija materijala od kojeg će se praviti kao i efikasni motori, garantuju kineskom avionu veću ekonomičnost (najavljena 12 do 15 odsto manja potrošnja), atraktivniji izgled i bolje performanse u poređenju sa današnjim standardima. Kako COMAC (Kineska korporacija komercijalnih aviona) najavljuje, cena će biti ispod 50 miliona američkih dolara koje u proseku Boing i Erbas naplaćuju za njihove odgovarajuće modele.

Odgovornost za ovaj strateški projekat poverena je nedavno osnovanom COMAC-u, državnoj instituciji koja će nedostatak iskustva u pravljenju putničkih aviona pokušati da nadomesti kroz saradnju sa stranim partnerima. Za sada se zna da će Dženeral elektrons učestvovati u projektu kao proizvođač motora kroz svoj *joint-venture* sa francuskom kompanijom Safron, mada je najavljena i proizvodnja domaćih motora do 2016. Očekuje se učešće i drugih američkih i evropskih kompanija koje bi zajedno sa odabranim kineskim partnerima trebalo da obezbede tehnološku izuzetnost ovom proizvodu "za novu eru". Datum kada će "C919" debitovati na tržištu nekoliko puta je bio pomeran, pa se umesto ranije najavljene 2020. prve isporuke trenutno očekuju već 2014. Prvi probni letovi su najavljeni za 2012.

Kapacitet aviona je od 160 do 190 mesta i pogodan je za putovanja srednje dužine, do 6000 kilometara. "C" u njegovom imenu predstavlja Kinu (China), 9 je igra reči – isto se izgovara kao i kineska reč "večno" ili "zauvek", a 19 stoji za kapacitet (190 mesta). COMAC ima ambiciozan cilj da proda 2000 "C919" aviona do 2020. godine. Pre svega, očekuje se da kineske avio-kompanije, u kojima glavnu reč vodi kineska država, budu glavni kupci, u pokušaju da se smanji potpuna zavisnost kineskog avio-sektora od stranih proizvođača i njihovih usluga.

Kako god, stručnjaci podvlače da, bude li sve teklo po planu i prema najavama, Kina može srednjoročno da predstavlja pravu konkurenciju zapadnim proizvođačima. Kako je Boingov portparol za Kinu Vang Ju Kai objasnio: "Kada Kina nešto naumi, ona ima i želju i talenat da to i ostvari."

KO ĆE KOGA NADLETETI: Erbas i Boeing

svim pratećim informacijsko-tehnološkim dobicima za kineske partnere, pogotovo je na ceni u trenutku kada Kina pokušava da se uključi na globalno tržište velikih aviona. (vidi antrfile).

POLITIKA PA BIZNIS: Kako god, Boeingov portparol u Kini Vang potvrdio je da američka kompanija još nije primila nikakav zvaničan dopis u vezi svog poslovanja i statusa u Kini i pokušao je da smanji tenzije insistirajući na "nevinosti" svoje kompanije. Kako je

naglasio, "američka vlada je ta koja odlučuje o prodaji oružja – reč je o međudržavnom pitanju". Kineske novine takođe su prenele izjavu Krisa Čadvika, predsednika Boeingove divizije za vojne letelice, agenciji Bloomberg: "Boeing stoji rame uz rame sa Kinom u nastojanjima da izgradi dobre odnose između dve strane i tako će biti i u budućnosti".

S druge strane, sudeći po atmosferi koja vlada u kineskim medijima, Peking neće požurivati i pre naglživati u svojim odlukama,

mada je već najava ekonomske blokade bez presedana u kineskoj diplomatskoj praksi prema SAD. U ovdašnjoj javnosti prisutna je svest o mnogim problemima koji opterećuju kinesko-američku vezu, ali isto tako i o međusobnoj upućenosti ove dve zemlje u kontekstu ekonomske globalizacije i u domenu međunarodne politike. U seriji tekstova koji se bave kinesko-američkim odnosima poslednjih dana u "Čajna dejliju", američke inicijative se kritikuju, ali uglavnom se naglašava da treba izbeći dalje pogoršanje odnosa. Ipak, prevladava mišljenje da je odmeren i kalkulisan odgovor, poput predloženih kaznenih mera za Boeing, poželjan i da drugoj strani treba nacrtati i podebljati granice preko kojih u budućnosti ne bi smela da prelazi, a mešanje u odnose na relaciji Peking-Tajpej prvo je na toj listi. Ovako je stvari postavio i Ma Dzaosju, portparol kineskog ministarstva inostranih poslova, u prošlonedeljnom obraćanju domaćim i stranim medijima. Utisak je da bi Boingu ovakav pogled mogao biti blizak, jer u Čikagu u najmanju ruku ne bi baš uživali da posmatraju, kako neke druge ptice lete prostranim i beričetnim kineskim nebom.

✕
DRAGAN PAVLIČEVIĆ

Београд
Обалинв венац 5
011 26 38 405

Краља Милана 19
011 32 35 409

Косовска 45
011 32 27 088

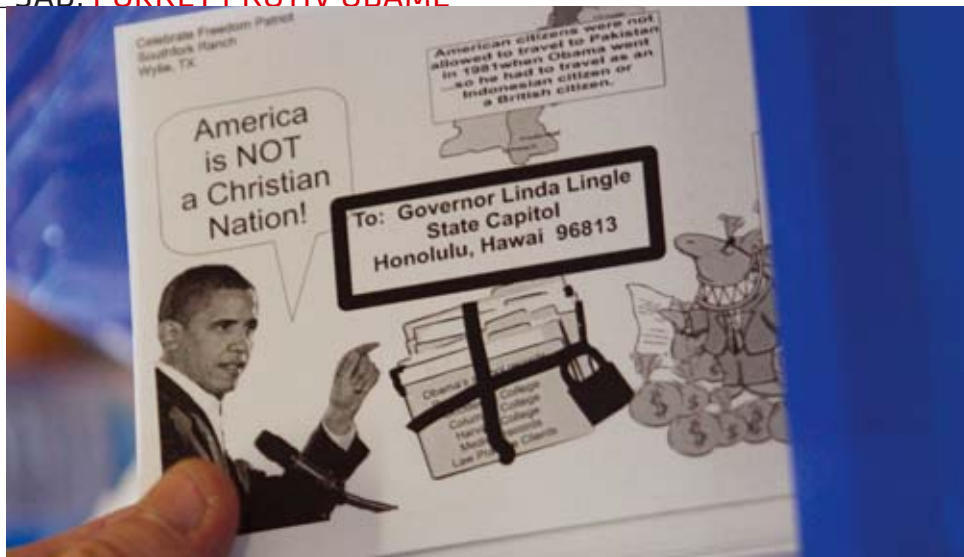
Букасовићева 50
011 35 94 835

Нови Сад
Сремска 7
021 66 24 433

Ниш
Трг краља Александра 3
018 511 428

Косовска Митровица
Владе Ђетковића 1
028 425 111

Интернет продаја
www.zavod.co.rs
e-mail: prodaja@zavod.co.rs

Čajanka bez prestanka

Manipulisanjem besa i nezadovoljstva mnogih Amerikanaca, populistički pokret pod nazivom "Čajanka" nastao u okviru republikanaca, besomučnim napadima pokušava da oslabi poziciju "komuniste" Baraka Obame i vrati Amerikancima "prave" vrednosti

U HOLU LUKSUZNOG hotela Oprilend u Nešvilu, država Tenesi, u kome su se prvog februaruskog vikenda okupile pristalice novog populističkog pokreta, njih oko 600 pristiglih iz cele zemlje, nije bilo uobičajene ikonografije koja je prošle godine krasila njihove protestne skupove. Nije bilo postera koji su Baraka Obamu prikazivali kao Zulu vraća, niti onih na kojima su mu dočrtani hitlerovski brčići, nije bilo natpisa koji su ga poredili sa Staljinom ili Mao Cedungom, niti je iko javno pozivao predsednicu Predstavničkog doma da "zadrži svoj fašizam, a da Amerikancima vrati njihovu slobodu". Niko nije spazio transparent na kome je pisalo "Zoološki vrt ima afričkoga lava, a Bela kuća afričkog lažova". Niti je iko video onaj kojim se traži da se "Obamina reforma zdravstva sahrani sa Kenedijem", jer im je ispunjenje ove želje, nakon izbora republikanca Skota Brauna na mesto Teda Kenedija u Senatu, takoreći nadohvat ruke.

Protest i nije bio glavni povod za njihovo okupljanje, a organizatori su novinarima objasnili da će svako ko "previše liči na ludačka" biti udaljen sa skupa. Uostalom, pristalice nisu platile kotizaciju od 549 dolara (ne računajući putne i hotelske troškove) da bi prisustvovala vašarištu, već da nešto nauče o političkom aktivizmu i da čuju Saru Pejlin,

nesuđenu potpredsednicu SAD i novu divu ultrakonzervativnog talasa koji je zapljunsuo Ameriku. Namera organizatora bila je da se sa novog konzervativnog populističkog pokreta skine etiketa gnevne rulje sa margine na ivici incidenta, i da se njihove pristalice predstave kao ozbiljna politička snaga, o kojoj se sve više suška kao o trećoj političkoj partiji, koja će imati presudan uticaj na izborima za Kongres narednog novembra, i da u tu svrhu prikupe novčana sredstva.

NAPUDERISANE PERIKE: I bez plakata i radikalnih slogana, skup je bio šarolik, uz muškarce koji su se, među pretežno ženskim zvanicama, šetkali u kostimima iz ere Američke revolucije, sa napuderisanim perikama i trorogim šeširima. "Čajanka", što je naziv pokreta, aluzija je na Bostonsku čajanku u osvit revolucije i pobune kolonista protiv britanske tiranije. Simbolika je namerana. Učesnici "Čajanke", ovi imućniji u Nešvilu, ili masovnijih pokreta u drugim krajevima zemlje koji se okupljaju po potrebi, sebe vide kao revolucionare, ili čak kao kontrarevolucionare, koji će Ameriku vratiti "izvornim vrednostima" i preoteti je od socijalista na vlasti koji su je uzurpirali. "Amerika", uzvikujući je Sara Pejlin, zvezda večeri, pred okupljenima, "spremna za novu revoluciju", i pokupila svoj honorar težak, prema

procenama, oko 100.000 dolara, što je približno onoliko koliko je godišnje zarađivala dok je bila guvernerka Aljaske.

Populistički pokreti, koji nisu novina u američkoj političkoj istoriji, pogonsko su gorivo koje se sastoji od mešavine straha i besa. Obe robe već više od godinu dana ima u izobilju, a na meti gneva je prestonica Vašington i celokupna vladajuća klasa. Ispitivanje javnog mnjenja koje su nedavno sprovedli "Vašington post" i televizijska mreža ABC pokazuje da je dve trećine ispitanika "nezadovoljno" ili "vrlo nezadovoljno" radom vlade, i da bar polovina smatra da je pola od svakog dolara od poreza koje pošalju u Vašington protraćeno.

Surevnjivost prema centralnoj vlasti u SAD ima dugu istoriju i raznolike manifestacije, još od doba antifederalista, koji su se protivili usvajanju Ustava, jer je po njihovom mišljenju on koncentrisao previše vlasti na malom prostoru, preko jakog antikatoličkog pokreta u XIX i prvoj polovini XX veka, koji je rađao strah da će katolički doseljenici biti verniji Vatikanu nego svojoj novoj domovini, pa do novijih inkarnacija kao što je milioner Ros Pero, koji je kao populistički predsednički kandidat 1992. podelio konzervativno biračko telo i time praktično osigurao pobjedu Bila Klintonu. Kako primećuje komentator "Vašington posta" E. Dž. Dion, veteran političkog izveštavanja, u Americi ćete u bilo koje doba naći između 20 i 25 odsto ljudi koji će se protiviti svemu što stiže iz Vašingtona, jer to gazi naše tradicionalne slobode.

BESOMUČNI NAPADI: Za mnoge Amerikance, međutim, kraj prve decenije novog veka nije bilo koje doba, već početak ere koju je označio krah dva američka stuba – Vol strita i automobilske industrije u Detroitu – i ekonomski sunovrat koji je ličio na Veliku depresiju. Povrh svega toga na kormilo države staje tamnopusi demokrata. U zemlji, kako je pokazala uzavrela atmosfera na protestima koji su buknuili prošlog leta, ima mnogo onih kojima je teško da svare toliku količinu istorije. Nekima je bilo toliko teško da su na mesta gde je predsednik Obama gostovao kao govornik donosili oružje uz natpis: "Vreme je da zalijemo drvo slobode." To je aluzija na čuvene reči Tomasa Džefersona da "drvo slobode povremeno treba zalivati krvlju patriota i tirana", a koje su bile ispisane na majici koju je na sebi imao Timoti Mekvej, u čijem je napadu na zgradu

savezne vlade stradalo 168 ljudi, dok ih je skoro 700 povređeno.

Sara Pejlin fabrikovala je priču da Obamin plan za reformu zdravstvenog osiguranja sadrži i plan za obrazovanje tzv. odreda smrti, kako ih je nazvala, koji će odlučivati da li stare i nemoćne uopšte treba lečiti. Nekako u isto vreme pojavila se teorija da Barak Obama nije zapravo ni rođen na tlu SAD – iako su i Bela kuća i matična služba na Havajima javnosti dale uvid u predsednikov rodni list – te da tako, prema Ustavu, i nema pravo da bude predsednik, pa se iz te teorije začeo pokret “rođa”, čiji je zadatak da na sav glas osporavaju predsednikovo poreklo. Žar ove žeravice podgrevali su i ultradesničarski mediji, posebno na radiju i voditeljske zvezde televizijske mreže Foks, među kojima se naročito isticao Glen Bek, koji je jednom prilikom predsednika nazvao rasistom, dodavši da Obama ima “duboko usađenu mržnju prema belcima i belčskoj kulturi”. Strasti se nisu smirile ni kada je u maju prošle godine u Kanzasu usred crkve ubijen doktor koji je obavljao abortuse, ni kada je svega nekoliko nedelja kasnije osvedočeni rasista uleteo u vašingtonski Muzej holokausta i pokosio čuvara iz vatrenog oružja. Pre nekoliko decenija, dok je bio u punoj snazi, ovaj napadač je kovao zaveru da otme predstavnike američkih federalnih rezervi, tj. Centralne banke.

STRAH I GNEV: Kako često biva sa populizmom, na strahu i gnevu neko uvek lepo profitira. Iako se učesnici na ovim “čajankama” uporno predstavljaju kao članovi samoniklog pokreta, pored Foks televizije logističku podršku pruža im nekolicina lobističkih grupa, među kojima je najmoćnija ona na čijem je čelu Ričard Armi, bivši šef poslaničkog kluba republikanaca. Armi, čija kompanija u Vašingtonu zastupa interese različitih

NAPADI ZDESNA: Ruženje Obame

farmaceutskih korporacija, ljutih protivnika reformi sistema zdravstvenog osiguranja, aktivno je organizovao različite “čajanke”, i davao uputstva kako upadati na tribine na kojima članovi Kongresa objašnjavaju prednosti reforme zdravstva. Bez obzira na to pripadnici ovog pokreta rado ističu da nemaju vođu, niti da žele da se organizuju kao politička partija, već da su “poput roja pčela”, kako kaže jedan aktivista, “koje se sjate kad treba”.

Cilj im je, kako kažu, da zauzduju Vašington od prekomernog upliva u njihove živote, i da republikance vrate izvornim konzervativnim vrednostima. To svakako nije dobra vest za predsednika Obamu, koji je pojačao napore da privoli umerene republikance na saradnju i da se za izglasavanje zakona koji čekaju u redu u Kongresu nađe kompromis. Teško je postići kompromis sa partijom čiji sledbenici gaje duboke sumnje da je predsednik legalno izabran. Prema jednom nedavnom istraživanju, više od polovine ispitanih republikanaca ne veruje da je Obama rođeni Amerikanac. Pride, ko god se previše približio demokratama do sada je platio političku cenu, a učesnici “čajanke” najavljuju da će pasti još skalpova, i da na njihovu podršku mogu da računaju samo istinski i provereni konzervativci. S druge strane, ako republikanci ne uspeju da kooptiraju većinu simpatizera ovog ultrakonzervativnog pokreta, a ekonomija u vreme izbora počne da pokazuje snažnije znake oporavka, rizikuju

da im se biračko telo pocepa i da u novembru na izbore izađu kao još veći gubitnici. Za sada je jasno da niko od njih ne želi na sebe da navuče gnev šeširdžija sa te masovne čajanke. Niko se od republikanskih velikodostojnika nije glasno i jasno ogradio od rasiističkih ispada kojih je na dosadašnjim okupljanjima bilo na pretek.

Skup u Nešvilu nije ujedinio sve frakcije novog populističkog pokreta, koji su neke grupacije bojkotovale jer im se činio previše elitistički. I bez vizuelnih pomagala kakve smo viđali na masovnim okupljanjima, sastav je bio dovoljno šarolik i živopisan. Džonatan Kej, čija će se knjiga o američkim uzgajivačima teorija zavere o terorističkim napadima 11. septembra pojaviti sledeće godine, u Nešvilu je naleteo na pravu gozbu, i dokumentovao za “Njuzvik” neke od najbizarnijih teorija zavere koje su se širile “čajankom”. Upitana na skupu u Nešvilu o svojim motivima za angažman, penzionisana medicinska sestra Gejl Hatavej dala je sledeći odgovor: “Šta ja želim? Želim da sve to prestane. Naš sistem vrednosti je na udaru. Znam da oni žele da unište našu zemlju. Samo što ne znam tačno ko su to oni...” Nije ni čudo, ako je pažljivo pratila sve seminare. Možda se i sada pita da li više treba da se plaši “lidera Novog svetskog poretka, koji su instalirali Obamu u Belu kuću kao marionetu” ili hipika koji su izazvali krah berze u želji da unište komunizam.

DUŠKA ANASTASIJEVIĆ

IKONA AMERIČKIH ČAJANKI: Sara Pejlin

PROŠLO JE VREME PROSLAVA: Parada u Budimpešti

BUDIMPEŠTA

Malev na pregovaračkom stolu

THE BUDAPEST TIMES

Atila Lajtner

Pod čijom zastavom će leteti Malev, avio-prevoznik koji je u procesu privatizacije dobio većinskog ruskog vlasnika, biće poznato tek nakon međudržavnih pregovora. Ruski partner (banka VEB, odnosno država Rusija) nije ispunio ugovorne obaveze, a mađarska strana traži bankarske garancije. Naime, mađarska državna komisija odlučila je da preduzme sve hitne korake i zatraži garancije od ruske banke Vnešekonombank (VEB) za 32 miliona evra obećanih u procesu privatizacije najvećeg mađarskog avio-prevoznika Maleva. Do ovakvog preokreta je došlo jer sadašnji većinski vlasnik Maleva, kompanija Erbridž (49 odsto u vlasništvu pomenute ruske banke), nije ispunila ugovorne uslove postavljene u procesu privatizacije 2007. godine. Ovo, zapravo, znači vraćanje na početak procesa, a ishod prvenstveno zavisi od pregovora između VEB-a i mađarske države. S obzirom na to da je reč o banci u državnom vlasništvu, pregovore koji predstoje vodiće – Rusija i Mađarska.

Nastavak šestomesečne debate o budućnosti avio-prevoznika odložen je za kraj februara, a na površinu je isplivalo pitanje kakvu će ulogu igrati mađarska država u "novom" Malevu. Izvesna je jedino rešenost obe strane da sačuvaju firmu od bankrotstva. Rusija, kao najveći finansijer Maleva, do sada je uložila desetina miliona evra i ne ide joj u prilog da investicija propadne. S druge strane,

država Mađarska bi propašću Maleva izgubila mnogo novca, direktno i indirektno.

Najverovatniji scenario je da će Mađarska izvući bankarske garancije od VEB-a, koje će potom predati Malevu (mađarski parlament odobrava transakcije u visini iznosa do 70 miliona evra). Druga mogućnost je da ruska strana zatraži da mađarska strana povuče svoje pravo na bankarske garancije i obeća da će omogućiti VEB-u da izvuče sav pozajmljen novac. Usput, mađarska strana naglašava da 12 odsto kamate na pozajmicu u evrima čini najveći deo Malevovih dugovanja. U ovoj avio-kompaniji za sada ne postoji strateško razmišljanje o dugoročnom finansiranju.

Analitičari predviđaju moguće promene u političkom i javnom životu Mađarske, koja je prošle godine zbog krize došla do same ivice bankrotstva i na taj način izgubila poverenje MMF-a, Evropske unije i Svetske banke. Ipak, prema najnovijoj oceni eksperata iz MMF-a i EU, Mađarska je sada postala ekonomski stabilnija, ali da joj je i dalje neophodna čvrsta fiskalna politika. Ipak, neophodno je da Mađarska smanji nacionalni dug sa 80 na 60 odsto u roku od pet godina, preporučio je Džejms Morsink iz MMF-a. On je predvideo da će u 2011. godini doći do privrednog rasta od tri odsto u Mađarskoj, dok će u ovoj godini pad u toj oblasti biti 0,2 odsto.

KABUL

Operacija "Muštarak"

ALJAZEERA

Hekmat Karzai

Dugoročan uspeh operacije "Muštarak", ofanzive koju sprovode snage NATO-a i Avganistana protiv talibana u južnoj provinciji Helmand, zavisice najpre od pomoći i podrške lokalne populacije koja bi u sukobima između vojske i talibana mogla da izvuče deblji kraj. To se već i desilo drugog dana ofanzive – u tri odvojena incidenta poginulo je 15 civila, NATO je izrazio najiskrenije saučešće povodom tih kolateralnih žrtava. Dvanaest Avganistanaca – šest žena i šestoro dece – poginulo je kada je raketa direktno pogodila njihovu kuću zato što se sumnjalo da skrivaju talibane. Troje civila je u drugom incidentu poginulo jer su ignorisali upozorenja NATO vojnika da stanu. Trećeg dana izbili su sporadični sukobi. Vojnici napreduju sporo i oprežno, jer znaju da je put kojim se kreću posut improvizovanim eksplozivnim napravama. U nekim delovima Merdžaha nije uopšte bilo suprotstavljanja, ali su zato naišli na žestok otpor kada su pokušali da se probiju do trgovačkog centra grada. Iako je otpor oslabljen, napadi govore da u tom delu ima još aktivnih talibanskih boraca u Merdžahu, i da oni ne nameravaju da se povuku. Taktika talibana su napadi iz zasede i bombaški napadi na putu. Ipak, avganistanski vojni izvori kažu da se talibani povlače otkad je 15.000 američkih, britanskih i avganistanskih vojnika krenulo u akciju preuzimanja kontrole u Merdžahu i Nad Aliju.

Viši komandant operacije "Muštarak", general avganistanske vojske Aminulah Patijani, tvrdi da su kombinovane snage preuzele kontrolu u svim delovima Merdžaha i Nad Alija. Avganistanski ministar odbrane Rahim Vardak pozvao je preostale talibanske vojnike da polože oružje i prihvate vladinu ponudu o reintegraciji, odnosno da se uključe u "program pomirenja i uzmu učešće u ponovnoj izgradnji zemlje".

Predašnje pretnje ratom u Avganistanu, od poziva talibanima američkog generalnog sekretara Roberta Gejtsa da predaju oružje i započnu proces reintegracije do zaveta američke administracije da će povećati svoje političko, diplomatsko i ekonomsko angažovanje, pa sve do nedavne međunarodne konferencije u Londonu, sve to je poslužilo kao pogodno tle za bujanje nasilja i siromaštva u ovoj zemlji. Ipak, ima naznaka da su SAD i njeni saveznici shvatili da njihov pristup iz prošlosti nije doprineo stabilizaciji Avganistana. Ono što bi stalno trebalo da bude u prvom planu je konstanto

ispitivanje onoga što Avganistanci žele, a što do sada nije bio slučaj. Misija osvajanja simpatija avganistanskog naroda neuspešna je upravo zato što SAD ne postiže dobre rezultate u domenu bezbednosti ni kod kuće, a ni u inostranstvu. Mane izražene na frontovima upravljanja i razvoja više su nego očigledne.

Operacija "Muštarak" je prvi veliki test strategije američkog predsednika Baraka Obame u pobeđivanju talibana i okončanju osmogodišnjeg konflikta. Cilj operacije je da "očisti" područje Merdžaha od talibanskih boraca i obezbedi uslove civilnoj administraciji da uspostavi vlast u južnoj provinciji. Specijalni izaslanik za ovaj region Ričard Holbruk rekao je za "Al Džazeiru" da je upravo to svrha ove operacije dodajući da će se akcije sprovoditi čak i u "najtežim" područjima. Avganistanski zvaničnici su saopštili da imaju vladu spremnu da preuzme sve funkcije i uspostavi međunarodne odnose i bezbednosne uslove kojima bi se onemogućili talibani da se ponovo vrate u ova područja.

OFANZIVA: Američki vojnici u Avganistanu

PRETNJAMA NA PRETNJU: Predsednik Irana

TEHERAN

Diplomatija uvreda i pretnji

THE NEW YORK TIMES

Alen Kaul

Iran je odbacio optužbe državne sekretarke Hilari Klinton da je njihov režim "vojna diktatura", jednostavnim vraćanjem uvreda na adresu odakle je došla. Ministar spoljnih poslova Irana Manučehr Motaki je, odgovarajući na pitanja novinara engleske Televizije Press, pokrenuo pitanje o vojnoj diktaturi SAD u zalivskom regionu, optužujući Vašington da sprovodi politiku "modernih prevara" upotrebljavanjem "lažnih reči" kako bi prikrila svoje prave namere u regionu. Dan pre toga, državna sekretarka SAD izjavila je kako zvanični Vašington strahuje da Iran ide ka vojnoj diktaturi sa Islamskom revolucionarnom gardom, koja ima sve veću političku, vojnu i ekonomsku moć. Hilari Klinton se zalaže za uvođenje sankcija prema Iranskoj revolucionarnoj gardi i za tu svoju ideju traži široku međunarodnu podršku.

Ministar Motaki je uzvratio, rekavši da "Iran žali što državna sekretarka SAD Hilari Klinton pokušava da sakrije činjenice u vezi sa stavom američke administracije upotrebom lažnih reči". Ministar Motaki je ovu ocenu politike gde Klinton izrekao na konferenciji za novinare, rame uz rame sa Ahmetom Davutgluom, turskim kolegom koji je bio u poseti. Takođe, optužio je Vašington za mešanje u unutrašnje stvari drugih zemalja i za podriivanje "naučnih i tehnoloških dostignuća".

"Oni koji su bili simbol vojne diktature u proteklom decenijama, od Vijetnamskog rata do danas, vide

i druge na isti način", rekao je Motaki, ministar koji posetu Klintonove regionu smatra "prelivanjem iz kontradiktornih u nekorektne postupke". Klintonova je, naime, ohrabivala iranske religijske i političke vođe da ustanu protiv Iranske revolucionarne garde, uputivši poziv na pobunu iz Dohe u Kataru. "Vidimo da su vlada Irana, vrhovni vođa, predsednik i parlament potisnuti i da Iran ide ka vojnoj diktaturi", ocenila je američka državna sekretarka. Njena poseta Kataru viđena je kao deo plana Obamine administracije da sprovede ograničene sankcije protiv Iranske revolucionarne garde. Ministar spoljnih poslova Motaki je tim povodom zatražio od Rusije i Kine da ignorišu planove Vašingtona i da ulože protest. Dok je Kina spremna da se usprotivi ideji ciljanih sankcija prema Iranu, koji Peking snabdeva naftom, stav Rusije je nešto ambivalentniji. Agencije su prenele vest da je portparol Kremlja preneo poruku Iranu da pokuša da shvati strah međunarodne zajednice od iranskog nuklearnog programa, ukoliko želi da izbegne "kaznene poene" Saveta bezbednosti UN-a.

Predsednik Ahmadinežad rekao je da će odgovoriti ukoliko se uvedu nove sankcije. "Naravno, ako neko radi protiv Irana, naš odgovor će definitivno biti dovoljno čvrst... učinimo da zažale zbog toga", rekao je na konferenciji koju je prenela televizija. Nije objasnio kakav je to dovoljno čvrst odgovor, zbog koga će se neko gorko kajati.

JEDNOM U ŽIVOTU

KAO NA DLANU: Centralni hol laboratorije

Dnevno stigne do 120 kutija za obradu. Radno vreme traje dok se ne obrade svi uzorci koji stignu toga dana. Na pola puta između Brisela i Antverpena, dvadesetak kilometara od glavnog grada Belgije, nalazi se Krajo Sejv, najveća privatna banka matičnih ćelija u Evropi. Do sada je više od 120.000 ljudi iz celog sveta ukazalo poverenje ovoj instituciji, založivši u njoj budućnost svoje dece. Novinari iz Srbije imali su privilegiju da prvi posete ovu "laboratoriju života"

Matične ćelije

Matične ćelije predstavljaju osnovne ćelije ljudskog organizma i iz njih se u toku razvoja ljudskog tela formiraju sve vrste ćelija. Mogu se dobiti iz krvi posteljice i pupčanika, koštane srži i periferne krvi. Danas se oko 75 raznih bolesti tretira matičnim ćelijama izdvojenih iz krvi pupčane vrpce. To su bolesti krvi (leukemija), imunološke bolesti, bolesti centralnog nervnog sistema i metaboličke bolesti. Neka od ovih oboljenja mogu da se izleče matičnim ćelijama, dok se kod drugih stanje pacijenata može znatno poboljšati.

Posle petnaestak minuta vožnje kroz predgrađe Brisela, putem koji prolazi pored fascinantnog Atomium centra i kraljevske palate sa parkom koji i zimi izgleda raskošno, skrećemo put šume. S desne strane puta ukazuje se čistina i na njoj dvospratnica od stakla. "Stigli smo", kaže vodič.

Izlazimo iz autobusa i čekamo da se iz staklene laboratorije pojavi neko ko će nas uvesti unutra. Napolju je bar tri stepena ispod nule i duva ledeni vetar. Vodič tvrdi da obično nije toliko hladno, ali nije ubedljiv. "Nema veze, unutra je sigurno ko u banji", samouvereno konstatuje jedan od kolega.

Iako smo još ispred zgrade, možemo da vidimo kako zaposleni u laboratoriji barataju kesicama sa krvlju. Štaviše, možemo da gledamo i kroz zgradu, iza koje miruje veštačko jezerce prekriveno ledenom skramom.

"Laboratorija je tako napravljena da sve može da se vidi, a da posetioci nikada ne budu u kontaktu sa materijalom", kaže otvarajući nam vrata dr Mark Vateršut, čovek koji je projektovao zgradu. Dok šetamo centralnim holom, gledamo u skladište matičnih ćelija pod nogama. I pod je providan.

"Zgrada je namerno od stakla i spolja i iznutra. Time pokazujemo da smo otvorenog uma i da nemamo šta da krijemo", kaže njen tvorac i dodaje da očekuje mnogo posetilaca. Sve je kao na dlanu. Dok stojimo u holu vidimo i sobu za prijem, i proces obrade uzoraka, i karantin... Na gornjem spratu nalaze se "čiste sobe", u kojima se obrađuju uzorci pupčanika. Do njih vode stepenice dizajnirane tako da simbolizuju DNK lanac. "Namerno smo to uradili", kaže Vateršut.

Namerno su i rizikovali u oktobru 2007, kada je kompanija izašla na belgijsku berzu. Razvoj posla zahtevao je veći prostor, veće skladište i više profesionalnog osoblja. Za to je bilo potrebno i više para. "Kada na berzi neka kompanija dostigne dobar rejting, onda može da ubedi investitore da pomognu u izgradnji nove zgrade", kaže Vateršut.

Ispostavilo se da je to bio dobar potez i kompanija je dobila 34 miliona evra, koji su uloženi u ovu prelepu zgradu. Izgradnja je počela krajem 2008, a završena je u septembru 2009. godine. Sada je to prostor od 5000 kvadratnih metara stakla. "Koliko je bezbedno?", pita fotograf verući se uz DNK lanac. "Bez brige", odgovara Vateršut. "Na zgradu avion može da padne i da se uzorcima i nama ništa ne dogodi. Češće nas pitaju šta je sa strujom i imamo li generatore."

SVE POD KONAC: Struje ima, i te kako. Može da se dogodi da struja nestane jednom godišnje na 15 minuta. "Lepota ove laboratorije je u tome što nama struja, zapravo, ne treba", kaže Vateršut. "Uglavnom koristimo laptopove, imamo dosta prozora i dnevnog svetla (čak i u tmurnoj Belgiji, prim. aut.), a tankovi koje ste videli u prizemlju mogu četiri dana da održe temperaturu od minus 180 stepeni ako ostanu bez struje." Četiri dana bez struje u Belgiji je nezamislivo. Međutim, čak i da se to desi, kaže naš sagovornik, imaju dovoljno kofa iz kojih će napuniti tankove tečnim azotom.

Rezervoar tečnog azota ima kapacitet od 11.000 litara. Tank direktno kontroliše kompanija koja laboratoriju snabdeva tečnim azotom i, čim zapremena spadne na 30 odsto, šalje nekog da rezervoar napuni.

Najvažniji deo u celom procesu čuvanja matičnih ćelija je njihovo zamrzavanje i svaki nepredviđeni događaj može prouzrokovati nastajanje kristala koji će oštetiti uzorak. Međutim, i za ovo postoji plan B – generatori koji će dvema mašinama dati dovoljno struje da nastave zamrzavanje čak i ako struja nestane usred tog procesa.

Saznajemo još da lokacija nije izabrana iz idiličnih razloga i da veštačko jezerce ima važnu ulogu. "Laboratorija je izgrađena baš na ovom mestu da bismo mogli da regulišemo problem tečnog azota, a da ne ugrožavamo životnu sredinu. Pošto je teži od vazduha, tečni azot ostaje na dnu i ako imate podrum (kao što ga ima ova laboratorija), imaćete i problem da vam tečni azot padne dole i da vam je potrebna izuzetno jaka ventilacija da ga izvuče napolje", objašnjava Mark Vateršut. "Zato smo napravili veštačko jezerce i jednom velikom cevi ga povezali sa skladištem. Ta cev po potrebi upumpava tečni azot u jezerce, a priroda ostaje maksimalno zaštićena."

Zgrada je, dakle, bezbedna u svakom pogledu. Međutim, uopšte nije "ko u banji". U laboratoriji, prema subjektivnoj proceni, nema više od 13 stepeni (iznad nule). Mark Vateršut je u debljem somotskom sakou, sa šalom oko vrata. Objašnjava da mora da bude hladno zbog uzoraka. Dakle, nema skidanja kaputa.

RED I DISCIPLINA: Dolazimo do sporednog ulaza gde kurir predaje uzorke. Ima dana kada stigne i 120 kutija za obradu. Radno vreme traje dok se ne obrade svi uzorci koji stignu toga dana.

"Kada dizajnirate ovu zgradu, onda morate da je uradite tako da zaposleni ne moraju da šetaju tamo-amo", kaže Vateršut.

Ulaz u laboratoriju dozvoljen je samo zaposlenima i sve je pod kontrolom malih crnih kutija. Tik uz ulaz nalazi se desk za prijem pošiljke. Kitovi u kojima se nalaze uzorci matičnih ćelija (vidi okvir: Vađenje krvi iz pupčanika!) zapakovani su u kutije napravljene od polivinilske mase i kartona. Ovde se vrši odvajanje uzorka od transportnog dela >>

PROCEDURA: Prijem, evidencija, obrada i karantin

koji se spušta u podrum i šalje na deponiju, dok uzorak u kesi ulazi u laboratoriju i čeka obradu.

Rad u laboratoriji zahteva disciplinu i red – svako radi isti posao svakoga dana. Da bi se izbegao faktor ljudske greške uspostavljene su standardne operativne procedure. Svaki uzorak koji stigne u laboratoriju ima svoj bar-kod. Čim stigne pošiljka, osoba koja je preuzme postaje odgovorna za nju do kraja procedure, provuče je kroz bar-kod čitač i automatski dobije sve podatke o vlasniku uzorka. Svaki korak je strogo definisan i kontrolisan i tačno se zna ko je obrađivao koji uzorak.

Podaci i bar-kod se unose u zemlju u kojoj je uzorak uzet. Kancelarija Life r.f. iz Beograda je kompjuterski povezana sa bazom podataka Krajo Sejva u Belgiji. Zahvaljujući tome, u laboratoriji se štedi vreme i izbegava mogućnost zamene uzorka.

Nakon što je odvojen od kutije u kojoj je dopremljen, uzorak odlazi na obradu. Kesica krvi – kit ima sterilni konektor. Manji deo tog konektora služi za uzimanje uzorka u kojima posebne mašine-separatori – broje matične ćelije. Ceo proces je automatizovan. Sledi centrifuga uzorka i tada se sadržaj odvaja na tri dela: eritrocite, mononuklearne ćelije i plazmu. U daljem procesu deo sa mononuklearnim ćelijama odlazi u kesu koja se kasnije odnosi u skladište. Tom sadržaju dodaje se specijalni aditiv koji pomaže

U DUBOKOM LEDU: Kasete sa zamrznutim matičnim ćelijama

da se ćelije zamrznju bezbedno.

Pre zamrzavanja sadržaj sa matičnim ćelijama seli se u dve kesice – u jednu zapremine 19, i drugu, zapremine pet mililitara.

Jedna od osnovnih razlika između javne i privatne banke matičnih ćelija je pravo na korišćenje uzorka. U javnim bankama donor svoje ćelije ostavlja nepoznatom primaocu – kao što dobrovoljno dajemo krv – i tu je obavezan test kompatibilnosti. Privatne banke, međutim, čuvaju matične ćelije prvenstveno za njihovog vlasnika, a ukoliko on poželi da ih donira bratu, sestri, ili nekom

od roditelja radi se test podudarnosti. Za to služi sadržaj u kesici od pet mililitara. Mogućnost da pola svog uzorka ostavite u javnoj, a pola u privatnoj banci je isključena.

Pre nego što će biti spakovan u aluminijumsku kasetu i odnet u neki od ogromnih tankova koje gledamo kroz pod centralnog hola, uzorak odlazi u “karantin”, na mikrobiološku proveru prisustva bakterija i virusa. “Karantin” traje dve do tri nedelje i ako je sve u redu – pravac skladište.

Osim ove u Belgiji, Krajo Sejv ima laboratorije u Holandiji, Nemačkoj, Dubaiju i Indiji. Da bi se izbegao svaki rizik od propadanja uzorka, kesice od 19 i pet mililitara se fizički odvajaju na dve lokacije. Donor iz Dubaija, na primer, bez problema može da izrazi želju da deo njegovih ćelija ostane “kod kuće”, a da rezervu sačuva u Belgiji.

NA MINUS 196: Najrizičnije je zamrzavanje matičnih ćelija. Temperatura se prvo spušta tri stepena u minutu, do minus 45 stepeni Celzijusa, kada počinje kristalizacija. Od tog momenta do trenutka kada se ćelije spuste na temperaturu od minus 196 °C na kojoj se i čuvaju, sve ide znatno brže. Upravo je taj napredak u procesu zamrzavanja i omogućio čuvanje matičnih ćelija. Pre nije postojao protokol koji bi garantovao uspeh zamrzavanja i odmrzavanja. Zato su se matične ćelije ranije koristile samo u direktnoj transplantaciji.

U svakom od kontejnera u providnom skladištu nalazi se po 9000 uzoraka, ukupno 120.000. Zahvaljujući bar-kodu, potreban uzorak nađe se za tili čas. Nezvanično, među njima su i matične ćelije članova belgijske kraljevske porodice.

Vađenje krvi iz pupčanika

Sve više roditelja iz Srbije svojoj deci želi da osigura budućnost prezervacijom matičnih ćelija. Oni koji se odluče na ovakav “poklon” svom detetu mogu da se obrate zvaničnom predstavniku Krajo Sejva u Srbiji – kancelariji Life r. f. Beograd. Ova kancelarija od Ministarstva zdravlja traži dozvolu za izvoz svakog uzorka pojedinačno. Dozvolu za uzimanje uzorka krvi iz pupčane vrpce imaju sva porodilišta u Beogradu, kao i bolnice u Užicu, Novom Sadu, Čačku i Smederevskoj Palanci. Buduća majka u kancelariji Life r. f. ostavlja lične podatke na osnovu kojih će njen uzorak dobiti bar-kod i dobija kit – sterilnu kesu sa nekoliko plastičnih cevčica i iglom kojim se uzima uzorak krvi iz pupčanika. Kit odnosi sa sobom na porođaj.

Nakon porođaja, specijalno obučeni akušer “usisava” krv iz pupčanika u ovu kesu. Postupak traje nekoliko minuta i potpuno je bezbolan i za majku i za bebu. Nakon brižljivog pakovanja u termoizolacionu kutiju, uzorak se šalje u kancelariju Life r. f. a oni ga dalje DHL-ovom poštom šalju u laboratoriju Krajo Sejva, gde se obrađuje istoga dana. Krajo Sejv je napravio ustupak za čuvanje uzoraka iz Srbije. Cena dvadesetogodišnjeg čuvanja uzorka za građane Srbije niža je za 20 odsto od cene za ostale zemlje i iznosi oko 1800 evra, zajedno sa PDV-om.

Čuvanje pupčanika

Krajo Sejv je prvi omogućio čuvanje ćelija iz pupčanika. Zahvaljujući njima omogućeno je obnavljanje ligamenata, hrskavica, kostiju, srca i nervnog sistema. Uzimanje uzorka pupčanika (odsecanje deset centimetara pupčane vrpce) je, baš kao i uzimanje krvi, potpuno bezbolno i za majku i za novorođenče i traje minut. Obrada je malo složenija od obrade krvi, ali je zato način čuvanja isti. Paket usluge čuvanja dela pupčane vrpce i krvi iz pupčanika košta 2300 evra. U Srbiji zakon još uvek ne dozvoljava čuvanje pupčane vrpce.

Liposukcijom do matičnih ćelija

“Kada smo pre tri godine razmatrali čuvanje tkiva iz pupčanika, pitali smo se možemo li zamrzavati i nešto od tkiva živih ljudi, jer vi, odrasli, niste imali prilike da zamrznete svoje matične ćelije. Pošto je uzimanje mezinimalnih ćelija iz koštane srži izuzetno bolan proces (zahteva više od 270 uboda iglom u kost), istražujemo način za uzimanje ovakvih ćelija i iz drugih tkiva. Zaključili smo da mesta na kojima se nagomilava salo (butine, stomak i kukovi) ne samo da sadrže energiju i masti već i – matične ćelije. Liposukcijom ćemo otkloniti mast i proveriti da li tu ima dovoljno matičnih ćelija”, kaže dr Mark Vateršut.

Praktično traganje za matičnim ćelijama u salu počinje u aprilu ove godine u četiri zemlje – Španiji, Grčkoj, Belgiji i Italiji. Cena ovog zahvata još nije poznata, ali će za one sa dubljim džepom svakako biti hit.

Samo pet osoba iz kompanije sme da uđe u ovu prostoriju. Jedna od njih je dr Sali Senit. “Iako je bezbedno za matične ćelije, skladište može biti opasno za zaposlene”, objašnjava. Osim izuzetno niske temperature, u skladištu je i nizak nivo kiseonika. Iako dva velika ventilatora stalno rade na “provetranju”, prilikom otvaranja tankova dolazi do snažnog isparavanja tečnog azota, koji jako brzo izvlači kiseonik iz vazduha. Nivo kiseonika očitavaju posebni monitori. Kada padne ispod 19 odsto, pali se naranadžasta lampica. Ako padne ispod devet odsto, pali se crvena lampica i tada nije bezbedno boraviti u skladištu. Zbog temperature od minus

196 stepeni dr Senit nosi specijalnu masku i rukavice dok otvara tank i u njega spušta kasetu sa uzorkom.

Matične ćelije se uglavnom čuvaju na temperaturi između 175 i 180 stepeni ispod nule. Sve dok je temperatura u tanku ispod minus 150 stepeni uzorak je bezbedan. Temperatura u svakom tanku kontroliše se na sat vremena. Ukoliko donator želi, može dobiti temperaturni listing svog uzorka, za 20 godina, odnosno 175.200 sati.

CENOVNIK: Tek kada uzorak bezbedno bude deponovan u skladište, plaća se čuvanje. Dve decenije bezbednog boravka matičnih ćelija u ovoj laboratoriji košta oko 2000

evra. Tom svotom pokriveni su svi troškovi, tako da ne postoje nikakve godišnje naknade ili dodatne provizije za standardno testiranje uzoraka.

Ko odluči da baš u Krajo Sejvu sačuva i matične ćelije drugog deteta dobija popust od 150 evra, a u slučaju blizanaca, klijent ima pravo na popust od 50 odsto za drugog blizanca. Jedna od usluga je Program porodične donacije. Namenjen je porodicama koje žele da pohrane matične ćelije iz krvi pupčane vrpce svog novorođenčeta za teško obolelog člana porodice. U tom slučaju Krajo Sejv obrađuje uzorak i čuva ćelije potpuno besplatno.

Iako se ugovor za čuvanje sklapa na 20 godina, jednom zamrznuti uzorak je večan. Nakon 20 godina možete odlučiti da nastavite sa čuvanjem svojih matičnih ćelija. Produženo čuvanje nakon ovog perioda biće tarifirano u skladu sa tržišnim cenama koje su važeće u tom trenutku. Gruba procena očekivane cene za produženo čuvanje je 40 evra godišnje.

Broj uzoraka u belgijskoj laboratoriji raste. Procenjuje se da će u skoroj budućnosti njen kapacitet biti milion uzoraka, a tada će biti potrebno proširiti skladište.

Plac pored laboratorije je već zakupljen. ×

JASMINA LAZIĆ

JUGOSLOVENSKO
DRAMSKO
POZORIŠTE

Ivor Martinić

Drama o Mirjani i ovima oko nje

Reditelj: Iva Milošević

Igraju:

Mirjana Karanović

Cvijeta Mesić

Branka Petrić

Feda Stojanović

Jelena Petrović

Marko Bačović

Andelika Simić

Bojan Lazarov

Premijera 18. februara 2010. godine
na sceni Teatra „Bojan Stupica“ u 20.30 časova.
Repriza 22. februara.

Blagajna radi od 10 do 13 časova i od 18h do početka predstave, a nedeljom od 17h do početka predstave.

Jugoslovensko dramsko pozorište, Kralja Milana 50, 011/2644-447, 3061-957, www.jdp.rs **Zauzmite mesto.**

Uz nebeske stativ

KO GOD JE ikad pratio zaletanje po krečom označenom poljančetu za “napuhanom kožnom mješinicom” zna da je pri tom instinkt mnogo važniji od suvog intelekta, te da fudbaleri baš i nisu na spiskovima Mense. Dobro, loptu su ganjali Kami, Ginter Gras i vladika Atanasi-je, za karioke je nastupao doktor Sokrates (njegova diploma je ko-pakabanski sumnjiva), ali – nogometaška lektira je pre Erotika nego Britanika. Pamtim scenu uoči zagrebačke univerzijade kad Pančev i drugi, taze akademci, u čudu listaju upravo im dodeljene indekse.

Srećom, nogometaši se ne razmeću u mikrofone, ne palamude kao teniseri kojima svaka dlaka smeta, niti pokušavaju zaseniti mi-sao boksera Aziza Salihua koji je tvrdio da je publi-ka njegov 12. igrač. Za futsal su se više od puke pa-meti tražili mangupluk, lukavstvo, vic na petopar-cu, štos u driblingu i maniru. Božo Koprivica je, tu-maćeći jedan element igre, zapravo označio celu ve-štinu kao *vagu krvi, ringišpil u stopalu i kolenu, lični sekund mitologije i pamet tela*, umnost posebne fele.

Petar Borota se od početka bečarski razlikovao od svojih saigrača: razbarušena kosa (kasnije i mini-val), sportske hlačice do ispod kolena, neizbežni kačket, sklonost ka slikanju, učešće u auto-trkama i... Blje-sak u očima: posvećenost igrača spremnog da pruži sve od sebe – briljirajući, uživajući i zabavljajući pu-bliku koja mu je baš zbog toga opraštala povremene nepromišljarije.

Golmani su, to je Petar znao, u ovoj intimnoj mi-tologiji veštine posebna priča. Napeti su poput gra-ničara na Prokletijama, a svaki minut utakmice je žrvanj koji ih može uklještit. Strah mora biti njihov posilni, a nikako obrnuto, jer izeš *čuvar mreže* koji guta knedle kad god sudija pokaže na korner zasta-vicu ili pri istrčavanju na nabačenu loptu urla: “Mo-ojaa!”, pa odmah zatim: “Krataaak!”

Stativku je sudbina na strašnom mestu postojati, hrabro ići čelom na krampone, odsečno komandovati bedemom odbrane čak i onda kad se utvrđeni grad “iz temelja ljulja”. Treba krpiti pukotine kroz koje bi mogao sevnuti kobni udarac, jer malo koji bek je do kraja načisto s tim šta je ofsajd. A uhvaćena lopta, zaštitnički i strastveno prigrljena uz grudi, dragoceni je, celivani plen i za takve trenutke vredi se lišiti mnogo čega.

Borota je “na prvu” prepoznao šarm fudbalskog vašara. Njegov fudbalski put je “produžena linija na grčkoj vazi”: OFK Beograd, Partizan, Čelzi (za tada opasnih 70.000 funti), Porto, Boavista. I svuda je bio ljubimac navijača koji su ga voleli “ko majka ludog sina”, živeći od njegovih nepredvidljivosti onda kad su svoje gušili pre nego što bi ih i postali svesni, dok je on šmekerski slao poruke da život nije trčanje i kuluk, već pre svega poigravanje i *nadmata-nje neprestano*. A i Kami je rekao da sve što zna o moralu – duguje fudbalu.

Branio je sve što se moglo, a golove primao, činilo se, samo kad mu se tako prohte, ali uvek na posebno pamtljiv način. Ogorčen na sudije penjao se na vratnicu i odgore mahao nogama, istrčavao do

polovine igrališta i upuštao se u driblinge još dok su Iguita i Čilavert učili da razlikuju gloginje od pačjeg dreka. Pasovima koji su ima-li oči zaklanjao je vidik, boksovao lopte glavom nadskakujući viso-ke engleske napadače, pre degažiranja ih (lopte, ne napadače) lup-kao o prečku... Na sve načine se trudio da gledaoce drži u predinfar-ktom stanju.

Oko njega su se, oduvek, kao mušice oko ferala, rojile anegdote.

Krajem sedamdesetih Rumunima smo dali šest prhkih komada, ali je i Borota morao četiri puta ljutito pleviti travu oko svojih stati-va. Tada je za reprezentaciju het-trikom debitovao veliki Pape, a ko-mentator je u poluplaču kolabirao: “Ne može Sušić dati

toliko golova koliko Borota može da primi.”

Verovao je da džentlmenstvo u fudbalu postoji, ali tu se nije složio s igračem drezdenskog Dinama, koji je, zakoprcan u Borotinoj mreži, loptu stavljenju na pete-rac samo čušnuo u gol.

Na derbiju, tek nekoliko nedelja potom, desila se slič-na stvar: neko je Petra u skoku odalamio, ovaj je (a “po-mogla” mu je i pištaljka sa severa) pomislio da je faul i dok se spremao da izvede kazneni udarac, umesto njega je egzekuciju lukavim dotrčavanjem obavio Miloš Šestić.

I ključna priča za razumevanje Petra Borote, verovat-no apokrifna, ali tako prikladna uz njegov šmekerski karakter: odbranivši na nekoj utakmici engleskog kupa nekoliko lančanih zicera, praćen ovacijama gledalaca, s loptom pod miškom se ušetao u gol da pokupi kačket koji mu je prilikom akrobacija spao s čupave glave.

I taj povratak u zabran omeđen stativama, branjeni Eden nadmetanja, po kapu (svojinu, dakle – ambblem različitosti), taj sumanut i očaravajući pokušaj da se po-kaže da nismo svi isti, da imamo pravo da tražimo ne-što samo svoje (kao onomad Pekićev Arsenije Njegovan polucilindar pod nogama demonstranata '41. i '68. go-dine) – bio bi dovoljan za duboki naklon. Samo to da je Borota ura-dio – upisao bih ga među svoje fudbalske i ljudske velikane.

Igrači dolaze i prolaze, šprintaju dalje, zabijaju se u legendu ili zaborav. Stapaju se i mute njihova lica, potezi, radosti i očajanja. Samo pojedini se ostrim kamenom uklešu u zidove pećine u onom delu duše koja je posvećena fudbalu, gde vestalke danonoćno čuva-ju davno zapaljenu vatru. Borotino ime je jedno u tom nizu od kog bi se mogla sastaviti strašna ekipa.

Simboli se olako pretvaraju u suvenire, a ovi u trice zanimljive samo prašini. Ko se još seća značtica s Titovim potpisom ili majice sa Sandokanom? Pa, opet, Borota je otišao ostavši jedan od simbo-la bivše države, tvorevine koja se možda pod teretom tih znamenja i sama srušila, kao kuća podrivena mišjim tunelima u Kišovom *Pe-šćaniku*. Nema sumnje da je Petar Borota već zauzeo svoje mesto iz-među stativa, tamo gore, gde vreme stoji. Nekako mi godi pomisao da će mu prvi penal šutirati niko drugi nego slavni Džordž Best. I ja-sno vidim silnu paradu kojom ovaj naš letač kroz vazduh šutiranu loptu hvata u naručje, “živu”...

ZAŠTO SRBIJA NE TREBA DA DONESE REZOLUCIJU O SREBRENICI

Jedinstvena prilika za poruku pomirenja VREME 997

Kako sam obavešten, g. Vladimir Vukčević je pravnik. Neka objasni gde u presudi Međunarodnog suda pravde stoji da treba da se donese deklaracija koju on traži. Je li to obaveza Srbije ili samo njegova lična moralna preporuka? Razlika postoji.

MSP je doneo veliki broj presuda od kako je bio formiran na početku prošlog veka, ali nijedna od njih nikada nije bila praćena sličnom parlamentarnom rezolucijom. Zemlje su ili postupale po dispozitivu presude ili su, kao SAD u sporu sa Nikaragvom, nepovoljnu presudu jednostavno ignorisale. U predmetu BiH protiv Srbije i Crne Gore sud kaže da Srbija nema odgovornost za genocid, ali da (1) "nije učinila dovoljno" da ga u Srebrenici spreči i (2) da bi u sklopu svojih obaveza prema konvenciji o genocidu trebalo da isporuči begunce koji su osumnjičeni za taj zločin. To je sve. Gde Vukčević tu učita "obavezu" usvajanja nekakve rezolucije?

Uzgred, u presudi MSP-a ne navode se konkretne mere koje su, da ih je Srbija 1995. preduzela, mogle sprečiti masakr bošnjačkih zarobljenika. Međutim, čak i da je prva tačka ispravna, juli 1995. je prošao i niko ništa više ne može da spreči. Taj diktum je, prema tome, mrtvo slovo na papiru. Pored toga, u presudi u predmetu Krstić, pred MKTBJ, gde su sva ta pitanja bila koliko-toliko razmatrana u okviru poduzetog suđenja, od znanja srpskih vlasti za događaje u Srebrenici ili njihove sposobnosti da na te događaje utiču merama sprečavanja – nema ni reči.

Što se druge tačke tiče, to je čisto tehničko pitanje izručenja, i ono nema veze sa suštinom događaja u Srebrenici niti sa odgovornošću Srbije za njih. Da se osumnjičeni kriju u Švedskoj, komentar suda bio bi isti.

Na stranu gruba manipulacija materijalnim (posebno forenzičkim) dokazima kod Krstića, i u svim ostalim srebreničkim predmetima pred MKTBJ, što Vukčević zaobilazi, mada je u svakom krivičnom postupku to centralno pitanje. Ali sve veći broj osoba, koje razmišljaju kritički, među kojima se nalaze sudija Haškog tribunala Kristof Flige i vodeći američki intelektualac Noam Čomski, kao i skoro stotinu intelektualaca koji su potpisali Međunarodni apel predsedniku Tadiću i poslanicima Skupštine Srbije protiv usvajanja rezolucije o Srebrenici, dovode u pitanje politički inspirisanu i pravno neutemeljenu kvalifikaciju veća u predmetu Krstić da se u Srebrenici dogodio genocid. Kada će se tim intelektualno naprednim osobama pridružiti i srpski tužilac Vukčević, na čijem odgovornom položaju sposobnost za kritičko razmišljanje predstavlja prvorazrednu profesionalnu preporuku?

Oh da, da ne zaboravim, g. Vukčević reaguje kao Alisa u Zemlji čuda i u prostodušnoj neverici postavlja pitanje kako to da "četnaest godina nakon Erdemovićevog priznanja u Srbiji postoji dilema o Srebrenici." Odgovor je jednostavan. Ubedljivi razlozi za tu nevericu nalaze se u Erdemovićevom protivurečnom, nepouzdanom i u mnogim pojedinostima neverovatnom svedočenju. Erdemovićevi

*pošaljite svoj
komentar Vremenu*

promenljivi iskazi prikazani su u knjizi bugarskog analitičara Žerminala Čivikova, *Krunski svedok*, koja je pre kratkog vremena bila objavljena na srpskom u Beogradu. Obezbedićemo da ta knjiga u najkraćem roku bude dostavljena g. Vukčeviću u njegovu kancelariju.

Stefan Karganović, predsednik
Istorijskog projekta Srebrenica

ZAŠTO NEMA KAZNE DOŽIVOTNOG ZATVORA

Slovo zakona i njegova zamena VREME 997

Smešno mi je da neko može da oduzme život drugoj osobi i da za to bude kažnjen sa 20 godina, odnosno maksimalno 40 godina zatvora. Ne razumem zašto naši zakonski propisi ne poznaju kaznu doživotnog zatvora. I na kraju, šta vredi i donositi zakone ako se oni ne primenjuju, a suočeni smo sa činjenicom da su sudije donosile svakakve odluke, a sada se čudom čude zašto nisu prošli reizbor.

Gordana Trsek, elektronskom poštom

POSTOJE PRESUDE

Tipična američka podvala VREME 997

V. Vlaović nas onako svojski, srpsko-domaćinski, racionalno i nepolitikantski podučio kako da odsada definišemo zbivanja u Srebrenici i pored presude Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju od 2001. i njene potvrde od strane Međunarodnog suda pravde 26. 2. 2007. Obje presude su se delimično zasnivale na pravnoj definiciji genocida iz Povelje Ujedinjenih nacija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.

Goran Satler, elektronskom poštom

>> PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd (kurir)	Srbija (poštom)	kontinentalna Evropa (površinskom poštom)	ceo svet (avionom)
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
Svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnog štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	Svet
VREME DVD komplet 1997–2007	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do kraja 2007. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

KNJIGE I DVD-ovi

	Srbija	Svet
FILIP ŠVARM: knjiga i DVD Jedinica	790 din	34 USD
samo knjiga Jedinica	670 din	23 USD
DRAGAN TODOROVIĆ: Živela naša Srbija	500 din	19 USD
BORIS VARGA: Putinova Baršunasta gerila	480 din	19. ⁷⁵ USD

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Mišarska 12, Beograd**, ili faksom na broj **011/3238-662**, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

>> DODATNE INFORMACIJE U VEZI S PRODAJOM I PRETPLATOM > TELEFONOM, RADNIM DANOM OD 10 DO 16h: 011/3234-774 > E-MAILOM NA PRETPLATA@VREME.COM

SLUČAJ PONIŠTENE POŠTANSKE MARKICE

ALEKSANDAR ZOGRAF.

DANAS JE ZABORAVLJENO DA SU ČAK I U NE TAKO
DAVNOJ PROŠLOSTI ZAKONI I DRUŠTVENE NORME
BILI NEUPOREDIVO STROŽIJI. PRONAŠAO SAM DVA
SLUČAJA IZ SRBIJE TRIDESETIH I PEDESETIH
GODINA KOJI TO ILUSTRUJU, A KOJI U NAŠE
VREME ZVUČE
TRAGIKOMIČNO...

DNEVNIK "POLITIKA" JE 19.08.1931. OBJAVIO ČLANAK POD NAZIVOM "OSUĐEN ZBOG JEDNOG DINARA" — "NA OPTUŽENIČKU KLUPU JE IZVEDEN UGLEDNI SELJAK MILIVOJ JANIĆIN, OPŠTINSKI KNEZ U SAJANU, U SREZU VELIKOKIKINDSKOM. MILIVOJ JE PISAO JEDNO PIŠMO NEKOM SVOM RODAKU U BANJI RUSANDI I NA KOVERTI JE PRILEPIO MARKU KOJA JE VEĆ BILA ŽIGOSANA. NA DANAŠNJEM PRETRESU, MILIVOJ SE BRANI DA NIJE HTEO NAMERNO DA OŠTETI DRŽAVU SA JEDNIM DINAROM, NEGO DA JE MARKU LEPIO U MRAKU. KAŽE DALJE DA ON ŽIGOSANE MARKE OSTAVLJA U "ZASEBNU KESICU" I SA NJIMA LEPI POCEPANE BANKNOTE. IMA, VELI, I JEDNU KESICU U KOJOJ DRŽI I NEŽIGOSANE MARKE.

SUD GA JE OSUDIO NA 15 DANA ZATVORA. MILIVOJ JE I PRE NEKOG VREMENA BIO KAŽNJEN ZBOG SLIČNOG DELA."

PRIJATELJI SU MI DOSTAVILI KOPIJU (NEKIM ČUDOM SAČUVANOG) SUDSKOG REŠENJA IZ 1951., KOJIM JE DVADESETPETOGODIŠNJI NIKOLA NIKOLIĆ IZ BEOGRADA BIO OSUĐEN NA 90 DANA ZATVORA. KAZNA JE OBRAZLOŽENA SLEDEĆIM REČIMA:

"IMENOVANI VEĆ DUŽE VREMENA NIGDE NE RADI VEĆ SE BAVI SKITNJOM I BESPOSLIČENJEM, UZ TO SE KREĆE U RAZNIM PROBLEMATIČNIM DRUŠTVIMA. PORED TOGA IMENOVANI IMA SVOJ MOTOR KOJI NEMILOSRDNO UPOTREBLJAVA I TROŠI GORIVO, ODNOSNO TO NIJE NJEGOV MOTOR VEĆ NEKOG NJEGOVOG DRUGA KOJI REDOVNO UPOTREBLJAVA I SLUŽI SE NJEGOVOM ŠOFERSKOM DOZVOLOM. IMENOVANI SE BRANI DA JE NA NEKOLIKO MESTA POKUŠAVAO DA SE ZAPOSLI, PA MU NIJE USPELO, ŠTO SE ODBACUJE KAO NEUMESNO I NETAČNO."

Inokosni organ

Bože... Što bih ja voleo da sam direktor. Generalni. Ili, kako se to nekoć zvalo – inokosni poslovodni organ!

Eto, zažmurim ja tako i maštam. Maštam da sam inokosni poslovodni organ, recimo, recimo, recimo... Nekog osiguravajućeg društva. A to se osiguravajuće društvo zove recimo... "Drina"... Ne, bolje "Sava"... Ma, "Dunav", najbolje! A ja, za potrebe ovog maštarenja promenio još i pol (šta je, šta se zgražavate, pa to se danas rutinski radi, očas sa jedne na drugu stranu i obratno! Kada može u politici, a što ne bi moglo i između... dobro, da ne preciziram sada baš tačno gde), promenio ime i zovem se, recimooo... Milenka Jezdimirović. Pa mi dođu ovi iz Guitar art festivala

i zamole da im budem sponzoruša, a meni mило. Bogu hvala, para ima, pa što da ne pomognem dečici. Nije aginica cicija, razrešim ja kesu i izbrojim tri miliona dukata, pardon, dinara na astal, ta nisam ja iz bilo kakve firme, već sam inokosni poslovodni organ firme sa tradicijom od 140 godina! Ne bi mene država postavila tek bilo gde, tu sam gde sam, ima se, može se! Uostalom, za kulturu je to, nije za neko iznajmljivanje stana u Parizu. A sve to samo da dođe onaj... Flamengista beše li, Pako de Lusija. Sve za kulturu, ništa mi žao nije. A dopašće se sigurno i onom slatkom Nebojši što ministruje nad kulturom. A saznaće, naravno, jer on, da prostite, ko da ima propeler na turu, svugde stiže pa čak i na pet mesta u jedno veče, samo ako u gradu ima dovoljno premijera, gala prijema ili makar novih medijskih zakona. A osim toga, i on je festivalska sponzoruša, pardon, sponzor. Tj. nije on, Ministarstvo je, ali šta bi to ministarstvo bez njega bilo? Pa ko "Dunav" bez mene, pu, pu, pu!

Petak, 12. februar, poko posle devet. Koncert je trebalo da počne u osam, ali Pako poko okasnio pa, srećom, turili neke amate-re iz komšiluka da zabavljaju narod dok čeka. Narodu, a i što bi,

niko ništa ne objašnjava. Ni što Pako poko kasni, ni otkud sad pa ovi na sceni. Čak se šarmantna voditeljka na bini baš slatko dose-ti te publici reče da eto, Pako sada nestrpljivo čeka da ovi završe, a ne bi li on izašao. Posle mene, naravno. Uostalom, ti iz te publi-ke, oni su dali poko para... Šta, tričavih hiljadarku, dve, tri, četir'. A ja, bogme, kao da je iz mog džepa, tri meleona na astal izbrojala!

Izađem ti ja lepo, sva u crnom, pred njih skoro 4000 koji su po-ko para dali za razliku od mene. Zato će oni sada lepo da čute, a ja ću lepo njima da pričam. A oni će uljudno da slušaju. Lepo me vo-diteljka najavi, tu pored stoji i onaj mršavi što prevodi na engle-ski. Ne bi, naravno, bilo pristojno da ti silni Englezi u sali ostanu u neznanju i ne razumeju sve ono važno što ja imam da kažem o poslovanju "Dunava". Uzmem ja vazduh...

Jo, zamislite molim vas tu divnu publiku, nisam ni započela, a oni već aplauz! Ja jopet uzmem vazduh i kažem dve reči, a publi-ka jopet aplauz, ma srca mamina, prosto ne mogu da verujem da su tako divni. No, valja im poko reći o "Dunav" osiguranju, da ne ostanu neobavešteni te se ja jopet zalaufam, a oni jopet namah aplauz. Pogledam ja njih, gledaju oni mene. Ja zinem, oni aplauz. Pa ni sam ministar Nebojša nema ovako vernu publiku. More... Da to tamo neko ne urla "uaaaaaa, napoljeeeee...". Hmmm... Pa kako Nebojši nikada tako nešto ne viču, a i sa aplauzima čekaju dok ne završi...

Probudim se sav u znoju. Pipnem se, uh, dobro je, nisam pol promenio. Pogledam levo, sedi Bilja, nije ministar, dobro je. Pogledam pravo, Pako de Lusija se za'uktao i praši li praši. Pogledam desno, a tamo sedi Radoje Domanović i škrguće zubi-ma. Od zavisti biće, od toga što je opet stvarnost prevazišla nje-govu maštu.

Šalu na stranu, more dosta više! Plativši 3600 dinara za kar-tu, ja sam stupio u ugovorni odnos sa vama, gospodo. Da, svima vama, i Festivalom i Sava centrom, i Pakom. Uopšte me ne za-nima ko za nešto nije odgovoran, zanima me isključivo ko za šta jeste! Pošteno sam platio i imam pravo da budem obavešten zašto i koliko koncert kasni. I da mi, ako na karti piše "Paco de Lucia", na binu ne izvodite ni KUD Flamengo niti inokosne po-slovodne organe. Nikakve organe. Ni ministre. Ne, nisam ble-sav. Znam vrlo dobro da je uvek nekog da vinčija neki mediči sponzorisoao. Od kada je umetnosti, od tada je i mecena, kralje-va, partijskih sekretara, ministara i inokosnih poslovodnih or-gana. Ni Sikstinske kapele ne bi bilo da nije neko izbrojao duka-te. "Dunavu" sam iskreno zahvalan što je omogućio nastup koji spada u deset najboljih koncerata na kojima sam u životu bio. Ali to nikome iz "Dunava" ne daje pravo da gnjavi ni mene ni-ti ostale koji su takođe pošteno platili da slušaju koncert, a ne EPP poruke vaše firme. To nije pristojno, to se ne radi! Hajde da doteramo u red ono što možemo, hajde da nateramo organiza-tore koncerta, salu i sponzore da nas u zamenu za naše pare po-štuju! Možda ćemo jednog dana stići i do toga da nas, u zamenu za naše glasove, i političari poštuju.

x

NENAD ŠEBEK

Fame Lab

TALKINGSCIENCE

POKAŽI SVIMA! **KOLIKO SI LUD ZA NAUKOM**

Prijavi se do 31. januara

Ako:
imaš između 18 i 35 godina, studiraš, radiš ili se baviš
prirodnim ili tehničkim naukama, govoriš engleski jezik, imaš ideju
kako da u 3 minuta objasniš naučni koncept
po svom izboru
prijavi se za nacionalno takmičenje za najboljeg komunikatora
nauke „Laboratorija slavnih”.
Pobednik će učestvovati na međunarodnom finalu „Laboratorije slavnih”
u Čeltnemu u Velikoj Britaniji u junu 2010.

www.britishcouncil.rs
www.facebook.com/famelabserbia

u saradnji sa:

VREME

Copyright © 1997–2005 Vreme

PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec

obrada: Marjana Hrašovec